

ARGIA

IKUSI

EROSI

EDAN

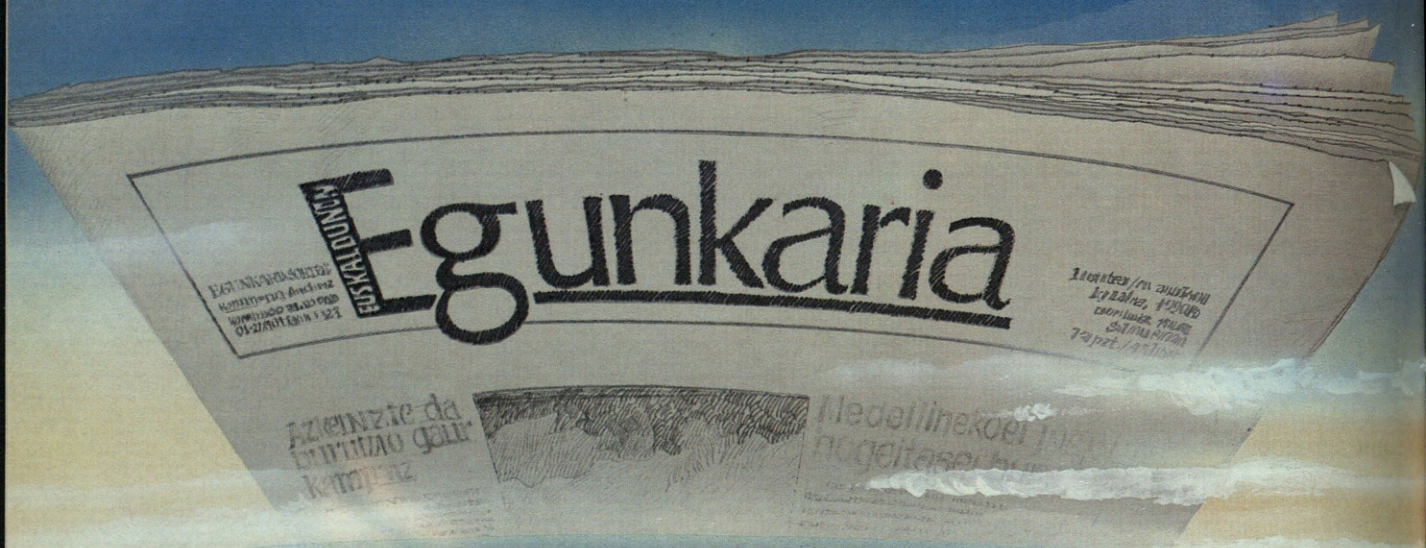
ERAMAN

PUBLIZITATEA

KONTSUMORAKO DEI ETENGABEA

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNOKIA
Egunkaria

ARGIari esker beroenak

AZKEN zortzi urteetan ARGIA jasotzea asteroko poza iza da niretzat. Berezi-ki Suizan egonez, Euskal Herri-rik hain urrun Euskadin gertatzen diren gauza gehienetaz, bai kultura bai politika arloan, ARGIAri esker enteratu naiz.

Zuen zabaltasuna, ukitzen dituzuen gaiak, zuen *elkarriketa* k, eta abar. Hau da, zuen lana eta kalitatea nire gustokoa izan da erabat.

Gainera, euskara galdu egin nukeen ARGIArik gabe.

Segi horrela, harpidedun fidela naizue.

Ander Elgorriaga
(Zürich-Suiza)

Hiltzaileak

GAZTEA nintzenetik Durangoko liburu eta disko azokara hurbiltzen nintzen gogo handiz eta alaitsu, oso gutxitan erosten nituen arren liburuak edota diskoak. Neguak pasatu ahala azoka horren garrantziaz konturatzen hasi nintzen,

argialetxeek, euskararen inguruko erakundeek, elkarteek eta abarrekoek osatzen zuten euskalguneaz ez konturatzea ezinezkoa bihurtzen bait zitzaidan.

Euskal Herrian ez dela larregi irakurtzen esan ei da, euskararen egoera oso txarra dela begibistakoa da, baina zer egiten dugu guzti hori konpontzeko? *Gerediagakoek* badakite, azoka antolatzen digute, Euskal Herrian garrantzizkoena den azoka antolatzen digute, euskaldunena, euskaraz idatzitako liburu gehien saltzen den azoka eta gauza gehiago esango nituzke.

Baina eta, zer egiten dute erakundeek? *Ito*, Udalak iazko diru kopuru bera emango du, Gobernuak gutxiago eta Diputazioek emango ote... Aurten azokako stanak gutxiago izango dira, hain aberasgarria zaigun katalogoa ezin izango dute atera; espero dut azoka bitartean antzeko erabaki gehiago hartu beharrik ez dutela izango Gerediagako lagunek. Espero dut, era berean, datorren urtean azoka antolatu ahal izango dutela... Benetan norbaitzu hiltzaileak di-

rela esatera behartuta nago, euskararen hiltzaileak, euskal kulturaren hiltzaileak. Gerediagakoek ezin duzue amore eman. Ekin euskararen borrokari.

Urko Zelaia
(Durango)

Negargarria

AUTOBIDEARI buruzko azken berria aspaldian izandako xelebreena da, erabaki politikoen gainetik ene ustean. Umorea, umore beltza Nafarroako Gobernua eta Autonomi Elkartekoaren artean sortutako arazoa.

Orain arte, nahiz eta hasieratik autobidearen aurka nagoen, isilik egon naiz *beharraren* arrazoiak ere ulergarria zelako, teknikoki maila handikoa zelako eta naturari kalte handiegirik eragingo ez omen ziolako.

Hori zen behintzat lau haizetara zabaldutako mezua. Baina orain, bi autonomia artean egindako ikerketa *sakon* guzti horien ondoren, zera ikusten dugu, alde bakoitzaren karril kopurua zehaztu gabe zeukatela. Horren garrantzizko kontua orain arte jorratu ez

badute, zein fidagarritasun maila ematen dute erakunde publikoek aldarrikatutako ikerketa guzti horiek?

Teknikoki horrelako zu- loak agerian, esandako guztiak zergatik esan ote diren galdetu diot neure buruari. Eta erantzun bakarra zera da, Lurraldea Koordinakundea edonola isil eraztea eta proposatu zituen proiektuak deskalkifikatzea. Beraz, nola fida naiteke ziria sartu besterik egin ez diguten erakunde horietaz?

Miren Josune Imaz
(Tolosa)

OHARRA: Sail hau, aldizkarian azaldutako edozein gairi buruz edota interesgarri litekeen beste edozeini buruz, ARGIAko irakurleak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak ez du inoiz mila karakter (folio erdi, espazio bikoitzean) baino gehiago izango; bertan, igorlearen izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura agertuko dira, gehienez lau hitzetako titularrarekin batera. Gutun hauek ARGIA, 1 eta 2 pabiloiak, Industrialdea, 20160 Lasarte-Oria helbidera bidali behar dira.

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

(astekaria eta urtekaria jaso nahi ditut etxean)

IZEN-DEITURAK

TEL

HELBIDEA

HERRIALDEA K.P

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne)

HEGO EUSKAL HERRIA

9.750 pezeta

IPAR EUSKAL HERRIA

640 libera

ESTATU ESPAINIARRA

9.750 pezeta

BESTE ATZERRIAK

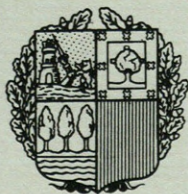
12.800 pezeta

AIREZ

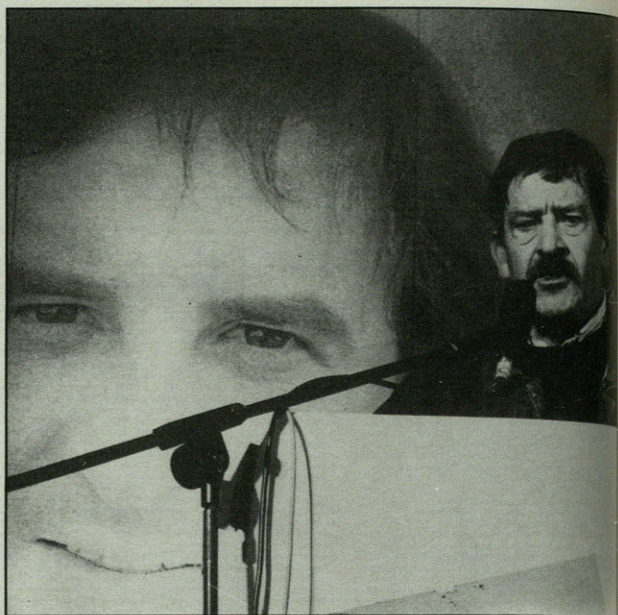
20.200 pezeta

N O N - Z E R

- 6.** Politika kronika. IÑAKI ZUBIONDO.
- 8.** Santi Brouard eta Josu Muguruza kasuen sumarioak itxi dituzte.
Paesa kasua errepikatuko den susmoa. GARBINE UBEDA
- 12.** Politika ttanttaka.
- 14.** Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
- 16.** Gosearen hatzaparrak. XABIER LETONA.
- 20.** Nazioarte ttanttaka.
- 22.** Biasteriko aztarnategia, gure iragana ikasgai. ISMAEL MENDIBIL.
- 26.** Publizitatea zenbakietan. MYRIAM GARTZIA.
- 30.** «Euskaldunon Egunkaria», urtebete dagoeneko. PATXI SARRIEGI, AMAGOIA IBAN.
- 34.** Mikel Navarro: «Euskal ekonomiak daukan arazorik larriena enpresariak dira». AMAGOIA IBAN.
- 40.** Kultur kronika. JOSU LANDA.
- 42.** Ekarle dantza garaikideko taldearen azken lana.
«Zumezko eskuak» dantza egiten. IXABEL ETXEBERRIA.
- 44.** Videouno, Euskal Herrian dagoen casting enpresa bakarra. JOXI GOIKOETXEA.
- 48.** Juanjo Olasagarreren «Gaupasak» 55 poemaren bilduma da.
«Gaupasa bateko bizipenak atxakia, barne sentimenduak kanporatu ditut». RITXI LIZARTZA.
- 50.** Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
- 52.** Kultura ttanttaka.
- 54.** Astegiroa.
- 63.** TXT.
- 66.** UAren uharra. PAULO AGIRREBALTZATEGI.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

BROUARD ETA MUGURUZA: Zazpi urte dira dagoeneko Santi Brouard hil zutela bere Bilboko kontsultan. Duela bi urte Josu Muguruza hil zuten Madrileko Alcala hotolean, egun berean. Bi kasuen sumarioak itxi dituzte, baina hainbat eta hainbat galdera airean geratu da, erantzunik gabe./8

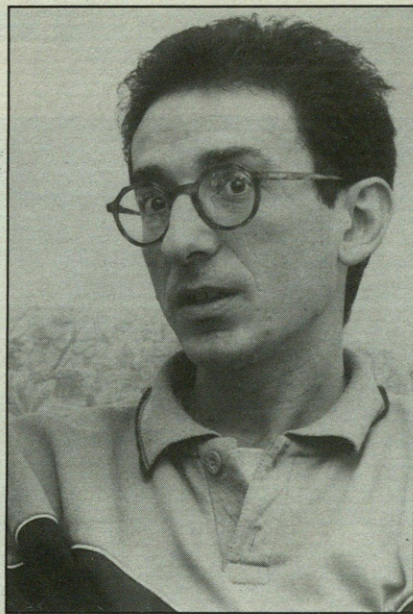
NAZIOARTEA: Urtero 30 milioi pertsona gosez hiltzen dira munduan. Egunero 35.000, 24 minutuero. Horietatik erdiak umeak dira. Gosearen izurritearen sustraletan arakatuz, arrazoi anitz agertzen zaizkigu. Desberdinak, baina aldi berean ardatz berdinen inguruan mugitzen direnak, herrialde garatu eta azpigaratuen arteko desberdintasun gero eta haundiagoa. Hala ere, munduak behar dituen baino askoz ere elikagai gehiago ekoizten ditu./16

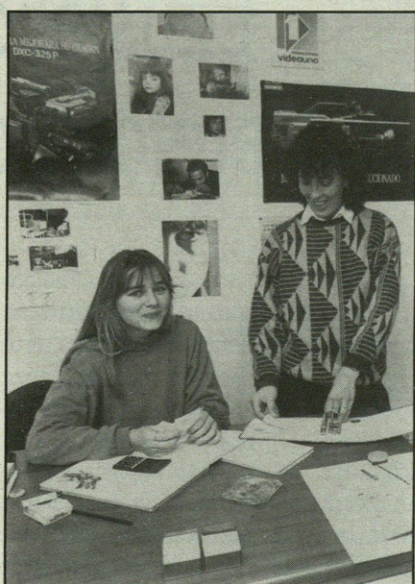
PUBLIZITATEA: Zenbakien arteko mundua da publizitatea. Komunikabideen euskarri ekonomiko garrantzitsua da, eta beraien edukinean eta filosofian eragina izaten du. Publizitatearen saturazioagatik gure poltsikoak zuzpertzeko era berriak asmatzen ari dira agentziak. Publizitatea edo kontsumoaren eskubiko besoa./22

PRENTSA: Bere lehen urtebetetzea ospatzera doa abenduaren 6an «Euskaldunon Egunkaria». Gerra garaiko «Eguna»-ren ondoren egin den euskarazko egunkari bakarra, 40.000 irakurle izatea lortu du hamabi hilabete hauetan. Orain, bide asko jorratzeke daudela eta, Nafarroa eta Ipar Euskadin edizio bereziak kaleratuko ditu astero./30

MIKEL NAVARRO: Donostiarrak du 37 urteko ekonomista hau. ESTEko irakaslea, orain dela hiru urte amaitu zuen birmoldaketa industrialari buruzko bere tesia. Bertan, euskal siderurgiako enpresa gehienak bizitzen ari diren egoera larria iragartzen zuen. Euskal industriaren etorkizuna oso beltza izango dela azpimarratu digu./34

ZINEMA: Duela urte t'erdi jarri zen martxan Videuno, gaur egun Euskal Herrian dagoen casting enpresa bakarra. Bertan egiten dute lan Javier Marcos, Elena Godoy eta Arantxa Jimenez-ek, publizitate agentziak, zinema eta telebista ekoizpen etxeak modelo, estra edo aktoreez hornitzeko. Beren artxibategian, 2.500 pertsona baino gehiago daude./44

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Josu Landa, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam Garcia, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Txabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asumendi, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Punttuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarzazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

Ezusteko guztiak paperetan idatzita daude

Ajuria Eneako Paktua ez da, herri batzuetan behintzat, hain erraz zabaltzekoa. Usurbilgo herria, kasu. Ajuria Eneako Paktuko azken bilera hori oraindik komunikabideetako gai nagusi den honetan, Usurbilgo Eusko Alkartasunako eta Herri Batasunako zinegotziak elkartu egin ziren Euskal Herriaren independentziaren aldeko ekitaldi politikoan.

Ajuria Eneako paktuko partaideak txutxumutxu batean jarrita ere, Xabier Arzalluzek ez zituen honen inguruan luzatutako galderak erantzun nahi izan. Usurbilgo udalak eta herriko elkarteek kaleratutako orriak gogoratu zuenez, «beste herri batzuekin batera Usurbilgo herriak, Udalean irailaren 14ean onartutako mozio baten bidez, Euskal Herriari zor zaion independentzia aldarrikatu zuen, eta egun hartan harturiko erabakiaren garrantziaz jabeturik, Udalak eta herriko elkarteek ospakizun berezi bat antolatu dute: Independentziaren Eguna».

EGIN zuten azkenean Ajuria Eneako Paktuko biltzarra. Hamargarrena Paktua sortu zenetik; aurtengo hirugarrenkoa. Jose Antonio Ardanza lehendakaria, Xabier Arzalluz EAJko EBBko lehendakaria, Ramon Jauregi PSE-PSOeko idazkari nagusia, Inaxio Oliveri EAko idazkari nagusia, Jaime Mayor Oreja PPko lehendakaria, Juan Maria Bandres EEko lehendakaria eta Pablo Mosquera UAko idazkari nagusia berandu arte egon ziren bilduta.

Bilera honek bere helburu nagusia bete zuen. Denak zeuden HBri egurra emateko prest. Zalantzarako aukurarik egon ez zedin, Jose Antonio Ardanza lehendakariak garbi utzi nahi izan zuen denen izenean, «biolen -toek barrokaria erakusten duten

bitartean, akordiorako proposamenak abultasunaren seinale inautzen zaizkielarik betetzen ez dituzten bitartean, txantaia eta mehatxura jotzen duten bitartean, ekintza terroristak kondenatzen ez dituzten bitartean, eta horren ardura baiena bakarrik izaki, besteena dela esaten duten bitartean» ez da inongo hurbiltzerik egingo.

«Demokratikoenek» sinatutako idatziaz ETA eta HB isolatzea eta gaitzestea baino areagokoa zuen gogoak. Kredoaren tankerako honek, sinismena berretsi baino, Xabier Arzalluz eta Eli Galdos zigortu nahi zituen. Belarriak makurtuta, belauneko jantzi nahi zituen horrelako «ausardia» izan dutenak.

Aktak behar bezala erabiltzen Arzalluzek baino hobeto inork gutxiak jakingo du; ahaztuxedaudenak kaleratzen ere nagusia da bera, EEkoak gogoan izango dutenez ●

AKTA instituzionalak behar bezala erabiltzen, ordea, Xabier Arzalluzek baino hobeto, seguruenik inork gutxiak jakingo du. Ahaztuxedaudenak gogorarazten ere nagusi dugu jeltzalea. Frogatu berri du bere abilitadea (edo debilitadea). Euskadiko Ezkerakoek edo *«pistolaren kulturatik datozenek»* gogoan hartuko zuten ez.

Arzalluzek pozik utzi ditu Paktukoak. Aktan, nahi zutena jasotzen utzi die. Eta komunikabide guztiek plazaratu dutenean, horra bada ez bada-koa. Duela bi urteko akta, ahaztuxeda izkutuan zegoena.

Hark adierazi zuenez, duela bi urteko Ajuria Eneako bilera batean, Irurtzun-Andoain autobidea zela eta, *«Lurraldearekin, eta atzetik HBrekin negoziatzea»* gomendatu zen. Lurraldeari negoziatzeko keinurik somatuz gero aprobetxatu egin behar da, instituzioen duintasuna gordeta, beti ere». Garbi dago beraz. Arzalluzek ez du sekula okerreko bidea hartzen: *«Lehenagotik pentsatutako gauza zen»*. Eta oraindik ere, botako dituenak.

Iñaki Zubiondo

E R D I Z E R D I

Biarnes aitzakiatan

EZKERREKO Mugimendu Abertzaleak eta Euskal Batasunak datozen hauteskundeetarako elkar hartu eta Ipar Euskal Herriko Biltzarra aldarrikatzea erabaki dutela dio egunkariak, eta, ez dakit zergatik, 1985eko ekainean Kanbon izan zen bilkura bat etorri zait gogora. Herri Taldeek deituta han bildutakoen hitzetan entzun bait ziren ondoko urteetan Iparraldean gorpuztuko ziren talde eta partiduen abiapuntuak. EMA eta EB sortu ziren, funtsean, EAJ eta EA ere antolatu ziren gero eta Laguntza kolektiboak EMatik sartu-ateera egin ondoren Oldartzen osatu du azkenaldian. Mitterrand eta sozialisten garaipenarekin Iparraldeko abertzaleek nozitu zuten zuriunea gainditzea zen afera 85ean. Geroztikako saio politikoak zerbait sendotan finkatzea eta Iparraldeko indar sozialik nagusia den abertzaletasunari politikan ere fruituak emanaraztea da gaurko apostua.

HEGOALDEKO errefuxiatu politikoak ere behin eta berriro mahaira ekarri zirela oroitzen naiz Kanboko bilkura hartan. ETako errefuxiatuak alegia. Miguel Torrek adierazi zuenez «ez dugu errefuxiatuen taxista bakarrik izan nahi, bidelagun ere izan nahi dugu». Borroka armatuek —Iparretarrenak eta ETarenak— eragin zuzena izan bait dute Iparraldeko politikagintzan ere, lagun handiak bereizteko bezala pentsatu ezinezko solidaritateak sortzeko. Nola ulertu bestela EMA eta EBren arteko liskarrak? Baina horretan ere urteak ez dira debaldetan pasatu. Joan den larunbatean begiak ia atera zitzaizkidan beren zuloetatik ETB ikusten ari nintzela. La Habanako feriaren erreportai bat eskaintzen zuten eta Cubaren eta Euskal Herriaren arteko harremanez hizketan, Eusko Jaurlaritzako Rosa Diaz kontseilariaren ondoren Txutxo Abrisketa azaldu zen, azpian «industrial vasco» zera-mala. Nor oroitzen da hemen estradizio eta deportazio garaiez?

EUSKAL departamentua eskatu zen lehenik, eta gero Iparretarrek Autonomi Estatutua bezala Euskal Batasunak Departamentu-Eskualdea eskatu zituzten. EMak duela hilabete batzuk definitu zituen Biltzarraren oinarriak, eta orain hori aldarrikatzeko EBkoak ere elkartzean, ondoko urteetarako erreferentzia ipini dute. Ikusgarria da nola sendotu den euskal nortasuna Iparraldean azken hamar urteotan, eta horretaz ohar-tzeko ez-euskaldunek nola definitzen gaituzten begiratu baizik ez dago. Hasteko, Chirac-en RPRk euskal batzorde bat antolatu du alderdia Euskal Herrian sendotzeko saio berriaren barruan. Berdeen artean, hurrengo hauteskundeetan lehenbizikoa euskalduna ala biarnesa izatearen inguruan istiluak sortu dira, eta «batzuk ekologista baino gehiago dira abertzale» entzun da. Sozialistek biribildu dute: Pirinio Atlantikoe-tako lehendakariak biarnesa beharko du izan. Gaixo biarnesak, hiltzen utzi dituzten ondoren euskaldunon kontrako aitzakia bilakatzen ba-dituzte!

P E L L O Z U B I R I A

Santi Brouard eta Josu Muguruza kasuen sumarioak itxi dituzte

Paesa kasua errepikatuko den susmoan

Zazpi urte dira dagoeneko Santi Brouard hil zutela bere Bilboko kontsultan. Handik bost urtera Josu Muguruza hil zuten Madrileko Alcala hotelean, egun berean. Bi kasuen sumarioak itxi dituzte, baina hainbat eta hainbat galdera airean geratu da, erantzunik gabe, Amedo eta Dominguezen epaiketa fartsak oraindik ahaztu ez direnean.

EGUNOTAN prentsan ikusi ahal izan denez, 20-N (azaroak 20) era askotako ospakizunerako atxakia da. Komunikabide espainiarrentzat, egun hau,

Francisco Franco diktadorearen heriotzaren urteurrenarena da batipat. Eskaini zaion garrantziari begira, badirudi, 20-N delakoa, neonazi eta ultras kuind-

rrak biltzeko eguna bilakatu dela. Batzuk belaunaldi berriari jarri diote 20-N izena, Franco hilez geroztik jaio-takoenari, hain zuten ere.

Medioetan hainbesteko espazioa hartu ez badu ere, bestelako urteurrena ere bada egun horrekin. Azaroaren 20ean Santi Brouard eta Josu Muguruza hil zituzten tiroka GALEko kideek.

Santi Brouard HASI alderdiko lehendakari eta HBko burua, orain dela zazpi urte tirokatu zuten bere mediku kontsultan, 1984ean, haur bat atenditzen ari zela. 64 urte zituen.

Josu Muguruza «Egin»-eko erredakzio-burua eta HBko diputatua, duela bi urte hil zuten, 1989an, Madrileko Alcala hoteleko jattetxean, afaltzen ari zela. Iñaki Esnaola ere larriki zauritu zuten. Egun hartan, HBko diputatu eta senadoreek hurrengo egunean

Espainiako Legebiltzararen parte hartu behar zuten. 31 urte zituen Josu Muguruza hil zutenean.

Baina ez ziren hiltzeko modua eta eguna soilik amankomunean zuten bakarra. Biek borrokatu zuten Euskal Herriko bakearen alde. Biak saiatu ziren, Euskal Herria eta Estatu espainiarra enfrentatzen dituen gatazka konpontzeko irtenbide politiko negoziatubat aurkitzen.

Kasuen funtsa argitzeke

Brouard eta Alcala kasuen sumarioak itxi egin dituzte. Txema Montero Brouard kasuan salaketa pribatuko abokatuak errekurtsioa aurkeztu zuen Isabel Durantzen epailearen erabakiaren kontra. Bere ustez, Justiziak gertaerak argitzeko duen inpotentzia azaltzen du erabakiak. Gainera, «ez dira lortutakoak aipatzen». «Gaur egun —dio Monte-

Santi Brouard eta Josu Muguruza «bakearen eta negoziazioaren aldeko borrokalariak» omendu zituzten heriotzaren urteurrenean.

Zazpi urte eta zortzi epaile, eta ezin muineraino heldu

1984ko azaroaren 20a, asteartea. Arratsaldeko 6etan, ijito itxurako bi pertsona ate joka Santi Brouarden kontsultan. Begoña Martinez de Murgia erizainak atea zabaltu die, sartu arazi ditu, eta urduri daudela konturatzerakoan, susmo txarrean oihu egiten du.

Santi Brouardek, laneko bata urdina jantzita, pasiluko hotsek harrituta, ate aldera jo du. Zabaltzeko denborarik ere ez. Bi bisitariek pistola eta karabila eskuetan, zortzi tiro bota eta bertan hil zuten Brouard.

Hiltzaileek beste lagun bat zuten kotxe batean atarian zain, eta haiekin ihes egin zuten, armak bertan utzita.

«Oso kasu interesgarria. Kasu polita eta zaila. Ia segurutzat jotzen dui kasua epe luzean argituko dela», esan zuen Emilio Valerio fiskalak handik egun gutxira.

Emilio Valeriok hitzok esan zituenetik hona, zortzi epailek izan dute kasua esku artean.

Kasuaz arduratu zen lehenengo magistratua Arturo Gonzalez Yague izan zen. Honetxek interrogatu zuen lehenbiziko aldiiz Juan Jose Rodriguez 'el frances'. Gainera, hilketan erabili zituzten bi armen errekonozimendu diligentziak egin zituen.

'El frances' trafikante ezagunak, aitortu zuen pistola eta karabina hark berak erosi zituela Parisen 100.000 pezetaren truke, (5.000 libera), 300.000 pezetaren truke saldu zizkio- la Granados Cespedesi.

Alberto Granados Cespedes poliziaren konfidentea eta heroinomanoa, Miguel Angel Lopez Ocaña bere

koinatuak hil zuen 1985ean.

Miguel Angel Lopez Ocañak, Granadosen hilketa ikerketzen ari zirela, Alberto Granadosek GALEkin harremanak zituela aitortu zuen. Honi esker argitu zen 'el frances'ek eman zizkiola Granadosi armak.

Elisabeth Huertak heldu zion kasuari Yaguek utzi zuenean. Honek, epaitegia hutsik geratzen zen bakoitzean kasua bere gain hartzeko konpromezua hartu zuen.

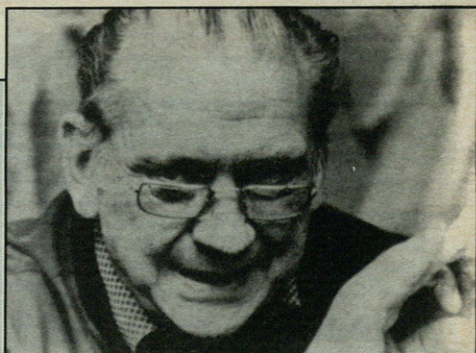
Huertaren garaian asmatu zuten, hiltzaileek Bilbora joateko erabili zuten autoa, Luis Morcillo Pinillorena zela. Morcillori autore materiala izatea leporatzen diote. Gaur egun ihes eginda dago, ustez Ecuadorren.

Eduardo Herrero Canova hurrengo epaileak 'el frances'en kontrako prozesamendua diktatu zuen.

1987ko maiatzean Herrero Canova Malagara bidali zuten, eta Brouard kasua Julio Garcia Bragak hartu zuen. Garai honetan kasuari motel xamar heldu bazitzaion ere, Montero akusazio partikularreko abokatuak ikerketekin aurrera jo zuen.

Garcia Bragarekin, Informazio Komisaldegi Nagusiko txostena, Jesus Martinez Torresek egin, atxiki zitzaion sumarioari. Martinez Torresek ez zuen inongo datu berririk eskaini, ezta informazio propiorik ere. Atentatua ETAk berak eta HBk burututakoa izana zen Martinez Torresen ustez, hipotesirik egokiena.

Garcia Bragak 1988an utzi zuen kasua, eta sekreto de sumario deklaratu zuen Monterok eskatuta. 1988ko ekainaren 15ean Manuela F. Fernan-

Santi Brouard.

dez Pradok heldu zion kasuari.

Fernandez Pradoren lehen diligentsia Daniel Fernandez Aceñaren deklarazioa izan zen. Aceñaren arabera, Jose Amedok Luis Morcillo Pinillorekin harremanak izan zituen, Brouard hilko zuten mertzenarioak lortzeko. Horretaz gain, Bilboko hotel batean eginiko bilera batean, Amedo, Morcillo, Talbi, Andres ezizeneko goardia zibil bat eta Navascues enpresaria Brouarden hilketaz mintzatu zirela. Brouarden erizainak ez zuen Morcillo ezagutu. Beraz kotxean zain zegoen hirugarren pertsona izan liteke.

Miguel Angel Lopez Ocañak bere burua erruduntzat jo zuen Pradoren aurrean, baina erizainak ez zuen ezagutu. Gainera ez zen gauza izan Brouarden kontsulta ezagutzeko.

1989ko otsailean zazpigarren epaileak hartu zuen kasua: Inmaculada Juradok. Honek, lehenengo pauso moduan, Rafael Lopez Ocaña Miguel Angelen anaia dei egin zion, erizainak argazkian ikusita ezagutu egin bait zuen. Poliziak hilabeteak pasatu zituen honen bila. Honen emazteak tratatu txarregatik salatu zuenean atxilotu zuten martxoan.

Zortzi epaileez gain bi abokatu ibili dira kasu honekin, eta hiru fiskal. Zortzigarren epaileak, Isabel Durantzek, amaitutzat eman du kasua. Ez du izen gehiago aportatu eta ezta datu gehiago ere.

rok— badakigu Rafael Lopez Ocañak tirokatu zuela santi, «El frances»-ek lortu zituela armak, eta Poliziak gezurra esan zuela arma hauei buruz erreferentzia -rik ez zuela esatean. Bada-

kigu gainera, GALEk Donibane Lohitzunen burututako atentatu batean Rafael Lopez Ocañaren motorra erabili zutela, eta beraz, polizia espainiarrak boni buruz jakin behar

zuela». Txema Monteroren esanetan, jakina da ere, Luis Morcillo Pinillos Masa teniente koronelaren lagun mina «atentatua prestatzen ari zela». Begi bistakotzat jotzen du, Masa teniente

koronela, hemen tortura akusaziopean egon arren Boliviara bidalita, «erabateko babes ofiziala duela».

Abokatu honen susmoan, «el frances»-en kontrako sententzia absolutorioak

'Alcala kasua': Zer dago talde ultraeskuindar horren atzetik?

1989ko azaroaren 20an heldu ziren HBko senadore eta diputatuak Madrilera, Josu Muguruza hil eta Iñaki Esnaola zauritu zuten egun berrean. Alcala hotelean jarri ziren, eta egun osoan ez ziren bertatik atera, beren presentziak espektazio handia sortu zuelako alde batetik, eta bestetik, azaroaren 20a izaki, Francoren heriotzaren urteurrena alegia, ezustekorik ez gertatzeko.

10,30ak aldera afaltzera jeitsi ziren hoteleko errestauranterara. Mahaia errestaurantearen barnekaldean zegoen, altura batean. Ez zegoen ia inor bertan.

Paretari bizkarra emanda, Itziar Aizpurua eta Iñaki Esnaola diputatuak, Jose Luis Alvarez Enparantza 'Txillardegia' zeuden eserita. Hauen parean, Teresa Toda (orduan 'Egin'-eko korrespontsala Madrilan), Jon Idigoras eta Josu Muguruza diputatuak eta Ramon Uranga 'Egin'-eko Administrazio kontseiluko ordezkaria. Mahaiaren alde banatan: Iñigo Iruin senadorea eta Xabier Oleaga HBko prentsa arduraduna.

11,15etan, bi pertsona sartu ziren bertan, tiroka hasi eta Josu Muguruza hil zuten eta Iñaki Esnaola larriki zauritu.

Handik zortzi hilabetera, poliziak zortzi lagun detenitu zituen, horien artean ustezko autore materialak:

Angel duce polizia eta Ricardo Saenz de Ynestrillas ultraeskuindarra.

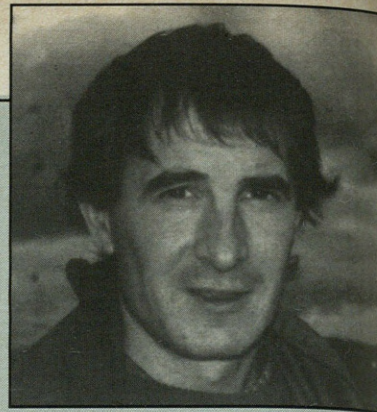
Garzon epaileak 1991ko urtarrileko prozesamendu autoaren arabera, Duce eta Ynestrillas, Fernando Salas abokatuaren kontrako atentatua prestatzen ari ziren. Garai hartan 'Amedo kasuko' akusazio partikularra zen Salas. Baina HBko diputatu eta senadoreak helduko zirela jakitean 'planak aldatu zituzten'.

Duceren deklarazioen arabera, bere kotxean abiatu ziren biak. Autoa hotelaren inguruan utzi ondoren, Ynestrillas 38 kalibreko errebolbera utzi zion. Hark pistola zeraman.

Autuaren arabera, Duce irten zen lehena, eta alturan jarri zen. *«Bi metro baino hurbilagoetik apuntatu zion Esnaolari bularrera»*. Gero Ynestrillas irten zen, eta bizpau metrotarra jarri zen, tarimaren azpian eta mahaiaren atzean. Aurpegia estalita, lau tiro egin zituen. Horietako batek Josu Muguruzari eman zion, eta ondoren Jon Idigorasi apuntatu zion baina ez zion eman, *«bonek buelta eman zuelako eta tirorik ez zelako armatik irten»*.

Ducek egindako tiroetatik hiruk Esnaolari eman zioten. Hiltzaileek berehala ihes egin zuten Duceren kotxean. Poliziak armak jaso zituen, eta gero urtegira bota zituen.

Duce polizia nazionalak, (Chan-

Josu Muguruza.

beriko komisaldegian zegoen destitututa), bere burua erruduntzat jotzen atxilotu eta berehala. Ynestrillas ere errudun bezala aurkeztu zuen, nahiz eta gero Ynestrillasengatik kontrakoa esan.

Iturri polizialen arabera, Ynestrillas susmagarrien artean zuten, askotan esan bait zuten bere aitaren heriotza mendekatu nahi zuela. Bere aita, Ricardo Saenz de Ynestrillas komandante golpista, ETak hil zuen 1986ko ekainaren 17an.

Poliziak besterik ere atxilotu zuen. Esate baterako, Yolanda Gonzalez Belmonte, ustez atentatuan parte hartu zuena (prozesatuta dago, baina libre), Antonio Lopez Gonzalez bitxi-saltzailea eta Jose Hernandez Bartolome Chanberiko armeriaz arduratuta zegoen polizia, atentatuko pistoletariko bat Lopez Gonzalez saldu ziona. Lau hauek dira gartzelan daudenak.

Aurtengo abuztuan GEOek Gala-par urtegian 9 milimetrotako Llama pistolaren kanoia aurkitu zuten, Ducek erabili zuena bera, eta baita Ynestrillasek erabilitako Star errebolbera, 38 kalibrekoa.

Paesa fenomenoak ekarriko du ondorio bezala. Hau da, atentatua argitzeko gakoa, Luis Morcillo Pinillo, ihes eginda dabil; sumarioa ixten

bada prozesatu ere ez dute egingo.

Josu Muguruzaren kasuan ere, argitu gabekoak asko dira. Bertsio ofiziala-

ren arabera, inongo loturarik gabeko talde ultraeskuindar batek burutu zuen atentatua. Ez da ezertarako ere aipatzen Antonio Lopez bitxi-saltzailearen eta Georges Mendalle eta Dominique Thomas GALKide eza-gunekin zituen harremanak. Beronek, Ducerekin batera Andorrara bidaiak maiz egingen zituela ere ez.

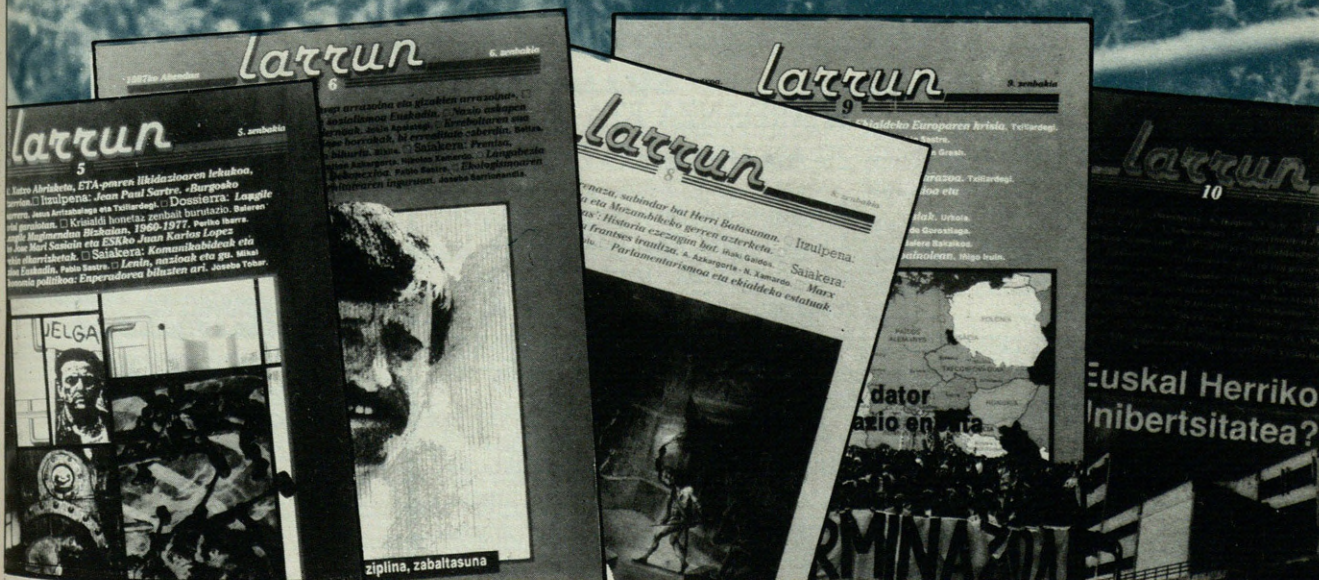
Ez dago nahikoa argi

HBko zein kide zen hiltzailearen helburua. 1990eko abuztuan, prozesatuak atxilotu eta berehala, Jose Luis Corcuera Barne ministroak helburua Iñaki Esnaola hiltzea zela esan zuen. Baina gertaerak berregiteak argitu duenez, Muguruzari ez zioten kasualitatez tiro egin.

■ Brouard sumarioa itxi ondoren, batzuen ustez atentatua argitzeko gakoa dena, ihes eginda dabilen Luis Morcillo, ez dute prozesatu ere egingo ●

Garbiñe Ubeda

MUGARIK GABEKO PENTSAMENDUA

E Z P A L A K

■ RUBENACH PROZESATUTA «ARREGI TIROKATZEAGATIK»

MADRILEKO Entzutegi Nazionalak German Rubenach prozesatzea erabaki zuen atzo, Susana Arregi eta Juan Mari Lizarralde «bere buruaz beste egiten laguntzearen» ustezko delituegatik. Erabakiak Arregiren kontrako tiroak egin zituela dio.

1990eko ekainean Irunberrin bi ETako militante hil ziren, eta German Rubenach larri zaurituta geratu zen. Aurretik, Jose Luis Hervas Goardia Zibileko sargentua hil zuten hiru ETAkideek. Atentatu horregatik ere auzibidean jarri dute Rubenach.

Entzutegi Nazionalaren prozesamenduaren arabera, German Rubenach, Jon Lizarralde eta Susana Arregi ihes egiten saiatu ziren atentatua burutu ondoren, baina itrenbiderik ez zutela ikusita eta atxilotzearen beldur, hiltzea erabaki zuten. Rubenachek Susana Arregiren kontrako tiroak egin

zituen, prozesamenduak dioenez. Bestalde, oraindik ez da zehaztu «bizirik gelditu ziren bietako batek bestea tirokatu ote zuen eta gero bere burua hil, edo biak batera tirokatu zuten elkar beren buruak hiltzeko asmoz».

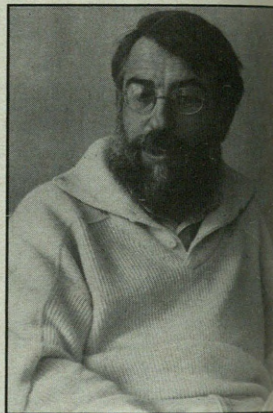
■ LAU MILA PERTSONA INGURU MOBILIZATU DITU AA.BB-K

ASTE honetan zehar Amnistiaren Aldeko Batzordeek antolatutako mobilizazioetan lau mila pertsona inguru bildu dituzte, Manu Arakama Arabako batzordeen koordinatzaileak adierazi duenez. «Eraiki nahi duten isiltasun muroaren kontrako metodorik egokiena kaleko presentzia etengabe eta masiboa» dela adierazi zuen Arakamak. «Puskatzen du ere, PSOEek preso kolektiboari ezarri nahi dion distantzia fisikoa, Euskadin presentzia izanda». Mobilizazio hauen lema «Herriari itzuli» izan da. Ongi etorriak ere barne: Bonifazio Mugika Oiartzunen, Cesar Rodriguez Gasteizen, Reyes Castillo Bilbon eta Iñake Kortadi, Mikel Beloki, Txebis Muñoz Antiguan.

■ ARDANZA ETA ALLI 29-AN BILDUKO DIRA

JOSE Antonio Ardanza eta Juan Cruz Alli azaroaren 29an bilduko dira, Joseba Arregi Eusko Jaurlaritzako eledunak esan zuenez. Seguruenik, Ajuria Enea izango dute bilgune Gasteizko eta Nafarroako gobernuko lehendakariak.

Elkar hizketan, elkarrekin egin beharreko lanen plana zehaztuko dute. Aztertuko dituzten gaien artean, Irurtzun-Andoain autobidearen arazoa jarriko dute mahai gainean.

«Euskal Herrian oraindik eredu iraultzailean sinesten dute askok».

**Emilio Lopez Adan, 'Beltza'.
UEUren Donostiako VII
ihardunaldiak.**

«Zenbat 'Kabi' eta Fabio
gebiago probokatzeko
asmoa dute Gobernu
espainiarreko arduradunek?
Zenbat 'Turko' eta
Mentxaka gebiago Iruñea eta
Gasteizko agintariek?
Zenbat zauritu gebiago?
Zenbat torturatu gebiago?
Zenbat preso eta gartzela
gebiago?»

**ETA.
Egin, 91-XI-21.**

H I T Z E Z H I T Z E Z H I T Z E Z

G O R D E T Z E K O A K

AMNISTIA INTERNATIONAL HERIOTZA ZIGORRAREN KONTRA

GASTEIZKO Amnistia Internationaleko taldeak, dei egin die bertako herritar guztiei Felipe Gonzalez Estatu espainiarreko presidenteari eta Miguel de la Quadra Justizia ministroari gutunak bidal diezazkioten. Herritarrek Espainiako Konstituziotik eta lege militarretatik heriotza zigotza ken dezaten eskatzea nahi dute Amnistia Internationalekoek.

Felipe Gonzalez Estatu espainiarreko presidenteari eta Miguel de la Quadra Justiziaministrariari heriotza zigorra Konstituziotik eta lege militarretatik kenditzaten eskatzeko, gutunak bidaltzeko eskatu die herritar guztiei.

Nafarroako lehendakari berriari mugimendu eta adierazpen asko eta askokri-

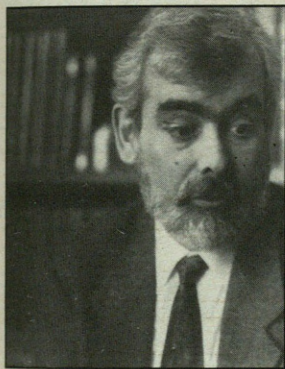
«Oso pozik nago, espektro politiko zabal batek apoiatzen bait nau, eskubiak zein ezker abertzaleak».

Francisco Javier Tuñon, Nafarroako Comptos kamarako lehendakaria.
Egin, 91-XI-22.

K A R T A J O K O A N

en bido...

...ordago!

«Lehen HBko militanteek orain ezkutatu egiten dute zer alderditakoak diren, eta zer diren esateak ere lotsa ematen die».

Fernando Buesa.
Deia, 91-XI-22.

«Oliverik Auñamendikoekin bat egin du EE hondatzeko xedearekin».

Jon Larrinaga.
Egunkaria, 91-XI-19

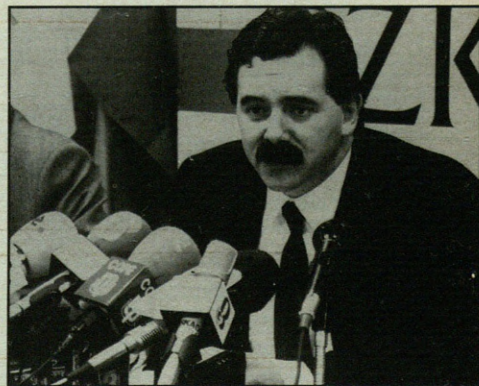
«Inongo alderdik ez digu biolentzia kondenatzeko eskatu, guregana burbildu eta gurekin paktua egitea komeni, izan zaionean».

Jon Idigoras.
El Diario Vasco, 91-XI-22.

XABIER ARZALLUZ

EBBko lehendakariak ez ditu 'ohitura zaharrak' galdu. Jeltzaleen jaun ahalguztidunak, Auñamendikoak «EE bausteaz» salatu zituen Etxarri Aranatzan, batzokia inauguratzera joan zenean. 'Auñamendi' izena aipatzeak berak ere atzeraka egiten dio Arzalluzi. Beraz, beste era bateko kalifikatiboak erabili zituen diskurtsoan Aulestia eta bere lagunak definitzeko. «Pistolak erabili zituztenek ezin dute orain palmares nazionalistaz harro egon», esan zuen 'harro', 'tiroak' atzekaldetik ihes egingo ziola konturatu gabe. Juan Maria Bandresek, aspaldion soldadurik fidelena bilakatu denak erantzun bait zion minduta ●

XABIER GURRUTXAGA

Auñamendikoen idazkari nagusiak, «epaile abalguztidunaren konplexua» gaindi dezan gomendatu dio Xabier Arzalluz EBBko lehendakariari, Etxarriko batzokian esandakoaren erantzun moduan. «Arzalluz ez da inor EEen eszisia nork sortu duen erabakitzeke —errieta egin dio idazkari berriak—, ez du usteko ba, inork, eta bark gutxiago, Justizia ordezkia dezakeenik, ezta nazionalismoaren patentea kentzeko ere!». Gurrutxagari ez dio barregurrerik eman Arzalluzen ahotik Auñamendikoen eta EAKoen bat egiteak etorkizunik ez duela entzuteak: «urduki jartzen da eta paperak galtzen ditu» ●

Jugoslavia, Nazio Batuen ordua?

JUGOSLAVIAKO gerran alde batekoek zein bestekoek eragindako sarraskiek, berriro komunikabideetako titular nagusietara ekarri dute Titok batu zuen estatua, eta jadanik Serbia Handiaren oinarria bihurtu dena. MEBk (Mendebaldeko Europar Batasuna) berriro erakutsi du gatazka honen aurrean ezer gutxi egin dezaakeela bere kabuz. Alabaina, Alemania, Italia eta beste zenbaitzuk iragarri dute dagoeneko hainbat ekimen (humanitarioak) euren kabuz eramango dituztela aurrera. Segurtasun Kontseiluan dauden Europako estatuek horrela eskatuta, gero eta garbiago antzeman liteke NBERen parte hartze zuzena.

Nazio Batuak, Txinaren oneritzia zalantzan badago ere, prest daude Balkanetako gatazkan parte hartzeko. EKK horrela nahi du eta EEBBak, orain arte behintzat, EKren ekimenak apoiatzera mugatu dira gai honekiko. NBeko soldaduek serbiar eta kroaziarren arteko harresi gisa funtzionatuko lukete, baina horretarako —NBek horrela eskatzen bait du— suetena gauzatu beharko litzateke behin betiko. Helburu makala ez, jadanik hamahiru suetenek porrota ezagutu dutela kontuan hartuz gero.

Vukovar jausi ondoren Serbiaren aldeko armada federalak argi adierazi du Vukobar eta gero, Osijek eta bere «muga berriak» zehazteko balioko du-

ten gainontzeko «herri trintxerak» hartuko dituela. Batzuen eta besteen indarrak ikusirik ez dago horrela izango den zalantzarako lekurik; lehenago Nazio Batuetako indarrak heltzen ez badira bederen. Aditu militarren ustez Serbiak Eslavonia osoa hartu nahi luke, ondoren Virovitikaraino heltzeko, bertatik Adriatikoraino lerro bat bota eta Serbia eta Kroaziaren muga berria marraztu.

EKn ere gatazkarekiko lehengo posizio zaharrak birbiztu dira. Alemania eta Italiak, Komunitateak Jugosla-viarekiko jarrera amankomunik lortzen ez badu, Eslovenia eta Kroazia ezagutuko dituztela jakinarazi dute. Bestaldean, ezagutzarako gogo han-

Frankofoniako
topaketetan
Jean-Bertrand
Aristideren parte hartzea
adierazgarria izan da
nazioarte mailan Haitiko
lehendakaria nor den
garbi uzteko. Baina
nazioarteko kontuak alde
batera utziz, kolpearen
egunetan estatu amerikar
gehienek eta europarrek
erakutsi zuten hitzezko
tinkotasuna airean geratu
da. Enbargoak aurrera
darrai baina neurri
horietatik harantzago
ezer ez. Ikusi egin behar
Raul Cédras generalaren
agintepean mugitzen den
erregimenak zer
norabide hartzen duen,
baina luzerako joan
liteke.

dirik erakutsi ez duten Espainia, Frantzia, Erresuma Batua eta Grezia, besteak beste.

Eduar Xevardnadze ere hemendik aurrera maizago izango dugu gure kroniketan, nazioarteko eskenara itzuli bait bada ez da izan isilik eta geldirik egoteko eta. Soviet Batasuneko nazioarteko hariak horren emaitza onekin zuzendu zuenak garrantzi berezia du baita barneko harrietan ere, antza. Diktadura iragarritz dimititu zuen atzerri ministro bezala izako abenduaren 20an. Erreforma Demokratikorako Mogimenduaren sortzaile eta gidari izan da harez gero eta orain eratzen ari den Estatu Subiranoen Batasunaren kanpo arazoe-tako uretan murgildu da berriro.

— Alemania eta Italiak, Komunitateak Jugoslaviarekiko jarrera amankomunik hartzen ez badu, euren kabuz joko dutela iragarri dute●

Gorbatxovek Xevardnadzek atzerrian, eta batik bat mendebaldean, lortu duen arrakastaz profitatu nahi du lehenbiziz. Mendebaldeko laguntzak ezinbestekoak ditu Batasun berria ur gaintara ateratzeko eta egungo SESBn nortasun pertsonalek ezer baino garrantzi handiagoa dute.

Baina, seguruenik, Xevardnadze-ren laguntza ez da kanpo mailakoa bakarrik izango. Gorbatxovek Ieltsinen aurka egiteko sostengu sendo bat behar du eta atzerri ministro berria Gorbatxovengandik Ieltsinengandik baino gertuago dago. Oraindik zazpi errepublika besterik ez dira bildu Batasun berriaren inguruan eta Errusiak ahalegin gehiegi egiten ditu konpetentzia eta botere handiagoak eskuratu nahian.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Kurduak laguntza gabeko herria

H **AMAZAZPIGARREN** gizaldian azpiratua izan eta burujabetasuna galdu zuenez geroztik, herri zahar honek ez du berriro askatasunik ezagutu, Sevresko hitzarmenak (1920) Kurdistan ize-neko lurralde bat bereztiaren beharra ikuserazi bazuen ere. Ordurez gero 20 bat milioi kurdu lau herrialde ezberdinetan banatuak bizi izan dira. Ba dira kurduak Turkian nahiz Sirian eta ba dira ere Iran eta Iraken bizi direnak. Baina Geografia ez da kurduak banatzen dituen arazo bakarra.

Alfabetoak bereizten ditu ere lau herrialdeetako kurduak. Iraken bizi direnak arabiar hizkiera erabiltzen dute eta Iranen berriz pertsiarra. Turkian bestalde latin hizkiera eta Errusian kirilikoa erabili ohi dute.

POLITIKA arloan Turkiako kurduak askatasunaren aldekoak dira baina Iran nahiz Irakekoek osteria autonomia dute helbururik nagusia.

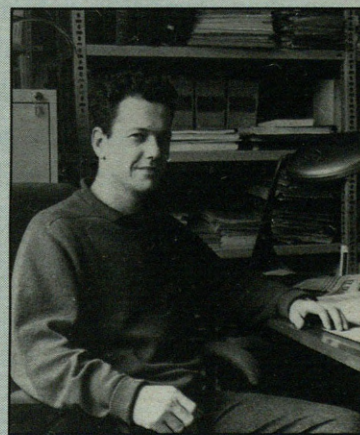
Elkar ados ez izateak sinestekoa ez den ondorioa ekarri du berekin, hau da, elkarri ezinikusia dioten herriek, Turkia eta Iran, besteak beste, kurduak jezartzetakoan, heuren mugetatik gudalozteak igarotzen uzteko gogo berekoak izatea.

SAKABANATUAK egoteaz gain, kurduak bertan behera utziak daudela garbiro ikusi dugu azken urteotan.

Israel izan dute lagun bakarra, baina ez berez kurduan arazoak kezkarazten duelako edo kurduen alde dagoelako, laguntza horren bidez, kurduak Israeliarrak bertan dituen etsaien gudalozteak, ahulduko dituelako baizik.

Aldi berean Estatu Batuek kurduak izkiluz hornitu izan arren, egia da ere areagoak izan direla Bagdadeko gobernuak jaso dituen laguntzak.

Ingalaterra eta Frantziak bertako petrolioaren beharra dutela eta, ontzat hartu dute dagoeneko egina dagoen lurraldeen zatiketa. Beraz, laguntza gabeko herri gogor honek jarraituko du goseak amorratzen dagoela, izurritua dagoela, berak ezagutzen dituen lagunekin bakarrik borroketan, hau da, harrotasuna eta egiaren indarra.

J. M. VELAZQUEZ
EHUko Zuzenbideko irakaslea

Gosearen hatzaparrak

Urtero 30 bat milioi pertsona hiltzen dira gosez munduan, horietatik erdia inguru haurrak gainera. Afrika dugu *record* hits honen buruan. Baina arazoa Hirugarren munduko herrialde gehientsuenetara hedatzen da, areago populatuenetan. Gerrak, lehortea, jauntxokeriak eta beste arrazoi ugari azal liteke gosearen arrazoa. Baina, arrazoi garrantzitsuena, eta askotan gainotzekoen eragile, herrialde azpigaratuek garatuekiko duten menpekotasunean datza.

TEORIAN badakigu goseak zer suposatzen duen, edo zeri egiten dion erreferentzia gutxienez. Komunikabideek, eta batik bat telebistak, eskaintzen diguten informazio uholdearen artean, munduko hondamen desberdinek gero eta leku gehiago hartzen dute. Irudi horien artean daude herriarren kontzientziak, irudiek irauten duten bitartean gutxienez, asaldatzen dituzten gosearen irudiak: Etiopia, Sudan, Bangladesh, kurdak... Baina titular eta pantailetatik desagertu bezain laster gosea ere 'desagertu' egiten da mundu garatuarentzat.

Afrika izan ohi dugu gosearen paradisua, eta horrela jarraitzen du gaur egun. Inoiz baino gehiago

gainera. Baina Latinoamerika, Asia eta Mundu garatuko zenbait herrialde eta lekutan ere goseak gero eta heriotza gehiago eragiten du. Oparotasunaren erdigunean bertan, EEBBetan, 20 milioi pertsonak gosea jasaten dute. Gertuago ere goseak eragindako irudi gogorak ikusi izan ditugu Albania eta Errumanian.

Afrikako Saharatik behe-rako 17 estatuk elikagai defizit handiari egin izan diote

■ Gosearen arrazoiak herrialde garatu eta azpigaratuen arteko desberdintasunean bilatu behar dira ●

aurre aurtengoan. Horieta-tik Sudan, Etiopia, Angola, Liberia, Mozambique eta Somalian egoera arras larria da. Zenbait erakundek egindako kalkuluen arabera urte hasieran 750.000 tona labore bildu beharko ziren ahalik eta azkarren ehundaka mila pertsonaren heriotza ekiditeko. EKK 400.000 tona eman zituen orduan, Afrikako 12 estatutako 31 milioi pertsonaren artean banatuko zirenak.

Emandakoaz gain, beste milioi bat tona agindu zituen urte guttirako. Nazioarte mailako gainerantzeko laguntzekin batera bi milioi tonara helduko liriteke. Oraindik ere gutxiegi goseari aurre egiteko.

Alabaina, harrigarriena zera da, munduan milioika pertsona gosez hiltzen ari dela elikagaiak soberan daudenean. Soberan bakarrik ez, elikagai gehiegi produzitzen da munduan. Gero eta produkzio maila handiagoak lortzen badira ere, goseak eragindako heriotzek ere gora egiten dute.

Zergatik hau? Nola ulertu? Gosearen arrazoiak azaltzeko arrazoi desberdinak daude, batzuk arazoaren azalean geratzen direnak. Hauek —zorte txarra, ezjakintasuna, eguraldi baldintzak— jadanik onartezinak dira. Funtsezko arrazoiak zerikusi zuzenagoa dute

herrialde garatu eta azpigaratuen arteko desberdintasun maila ikaragarriekin.

Susan George gose eta elikadura arazoetan aditua den medikuaren esanetan, «Hirugarren Munduan 150 urtetako menderakuntza eta esplotazio koloniala izan ondoren, jakinda zer eratako prozesu politikoak dauzkagun, ez dago

«Munduko goseti guztiak Lurra inguratzen jarriko balira, eratuko luketen hilerak Lurrari hogeituztuz eman ahal izango lioke» (Argazkia: Raoul De Follereau)

daitezke eragileak, baina arazoa, funtsean, politikoa da. Zentzu makroekonomikoan, nazioarteko sistema komertzialak dira —tarifak, lehengaien prezioak, kupoak, monopolioak— herrialde txiroak mundu aberats eta industrializatuaren menpe dituztenak.

Mitoen apurketa

Gizonezkoak, emakumezkoak, umeak, zaharrak... guztiak harrapatzen ditu goseak. Afrikako errefuxiatuak, euren lurretatik aldentuak izan diren Sudaneko nomadak, Brasileko suburbioetako langileak, Guatemalako nekazari indioak, Sri Lankan tea biltzen duten emakumeak... Guzti horietatik %40 haurrak dira, eta gainontzeko gehienak emakumezkoak. Etiopian 1985ean izan ziren lehortean egindako ikerketen arabera gizonezkoak, haurrak zein helduak, hobeto elikatuak zeuden emakumezkoak baino.

Zergatietara itzuliz, badaude zenbait mito gosearena azaltzeko nahikoa ez

direnak, nahiz eta une zehatzetan eragina duten. Lehena elikagaiena litzateke. Orain produzitzen denarekin, 2000 urtean Lu-

rrean izango diren 6.000 milioi pertsona elikatzeko aina dago. Datu honi gehitu behar zaio uzteko urteko %2,6ren gorakada izaten

Miseria gordinaren datuak

- 100.000.000 pertsona inolako etxebizitza barik bizi dira.
- 770.000.000 pertsonak ez dute lan eta bizitza aktiboa egiteko elikagai nahikorik.
- 500.000.000 pertsonak anemia jasaten dute, euren dietak burdina nahikorik ez dutelako.
- 1.500.000.000 pertsonak ez dute ur edangarriaren inongo garantiarik.
- 800.000.000 pertsona «erabateko pobrezian» bizi dira. Bizitzaren gutxieneko beharrak betetzeko ere ez du multzo handi honek.
- 800.000.000 pertsona heldu ez da gai ez irakurtzeko ezta idazteko ere.
- 10.000.000 haur deselikatu jaiotzen dira urtero.
- 14.000.000 milioi haur hiltzen dira gosez urtero.
- 30.000.000 pertsona gosez hilgo dira aurtan (urte hasieran aurreikusitako datuen arabera).

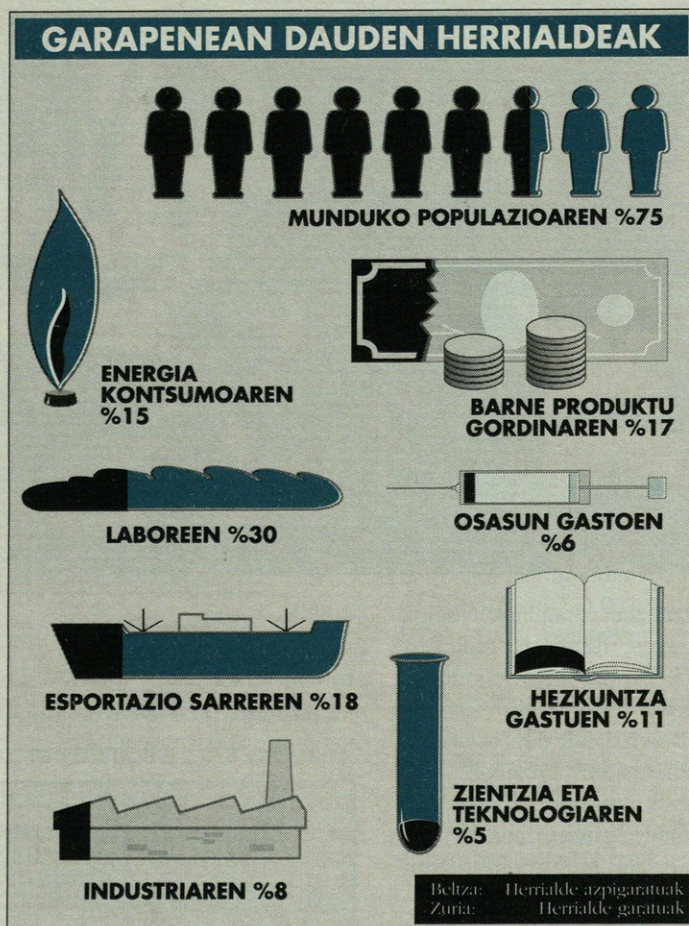
Datu guzti hauek gurpil beraren inguruan daude jiraka etengabe, Hirugarren Munduko gorpulean hain zuzen, eta bere emaitzak, beste era batera ikusirik, nahiko beldurgarriak dira: 35.000 pertsona hiltzen dira gosez egunero eta 24 segunduko. Adibideak eremu nuklearrera eramanez, hiru egunez behin Hiroshiman bota zen moduko bonba batek eragingo litzukeen hildakoak eragiten ditu goseak.

Iturria: «Anuario del centro de investigación para la paz 1988/1989: Paz, militarización y conflictos». IEPALA, Madrid 1988.

zalantzarako izpirik. Po-breziak irauten badu, bere izatearen arrazoiak, herri txiro eta aberatsak gero eta gehiago bereizten dituzten instituzio, politika eta ideologietan bilatu behar-ko ditugu».

Gosearena beraz, ez da arazo teknologikoa, ez eguraldiarena, ez demografikoa... Guzti horiek izan

Munduko Bankuak 1985eko produktu nazional gordinari buruz emandako datuen arabera, honako datuak ateratzen dira: Herrialde txiroetako 2.060 milioi pertsonak 32.000 pezetarekin (1.600 mila libera inguru) bizi behar dute urte osoa. Herrialde aberatsetako 576 milioi pertsonak aldiz, badute 1.950.000 pezeta (97.570 libera) urtea iragateko. Honek esan nahi du txiroek hileko 2.500 mila pezetekin bizi behar dutela eta aberatsek 162.000 pezetekin gutxi gora behera; hots, 61 bider gehiago.

Laboreen aritmetika

DESELIKATUA dagoen pertsona kopurua desberdina da iturriaren arabera. FAOren esanetan (Elikadura eta Nekazaritza Erakundea), 450 milioi pertsona dira. Munduko Bankuarentzat, aldiz, 1.000 milioitik gertu egon liteke. Eta kopuruek gora egiten dute etengabe.

UNICEFren arabera (haurren laguntzarako NBEko fondua) 15 milioi haur gosez edo goseak eragindako gaitzez hiltzen dira urtero. Baina munduan produzitzen den elikagaien portzentaia oso txiki batekin guztiak biziko lirateke. Aritmetikak bederen laster asko azaltzen du nola:

— Labore kilo bakoitzak 3.500 kaloria ditu, beraz tona batek 3.500.000 kaloria batatz beste.

— FAOk dioenez, pertsona heldu batek 2.300-2.400 kaloria behar ditu eguneroko behar bezala elikatzeko.

— Haur batek heldu batek beste jaten duela suposatuz gero, 2.300 kaloria 365 eguneko, ume batek 839.500 kaloria beharko litzuke urtean. Horrek esan nahi du labore tona batekin lau ume elikatzeko izango genukeela.

— Milioi bat tonak lau milioi haur elikatuko lukete. Beraz, urtero hiltzen diren 15 milioi haurrak elikatzeko 3,6 milioi tona labore beharko lirateke.

Kopuru handia dirudi, baina ezer gutxitan geratzen da 1980ko labore uza 1.556 tonakoa dela (uztaren 0,002) jakinez gero. Aritmetika bera jarri dakioko gosea jasaten duten 450 milioi (FAO) pertsonen arazoari. Eta konklusioa zera litzateke: 128 labore tonekin deselikapena eta goseak jai izango luketela; hots azken urteko labore uztaren %8rekin, edo EEBB bere ganadua elikatzen urtebetean gastatzen duen labore kopuruarekin.

dutela, eta populazioak al-diz, %2 besterik ez; azken hau hazkunde handia da, zalantza barik, baina uztaren hazkundera baino txikiagoa.

Beraz, elikagai nahiko baldin badago arazoa da el-nork duen elikagaietara iristeko ahalmena. Hori Iparrereko populazioa da. Iparramerikako populazioak (mundukoaren %6), esaterako, 1978an baliabideen (elikagaiak barne) %35 kontsumatu zuen. Hots, garapenean dauden herrialde guztiek batera kontsumatzen zutena.

Bigarren mitoa demografiarena da. Superpopulazioa. Egia da garapenean dauden herrialdeetan demografiaren hazkundeak arazo larriak dakartzala baina horrek ez du esan nahi funtsezko arrazoiatarikoa denik. Europak 98 biztanle ditu Km²ko, eta Afrikak aldiz, 18 besterik ez. Gertatzen dena da herrialde aberatsetan populazioa babes-teko aina dirua dagoela eta hegoaldean ez. Goseak ez du populazioa gutxitzen, alderantziz; Afrika da populazio hazkundera tasa handiena duen lurraldea.

Eguraldia eta zientzia dira mitoetariko beste batzuk. Egia da Etiopian lehorteek eta Bangladeshen zikloiek ekarri dituztela sarritan go-seteak, baina EEBBtan ere izaten dira horrelakoak eta inor ez da gosez hiltzen. Hondamen naturalen ondorioak ezabatu edo neurri batean ekidin litezke aurreikusiz gero.

Zientziari dagokionez, «zientziaren miraria» eraginkorra da epe laburrean baina ez denbora luzerako. Horrez gain, egun ikusten denez, ahalmen ekonomikoak dutenek salerosten duten teknologia. Superhaziazak

Urtero
elikagai
gehiago
produzitzen da
munduan eta
urtero gero eta
pertsona
gehiago
hiltzen da
gosez.

ongarri bereziak eta izurrikariak emaitza ezinhobeak izan dituzte zenbait lekutan: India, Txina, México... Uzta produkzioak handitu dira baina gosea ez ezabatzeaz gain, ondorio ekologiko

larriak eragin dituzte. Beraz, oraingoz emankorra bada ere, kontutan hartu behar da datozen belaunaldietakoek ere uzta emankorren beharra izango dutela.

Egindako kalkulu des-

berdinen arabera, biltzen den elikagaien %10 galdu egiten da arratoiak, intsektuak edo hezetasuna dela eta. 1967an EEBBetako zakur eta katuen janari industriak produzitutakoak, estatu horretan, batz besteko biztanlegoa hartuta, zakur eta katu bakoitzak Indiako pertsona batek baino gehiago jaten zuela suposatzen zuen.

EEBBetan, aire girotueta bakarrik, Indian 850 milioi pertsonak gastatzen duten energia baino gehiago kontsumitzen da. Eta Iparramerikako haur batek Hirugarren munduko batek baino 500 bider energia gehiago kontsumitzen du.

Datu guzti hauek ikusirik argi eta gargi ikus liteke laguntza humanitario beharrezkoa bada ere, Ipar eta Hegoaren arteko sekulako harreman eraldatzea beharrezkoa dela gosearen miseriari aurre egiteko. Eta orain arteko joera ikusirik, ez dirudi gauzak gehiegi aldatzera doazenik.

Baina estatu aberats askoren laguntzen 'jokua' askotan gutxi ematetik ha-

rantzago doa, sarritan elikadura arma politiko modura ere erabiltzen da eta. EEBBen adibidea izan liteke aipagarriena. John Brock EEBBetako nekazal idazkariak honako hau esan zuen 1980an emandako hitzaldi

EEBBetan, aire girotueta bakarrik, Indian 850 milioi pertsonak gastatzen duten energia baino gehiago kontsumitzen da ●

batean: «Elikadura arma bat da, eta bere erabilerak estatu gehiago lotzeko balio behar du. Modu horretan kontuzago ibiliko dira gure gustokoak ez diren jokaerekin». Eta hamarkada honetan zehar EEBBek sarritan erabili izan dute politika hau, batik bat Afrikako herrialdeekin.

Xabier Letona

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI,4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

HISTORIA ETA GERO

E L E M E L L E

■ BUSH-EN IRUDI BERRIA

GEORGE BUSH-EK, bere aspaldiko gogoei jarraiki, EEBBetako lehendakaritza utzi eta modelo lanei ekin die... Argazkia ikusita, albistea lasai asko has zitekeen horrela, baina ez. Kontua da publizitate enpresek ez dutela aukera txikienik galtzen; eta oraingoan ere, Bushen Australiara aurki burutuko duen bidaia dela eta, bere irudiaz ederto asko baliatzen jakin izan dute. Bidaia egin egingo du, baina fidagariak ei diren iturri diplomatikoen arabera, «*Bush lehendakaria jantzita abiatuko da Australiarantz*».

■ COSSIGA-REN ISTORIO ETA XELEBREKERIA AMAIGABEAK

AZKEN urte honetan Italiako epaileek eta Francesco Cossiga bertako lehendakariak berba gogorrak jaurti dizkio-te elkarri. Cossigaren esatera xelebreak oihartzun handikoak izan dira baina, hala ere lehendakariak berean jarraitzen du, epaileekin sortu berri den eztabaidan. Felice Casson, Gladio sarea-rena aurkitu zuen epaileari «*mutil koskor*» deitu zion. Ekainean ordea,

ospakizun militar batean, «*justizia ume horietatik askatu behar dugu*», adierazi zuen. Prozedura penalen erreforma legea dela eta, diputatu kris-taudemokrata batek aldeko idazki bat sinatu duelako 'Judas& deitu zion, eta txokolatezko 30 denario bidali zizkion etxera. Bere esanetan ez dago zoraturik, baina italiar politikako ur geldiak mugitzeko askotan zoroarena egiten du.

■ HITLER ETA ROOSEVELT ADISKIDETZEN SAIATU ZEN

WINDSOR dukeak, 1936an Ingalaterrako koroari uko egin zionak adierazi duenez, Adolf Hitler «*gizon handia zen*». Windsor, Hitler eta Franklin Delano Roosevelt adiskidetzen saiatu zen, horren ondorioz Munduko Bigarren Gerra bertan behera uzteko helburuaz. Baina ez zen bilerarik izan. 1940an Windsor, Fulton Oursier «*Askatasuna*» aldizkariaren zuzendariarekin elkar hizketatu zen gorabehera horiek azalduz. Orain, kazetari haren semeak, bere aitaren oharrak erabiliz, elkar hizketa argitaratuko du aurki EEBBko astekari batean.

«*Pentsalari eta intelektual modura Leninek sekulako figura izaten jarraitzen du. Sozialismoa eta burutu ditugun akatsei begira, ez zen inolako santua. Lenin gizon krudela izan zen*».

Eduard Xevardnadze, SESBko atzerri ministroa.

«*Zenbaitzutan borren nekatuta nago, joka kendu nahi izango nukeela eta 'banoa' esan*».

Hassan II, Marokkoko erregea.

«*EKK Jugoslaviako estatua onartzen ez baditu, horiek onartzearen alde daudenekin bat egingo dugu*».

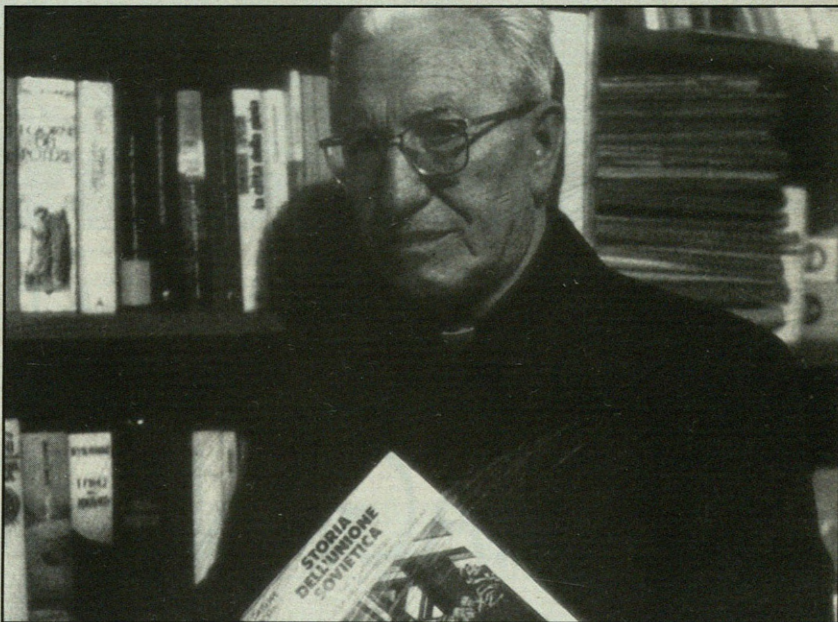
Giulio Andreotti, Italiar gobernuako lehendakaria.

O I H A R T Z U N A K

VATICANOK ERE BERE GLADIO SAREA ZUEN

AITA Antonio Gliozzo 85 urteko jesuita italiarrak jakinarazi duenez, Gladiok apaizez osatutako sare berezia zuen *«komunismoaren mehatxuari aurre egiteko»*. Sarea CIAren ekimenez sortu zen baina Pio XII Aita Sainduaren baimenarekin, eta 50. eta 60. hamarkadetan zehar ihardun zuen. Jesuitek antolatutako operazioa zen. Aita Gliozzok dokumentazio ugari aurkeztu du froga gisa eta adierazi duenez behin Pio XIIri gaiaz hitz egiteko bilera bat eskatu zionean, zera erantzun zion honek: *«kristautasunak bizi dituen une latzak kontutan hartuta Italian bakarrik ez, munduko gainontzeko estatuetan ere berdin jokatu beharko litzateke»*. Aita Arrupe jesuita euskalduna ere sareaz zekien gutxien artean zegoen.

IRANGATE-KO AUZIA AHAZTUTA JADA EEBB-ETAN

KOMUNIKABIDE erraldoiek denbora luzean puntako gai moduan izan zutenean, *Irangatearen* auziak munduko txoko guztiak korritu zituen. Irangatearen operazioan EEBBek armak saldu zizkieten Irani, Ekialde Erdian zeuden bahitu estatubatuarrak askatu ordez. Azkenean Nicaraguako kontrei ere iritsi zitzairen eragiketa bereko arma kargamentu bat. Oliver North marinen koronela eta John Poindexter Ronald Reaganen Segurtasun Nazionalerako aholkularia izan ziren eragiketaren arduradun nagusiak. Epaituak eta konde-natuak izan ziren arren, ez dute gartzela zigorrrik bete, eta errekurtsioa aurkeztu ondoren, lehenbizi North-i eta duela gutxi Poindexter-i, leporatutako guztiak kendu dizkiete gainetik.

«Honecker modu ilegalean dago Errusian. Ilegalki sartu zen eta nere ustez atera egin behar du. Baina kasu hori Gorbaxoven erēmukoa da».

Boris Ieltsin, Errusiako lehendakaria.

«Errepubliken arteko batasun politikoa nahi dut, eta hori frogatzeko prest nago 1992ko hauteskundeetara ez aurkezteko».

Mikhail Gorbaxov, SESBko lehendakaria.

«Latinoamerikak Cuba kontuan hartu behar du EEBBek berrirori jarri nahi duten kontrola ekidin nahi badu».

Roberto Robaina, Cubako komunista gazteen buruzagia.

«Vukobar jausi bada, Tudjman ere jausi egin behar da».

Dobroslov Paroga, ultranazionalista kroaziarra.

Hauxe da
neolitiko
garaiko
Europako
aztarnategirik
handiena.
(Argazkia:
Vegas)

BIASTERIKO AZTARNATEGIA, GURE IRAGANA IKASGAI

Orain dela bost urte Jose Ignacio Vegas-i Arabako Arkeologia Museotik Biasteriko aztarnategiaren azterkuntzaburu izateko dei egin zioten. Ordutik hona, han agertutako gorpu eta objektuak oro mainaz atera eta ikertu dira. Lan hau egin eta gero Vegas Aranburu arkeologoak normala dena baino lehen zabaldu ditu datuak eta bere ondorioak. Ez da batere eginkizun makala izan, guzti honi esker Euskal Herriko neolitikoa ezagutzeko urrats haundia eman bait dugu. Hortaz, orain arteko zenbait sinesmen deseustatzen dituzten ondorioak ezagu ditzagun.

JOSE Ignacio Vegas arkeologoak eta bere taldeak, Biasterin aurkitutako orain 5.000 urtetako aztarnategia aztertzeko, sei urte luze behar izan dute. Arkeologia mundua kontrolaezina da eta beste hainbat alditan bezalaxe aztarnategia nekazal bide baten lanen ondorioz agertu da. Hilerri honetan gutxienez 336 lagun azaldu

dira. Neolitiko garaiko Europako aztarnategitik haundiena da.

Aldi berean eta ohizkoa ez den arren, Vegas Aranburuk liburua argitaratu baino lehen ikerketen berri kaleatzea erabaki du, «*gizarte baterako lurperaketa honen garrantziaz ohar dadin*».

Ondorio garrantzitsuak

Ondorio ugariak eta inportanteak ekarri ditu Jose Ignacio Vegasek gidatutako taldearen lanak. Orain arte Hego Euskal Herrian burutu diren neolitikoko demografi azterketak oso gutxi izan dira. Hala ere, 1953 urtean J.M. Barandiaranek lehenengo datuak eman zituen, biztanleria 5.000 pertsonatan ezarritz. Zenbaki hauen oinarriak garaiko trikuharri eta kobazuloetako giza aztarnak dira. Honela, gorpu gehiagoren agerpenarekin, 1983 urteko F. Gallearen azterketan Hego Euskal Herriko populazioa ia 7.000 lagunetakoa zela kontsideratzen da. «*Baina 1991 urteko amaieran Errioxako aztarnategian bakarrik hainbeste gizaki agertu badira, ikerketa boriek bertan bera utzi beharko ditugu, estatistiken bitartez biztanlegoa asko (2.000 bat gizabana) gehituko bait da*», erran digu Vegasek.

Arkeologo arabarraren esanetan, «*aztarnategiko jendea ez zen hemengoa, Levante aldekoen antza bait zuten*». Hau baieztatzeke, arrazoi ezberdinak ere azaldu dizkigu. Lehenik, aurkikuntzaren buruezurak Mediterraneo moeta-koak dira, eta beraz ez da gozkio mendebaldeko piri-

niar edo euskal moetari. Bigarrenik, nahiz eta K14 frogak jendetza hau eta trikuharriak eraiki zituen garaikideak direla argitu, euren herrialdea bilatzea ezinezkoa suertatu da. Kontutan hartu beharra dago hilerria iraganbide batean dagoela kokatuta eta bere inguruan bost trikuharri garrantzitsu daudela. Zergatik ez zituzten hauetako trikuharri batean lurperatu? Vegasek aditzera eman digunez, «*trikuharria eraikuntza handi us-tekoa eta obitura da, hilekiko izugarritzko errespetua suposatzen duena. Bestalde, Euskal Herriko trikubarrietan keramika, eskaintzak... aurkitzen ditugu eta bonetan bezurrak eta geziak besterik ez zuden*». Hirugarrenik, lepoko batean dentilium izeneko animalia ikusi ahal izan du-

te. Animalia hau Euskal Herrian lehenengo aldiz aurkitu da, Mediterraneo aldeko moluskua delako.

Gogorkeriaren markak behatzeak beraien teorien birbaieztu zien, hauetako

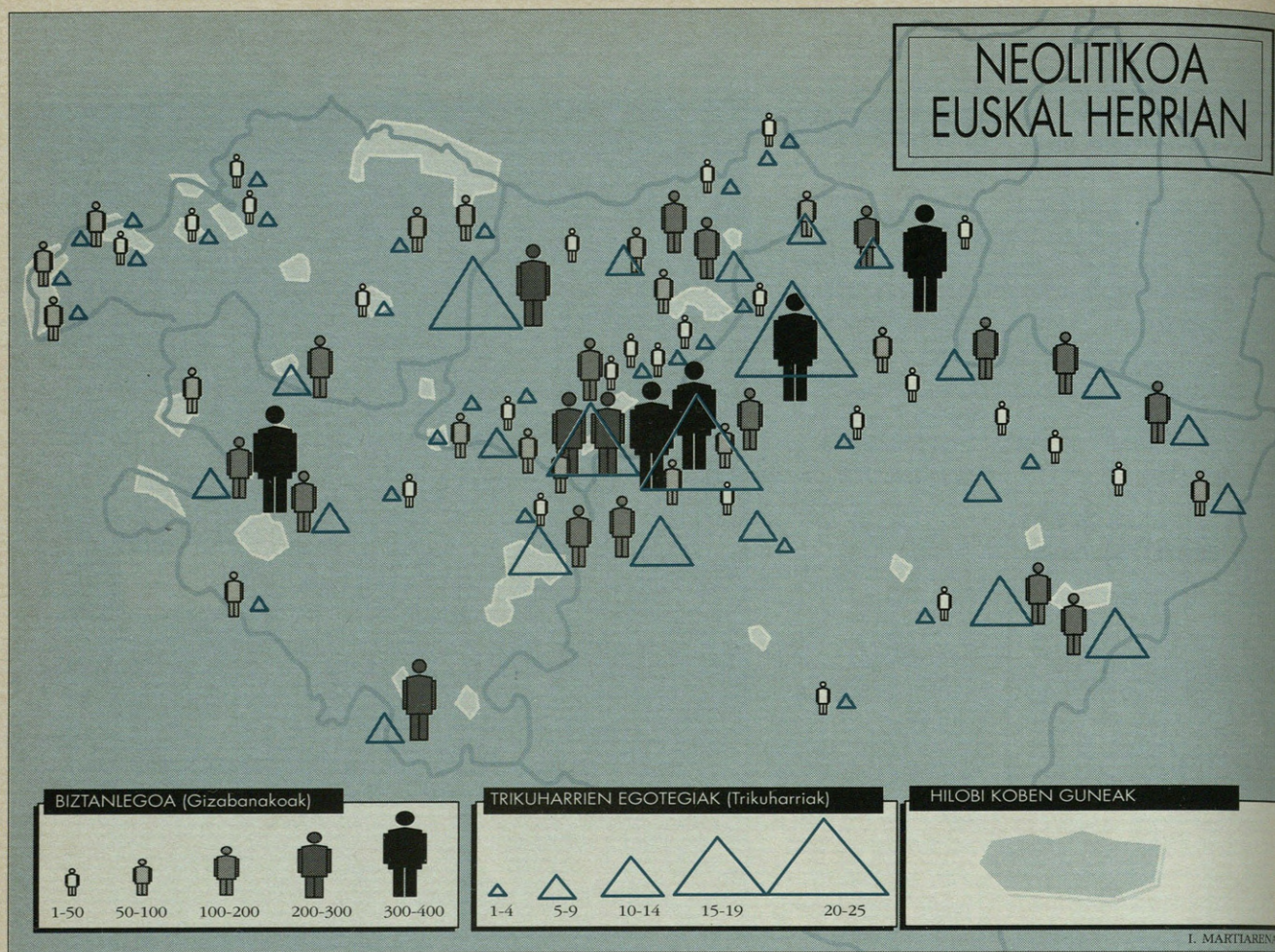
Gezi bat hezurra hunkituz, bortxazko seinale garbia. (Argazkia: Vegas)

Oldarkotasun soziala ala guda?

EHORZKETA honek peninsulako aurrehistoriako indarkeriaren seinalerik nabarmenenak erakusten ditu. Horrelako ikerketa egitea ez da lan erraza eta Vegas Aranburuk medikuntza arloa estudiatu nahian, F. Etxebarría donostiarraren laguntza eskatu zuen. Hau buru belarri lanean ihardun zen, Errioxa aldean ikusi zuena benetan harrigarria iruditu bait zitzaion. Izan ere, orain arteko teoriari uko eginez, lehenengo aldiz bortxazko ezau-garriak (geziak, hezur hausturak) ageri dira. Vegasek horrela adierazten du, «*aldi*

eta leku berean ez da inoiz hainbeste jende lurperatuta ezagutu. Bederatzik kasutan geziek bezurrak hunkitzen dituzte, horietako hiruk superbizipena adierazten badute ere. Zer esan nahi du azken honek? Gizakia geziarekin bizi zen, seguraski beste herriren batekin borrokak izan zituelaren seinalea. Hala eta guztiz, hauek ez dira gezi bakarrik, gebiago bezurren eta lagunaren ondoan topo egin ditugu. Era bonetara, gezi batzuek gorputzeko zati bigunak afektatu zituzten».

NEOLITIKOA EUSKAL HERRIAN

Hego Euskal Herriko azkenengo demografia azterketa, neolitikoi buruzkoa, 1983 urteko F. Galilearena da.

bat kubitu haustura izan zelarik. Apurketa hau defentsa egoeran gertatzen da bakarrik, makil batez kolpearen aurrean besoa jartzen bait dugu instintiboki. Jarrera honetan kubitua puskatzen da beti eta honen argibide bezala zazpi hezur hautsiak daude.

F. Etxebarria eta J.I. Vega-

sek borroka hauen gakoa arazo ekonomikoan haute-maten dute, «*Lévante al-deko gizaki hauek lurra*

Aurreneko aldiz aurrehistoriako indarkeria frogatzen da

hobeen bila zetozelako». Hortaz, aurreneko aldiz aurrehistoriako indarkeria frogatzen da. Esan beharra dago bi ikerlari hauek guzti hau II Euskal Mundu Biltzarrean aurkeztu zutenean, polemika izan zela nagusi.

Halabaina, neolitikoko gizartearen eta gaur egungoaren arteko antzekotasu-

nak islatzen dituzten garrantzi handiko beste datu batzuk ere bildu ditu iker-tzaile gasteiztarrek. «*Nik orain dela 5.000 urtetako gizakiaren eta gaur egungoaren artean ia ezberdintasunik ez dagoela markatu nahi dut*».

Arkeologia lana pazientzia oparo eskatzen duen

Euskal biztanlegoa eta trikuharriak Neolitiko garaian

	TRIKUHARRIAK	BIZTANLEGO SEGURUA + ZALANTZAZKOA	BIZTANLEGO SEGURUA
BIZKAIA	57	524,03	397,54
ARABA	59	1.040,68	1.040,61
GIPUZKOA	121	1.926	1.541,48
NAFARROA	224	3.458,32	3.244,12
GUZTIRA	461	6.949,03	6.223,75

iharduera da, gorpu eta objektu bakoitza arretaz, banan-banan miatu behar dira eta. Modu honetaz, emaitzak begibistan daude. Adinaren arabera aurkitutako gorpuen sailkapena hauexa da: biztanlegoaren %25a haurrak ziren, %15a gazteak eta %60a helduak. Altuerari dagokionez, «garai hartako biztanleak gaur egungoak bezalakoak ziren fisikoki. Une hartan, gizonezkoen bataz besteko altuera 1,66koa zen, emakumezkoen artean ordez, 1,55koa. Hala ere, harritu gaituen 1,84ko gizaki bat neurtu dugu ere».

Bitxikeriek badute lekurik, haien artean aipagarriena txantxarra dugu. Hortzak osasuntsuagoak izan arren, gure arbasoek txantxarra zer zen ezagutzen zuten eta portzentaia %3,6koa zen. Dena den, horzdura elikadura moeta

Jose Ignacio Vegas, bere altxorretako bat eskuan.

zela eta desgastatuagoa zeukaten (egosketarik ez dago, garbiketa gutxi...). Bizi itxaropena haur hilkortasun franko eta bizimodu gogorraren ondorioz txikia

zen. Gauzak honela, jende gutxi 40 urte baino gehiago bizi izaten zen.

Pertsona hauen jakia ehi-zatik zetorren gehien bat. «Aztarnategian basurdearen hamar betagin, behiaren hortz eta orkatzen bezur bat hartu ditugu. Beste berritasun bat zakur baten agerpena izan da; gogoratu behar dugu txakurra etxekotzen den *lehen animalia dela*». Eguraldiaren aldetik, polen zutabeak erriberako paisaia mota eman du, alde hezeko zuhaitz (urkiak...) eta ur geldietako landareekin. Beraz, eguraldi eta paisaia egungoarekiko ezberdintasunak soma daitezke.

Ikus dezakegunez, zientziaren aurrerapenari eta Vegas Aranburu bezalako pertsonen esker gure iraganaz gero eta ezagutza handiago dugu. Gizon hauek aurkikuntza hauetan lan egiteko bultzatzen dituen, egiten dutenarekiko maitasuna da, «nik honetaz ez dut sosik kobratzen. Nere emakumea eta biok oporretan azterkuntzetara

goaz. Hasiera batean bobbya zen, baina gaur egun lana ere bada».

Bestalde, arkeologia eremua gero eta korapilatsua da. Honen ondorioz talde lana eta espezializazioa funtsezko bihurtu da (paleontologoak, antropo-

■ «Aztarnategiko jendea ez zen hemengoa, Levante aldekoen antza bait zuten» ●

JOSE IGNACIO VEGAS

logoak, K14 eta polen zutabeen erantzuleak...). Halarik ere, «eskola zahararen» kidea den Vegas Aranburu bezalako gizon jakintsuek beharrezkoak izaten jarraituko dute, hauen bidez aurreko ikerketak bertan behera utzi eta zaharberritu beharko bait ditugu.

Ismael Mendibil

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Euskal Herrian 7.000 milioi pezeta inbertitzen dira urtero

PUBLIZITATEA ZENBAKIETAN

Gure begirada zuzentzeko, gure aditasuna bideratzeko, milioiak inbertitzen dira. Hori da finean publizitatean gastatzen dena, epe laburrean errentabilizatu nahi delako. Azken eztabaida ETBn sortu zen. Aurrerantzean tabako eta alkohol iragarkiak ez ditu igorriko. Babestutako saioak, gaininprimaketa edo argazki eztabaidatsuak kaleratzea da publizitateak erabilitako arma berriak.

EUSKAL HERRIAN

1990ean, etxe pribatuek edo enpresek publizitatean inbertitu zuten dirutza 7.000 milioi pezetatakoa (350 milioi libera ingurukoa) izan zen, Euskal Herrian Euskaraz egin duen azterketaren arabera. Dena den, eta Euskal Herriko Unibertsitatean egindako ikerketak dioenez, hegoaldean eta 1988an inbertitu zirenak 12.773 milioi pezeta izan ziren. Azken hauei urtero publizitatean ematen den %20ko inkrementua gehitzen badiogu, 1990ean horretan sartutako milioiak 18.393 izan litezke. Hala eta guztiz ere, Edorta Arana, EHUKo Publizitate Saileko irakasleak azaldu digunez, «oso zaila da kantitate zehatzak ematea, 5.000 milioitako gora beherak ere, posible direlako».

Espainiarra, Europa mailan, 1989ko datuen arabera, publizitatean Barne Produktu Gordinaren portzentaiak altuena inbertitzen duen estatua da, %2a hain zuzen, hau da, 1.055.000 milioi pezeta —kontuan izan behar dugu Holandak eta Erresuma Batuak, bakoitzak %1,6 inbertitu arren, bertako BPG altuagoa dela, eta bestetik, diru kopuru handiago gastatzen duten estatuak dira—. Estatu frantsesak BPGren %0,9a ematen du kontu honetan, 55.311 milioi libera, alegia. Espainiako Publizitate Enpresen Federakundeak egindako ikerketa baten arabera, Estatuan 1991ko lehenengo sei hilabetean, eta aurreko urtearekin konparatuz, eman den inbertsio igoera %18,2koa izan da. Hau da, 1990ko ekainerarte 503.400 milioi pezeta inbertitu ziren eta 1991ko epe berdinean 595.000 milioi.

Dirutza hau nondik bi-

deratzen den zehazteak bitalde sortzen ditu: medio nagusiak, hots, komunikabideak eta kale iragarketa, eta beste medio batzuk, hau da, postaz bidalitakoa, foiletoak edo salmenten literatura, objektu publizitarioak, eta abar. 1990ean inbertsioen %73,9 komunikabide edo medio nagusien bitartez bideratu zen, hau

da, 780.000 milioi pezeta, eta %26,1 beste medio batzuetatik, 275.000 pezeta.

Bideraketa

Publizitatean gehien inbertitzen duten arlo ekonomikoak honakoak dira: garraioak, elikadura, finantza etxeak, edariak (alkohol-

dunak + alkoholgabeak), eta bostgarren postuan parekatuta, heziketa (editorialak, ikastaroak eta masa komunikabideak) eta edertzeko baliabideak.

Lehen aipatu bezala inbertsio gehienak komunikabide —1990ean 743.000 milioi pezeta— eta kale iragarketaren —37.000 milioi pezeta— bitartez bideratzen

Euskal Herriko Unibertsitatea egindako ikerketaren arabera, 1988an Hego Euskal Herrian 12.773 milioi inbertitu ziren.

Lehenengo 20 iragarleen rankinga

Enpresa	Inbertsio publizitarioa (milioi pezetatan)		%Gehikuntza
	1990	1989	
1.SEAT	12.198	10.078	21.03
2.Renault	10.190	10.076	1.13
3.Citroën	8.252	6.801	21.33
4.El Corte Ingles	7.433	7.193	3.33
5.Peugeot	6.609	5.456	21.33
6.Ekonomia eta Hazienda Ministeritza	6.482	4.939	31.27
7.Estatu espainiarreko loteriak eta apostuak	5.667	3.787	49.90
8.Pascual	5.471	2.731	100.32
9.Fiat	4.991	4.259	17.18
10.Ford	4.918	4.716	4.28
11.General Motors	4.845	4.764	1.70
12.Coca Cola	4.508	3.539	27.38
13.Nestlé	4.479	3.633	23.28
14.Henkel	4.445	3.076	44.50
15.ONCE	4.361	4.299	1.44
16.Banco Español de Crédito	4.048	721	461.44
17.Bilbo Bizkaia Bankua	3.654	1.198	205.00
18.Banco Santander	3.472	2.180	59.26
19.Danone	3.450	2.439	41.45
20.Procter & Gamble	3.112	2.275	36.79
Iturria: JWT Repress Nielsen			

Publizitatean gehien inbertitzen duten arlo ekonomikoak hauexek dira: garraioak, elikadura, finantza etxeak, edariak, heziketa eta edertzeko baliabide enpresak.

da. Komunikabideen artean telebista eta egunkariak ditugu errege eta erregina estatu espainiarrean inbertsio publizitarioa dela medio, baina Euskal Herrian eguneroko prentsa dugu, du-darik gabe, inbertsio kopuru altuenak jasotzen dituen komunikabideak. 1988an

eta EHUK egindako azterketaren arabera, prentsak inbertsio guztien %62 jaso zituen, irratiek %18,6 eta telebistak %18,5. Eguneroko prentsaren sarreraren %60 publizitatetik dator eta %40 salmentetatik. «Honek suposatzen du —azaldu digu Edorta Aranek— publizita-

bete behar zirela esanez. Kalkulatzen da publizitate hau ez egiteagatik ETBk 300 milioi pezeta galduko dituela urtean.

Euskal Herri mailako kanpaina publizitario ertain batek 60 milioi pezetatiko balioa du. Kanpaina honek spotaren produkzio gastuak

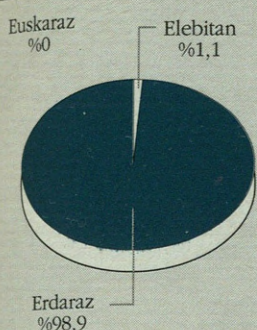
teak berak egunkariaren edukinean edo filosofian ere, izugarritzko eragina izan dezakeela». Publizitateak egunkarietan duen agerpena %40-50 artekoa izaten da.

Komunikabide euskaldunak kasuistika berezia jasaten dute, euskaraz egiten den publizitate kopurua oso baxua baita, %4,5 soilik. «Orain euskara marka bereizgarria bihurtu da. Euskarazko publizitateak egiten dutenak beste adjetibazio batzuek aparte, euskalduna jartzea nahi dute. Finantza etxe batzuek lehen egutegietan baserriarra erabiltzen zuten bezala, gaur egun euskara erabiltzen da. Beste estra bat balitz bezala».

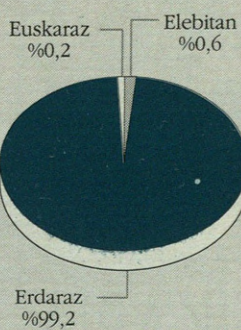
Duela gutxi, ETBn tabako eta alkohol publizitatearen inguruan sortu zen eztabaida. Edorta Aranek bere iritzia eman digu. «Arautegia aldatuz joan da, egoera berrietara egokituta. Aspaldi onartu zen tabako eta alkohol inguruko publizitatea debekatuta zegoela baina horrekin jarraitu zuten, berriku aurretik hartutako konpromezuak

ETXE PRIBATUEN PUBLIZITATE NEURKETA

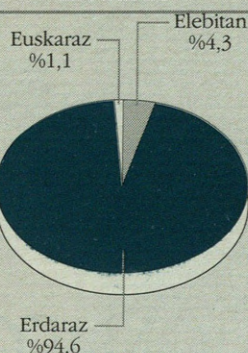
AUTOMOBILAK

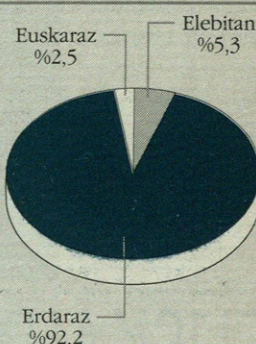
ELIKAGAIK

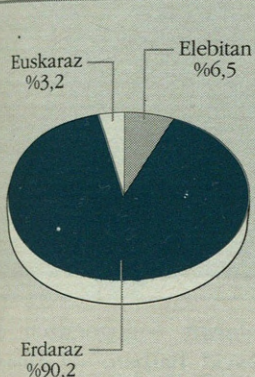
EDARIAK

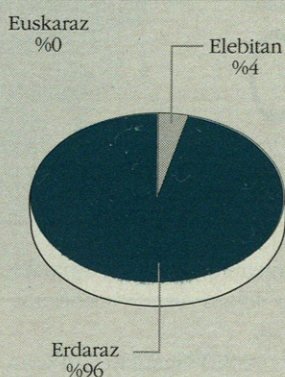
JANTZIAK

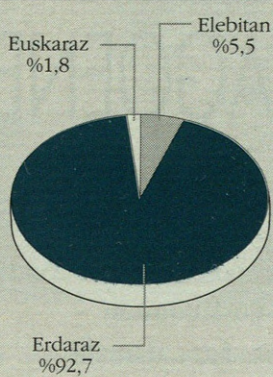
BANKETXEAK

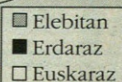
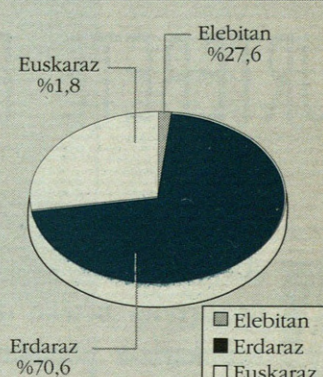
DROGERIA

ASEGURU ETXEAK

KOMUNIKABIDEAK

Estatu espainiarrean, inbertsio publizitarioen kopuru handiena jasotzen duten komunikabideak telebista eta eguneroko prentsa dira. 1988an Euskal Herrian egunkariak publizitatearen %62 jasotzen zuten.

—8-10 milioi arteko kostua— eta telebistan, irratian eta prentsan agerpenak barneratzen ditu, eta bere iraupena hile térdikoa izango da. Maila honetako kanpainak, Estatu espainiarrean 200 milioi pezetatar hartzen da —telebistako gastoak 100 milioi pezetatakoak dira—.

Lehen aipatu bezala telebista da komunikabide nagusia publizitateari dago-kionez. Kale iragarketa medio lagungarria da. *«Arrazoi sinple bategatik —esan digu publizitate agentzia bateko iturriak—, telebistako kanpaina merkeagoa eta eraginkorragoa delako. Bestetik, telebistarekin milioika bartzaille barrapa dezakezu»*. Alkoholdun edariak, telebista publikoen debekuari aurre

egiteko, kale iragarketan aurkitu dute mediorik onena. Hiru agentzia mota desberdin daude: agentzia teknikoak, sormen lana soilik egiten dutenak, hau da, mezua eraiki; agentzia es-

zioa dela eta, agentzia desberdinak sortu dira. Agentziak, euren zerbitzuaren truke kanpaina bakoitzaren ehunekoetan oinarritzen dira, normalean, gordinaren %15 eta netoaren %17,5.

zua botatzea da hurrengo urratsa. Kanpaina kaleratu baino lehen, pretestak erabiltzen dira produktuaren harrera zein izango den jakiteko. Kanpaina eta gero, postestak ere, aztertuko dira hurrengo kanpaina baterako baliagarriak bait dira.

Azkenengo aldian, eta publizitate saturazioa dela eta, publizitate forma berriak sortzea izan da publizitate agentzien buru haustea. Telebistako aurkezleen sinesgarritasuna eskurtzea, babestutako saioak, gaininprimaketa edota argazki oso eztabaidatsuek erabiltzea. Kontsumoaren eskuineko besoa, publizitate.

«Euskarazko publizitatea egiten dutenek, beste adjetibazioez aparte, euskalduna, estra bezala sartzen dute» ●
EDORTA ARANA

klusiboak, komunikabide bakarra eta espezializatua jorratzen dutenak; eta erosketa guneak, banaketaz soilik arduratzen direnak. Bestetik, agentzia gehienek, hiru funtzio hauek betetzen dituzte baina espezializa-

Publizitate agentzien zerregina merkatu ikerketak egitea —bezera ez badu horrelakorik— eta horren arabera produktua bideratzea da. Produktu erosle objektiboaren kopurua zehaztu eta horiei moldatutako me-

Myriam Gartzia

Kanpaina berria prestatu du abenduaren 6rako

«EUSKALDUNON EGUNKARIA», URTEBETE DAGOENeko

Askorentzat ezinezkoa zirudien arren, lehen urteurrena beteko du «Euskaldunon Egunkaria»k abenduaren 6an. Hamabi hilabete informazioa euskaraz eskainiz, 400 milioiko aurrekontuarekin eta 83 pertsonaren lanarekin. Bide berriak jorratu behar direla eta, Nafarroan eta Ipar Euskal Herrian edizioak kaleratzea da orain egunkari honen helburua.

HAMABI hilabetez egunero (astelehenetan ezik) kaleratu da «Euskaldunon Egunkaria». 1989ko abenduan, Durangoko Azokan, eta egunkari euskaldun bat beharrezkoa zelakoan, Egunkaria Sortzen taldea lehen aldiz bildu zen. Euskal kulturen mugitzen ziren 70 lagun ziren talde hau osatzen zutenak. Bilerako, proiektu ugari, eta urtebeteko lanen ondoren kaleratu zen «Euskaldunon Egunkaria»ren lehen alea. 1990eko abenduaren 6a zen. «*Unerik bunkigarriena izanzen nere ustez*», dio «Egunkaria»ko kontseilari

ordezkaria den Joxe Miel Zumalabek.

Lehen ale horretara heldu baino lehenago, euskal egunkari hau martxan jartzeko batzorde ugari eratu ziren. Dirua lortzea zen arazorik nagusia, eta ekonomiaz arduratzeko osatutako batzordeak 500.000 pezeta balio duten 300 akzio jarri zituzten salgai. Hauetatik, 140 Egunkaria Sortzen elkartearen izenean daude, eta gainontzekoak gizabanako eta elkartearen esku. Akzio hauekin eskuratutakoa eta herriz herri jarritako mahaietan bildutako diruari esker, iazko

irailean eman ziren oinarriko lehen urrats ekonomikoak.

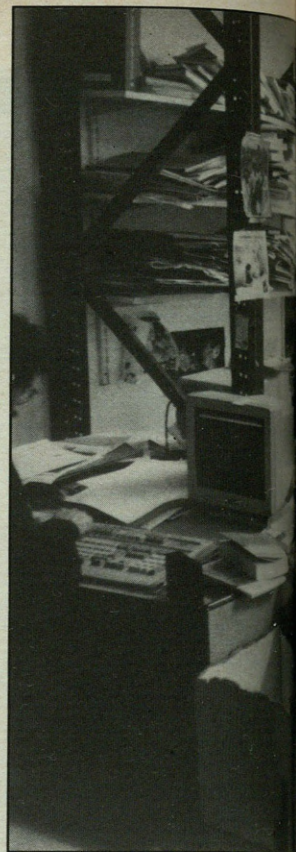
1990ko uztailaren 15ean «0» zenbakia kaleratu zen. Zenbaki hartatik abenduko zenbakira bitartean aldaketa ugari egin ziren diseinu eta maketa aldetik, egunkari berriak gaur egun kiosketan aurki dezakegun «Egunkaria»ren itxura hartu zuen arte.

Gerra garaiko «Eguna»ren ondoren, euskaraz egiten den egunkari bakarra dugu hau. Merkatuan euskarazko egunkari batentzat lekurik ez zegoela ziotenak ere baziren, eta badira gaur egun berdin diotenak. «*Nabiko eszeptizismoa nabaritzen zen 'Egunkaria' sortu*

Abenduaren 6an gehigarri berezia kaleratuko du «Euskaldunon Egunkaria»k, 64 orrikoa ●

zenean —gogoratzen du David Barbero «El Mundo del Pais Vasco» egunkariko zuzendariak—. 'Morboa' edo antzeko zerbait somatzen zen. Inork ez zuen uste urtebete iraungo zuenik, eta lortu egin du. Hori itzeleko berria da.

«Euskaldunon Egunkaria» egunero kiosketara heltzea posible egiten dutenen taldea 83 langilez osatzen da. Joxean Agirre idazlearen ustez, «*ETB martxan jarri zenetik euskararen munduan egin den lanik erraldoiena da, baina kontraste bat somatzen dut lan horretan, egunkari normalizatu bat egiten saiatzen bait dira bertako langileak, normalizatu egia irakurleko ez normalizatu batentzat; abalegin bandediak euskara informazioa osatu eta informazio orokorra eskaini ahal izateko egiten dira, irakurlekoak gebien apreziatzen dituenak argazkiak, orri bereziak eta abardirenean.*

Erredakzio taldea 45 lagunek osatzen dute, oso gazteak denak.

Arazo ekonomi-koak izan dira, «Egunkaria»-ko kontseilariei buruhauste gehien sortu dizkietenak lehen urte honetan. 400 milioiko aurrekontuarekin, galerak 30 milioikoak izan dira. Instituzioetatik ez dutela diru laguntzarik jaso aipatzen digu Joxe Miel Zumalabek: «Nafarroako Gobernuak eman dizkigun 7 milioiak izan dira jaso dugun diru laguntza bakarra, eta salmenta eta publizitateari esker atera ditugu sosa».

Administrazioaren jokaera aldatzeko unea heldu dela uste du David Barberok.

«Dagoen euskarazko egunkari baka-

rra dela onartzen hasi beharko lukete, eta orain arte jarri dituzten oztopoak baztertu behingoz».

«Egunkaria»-k duen ira-

bala ere, hori denborarekin konponduko dela uste dut».

Felix Ibargutxi, «El Diario Vasco»-ko Zabalik gehiga-

riaren arduradunak, gizarte saileko lanen falta somatu duela dio: «bigarren eta hirugarren orrialdeak irakurtzen ditut bereziki,

kultura sailaz gain, eta esan behar dut kolumnisten sailak dexente dezepzionatu nauela».

Gurdiaren gurpilak

ORAIN dela urte batzuk entzun nion Mari Karmen Garmendiari, ARGIaren urtekarirako elkarriketan, euskararen gurdiak, aurrera egiteko, bi gurpilak behar dituela norabide berean jarri. Erakunde ofizialen gurpila eta herri erakundeen gurpila kontrako norabidean arituz gero jai zegoela. Ez dut sekula ahaztu irudia.

Ez da harritzekoa, pasa den hamarkadan Jaur-laritzak, AEKren ondoan HABE, Aizuren ondoan Habe eta ARGIAren ondoan Hemen eta Eguna

bultzatzen zituela ikusita. Ez da harritzekoa, ondoan baino, kontra sentitzea proiektu ofizialak, herri ekimenak sortutakoari minimoak ere ukatu zaizkionean.

«Egunkaria»-ren sorreran ere ez da horrelako tema eta sesiorik falta izan. Egunkaria Sortzen-ek bere asmoa iragarri eta berehala sortu zuen Jaur-laritzak Proiektu ofizial baten egitasmoa. Bi egunkari? Bakarra? Publikoa? Herri ekimenak sortutakoa?

Urtebete bete du «Egunkaria»-k kalean eta

IÑAKI URÍA

«Egunkaria»-ko zuzendariordea

orain arteko marka guztiak gainditu ditu euskal prentsan. Baina kalean beti galdetzen didate: «eta bestea?». Aspaldian idatzi nuen begi onez ikusiko nukeela bestea «Egunka-

ria» ere neurri berean lagunduko balitz. Hau da, ondoan balego eta ez kontra.

Besterik ezean, bada garaia Gasteizko Jaur-laritzak «Egunkaria» ere lagun dezan eta gai honetan sortutako korapiloa aska dadin. Euskararen eta euskaldunon alde sortu bait zen «Egunkaria». Ez inoren kontra.

«Egunkaria» badabil eta aurrera doa. Ez da dudarik. Baina euskal herritarren laguntzaz gain, Jaur-laritzarena ere egonez gero, gurdiaren ordezkari genioke euskarari. Bi hegaleko hegazkina.

Irakurleko kopurua dela eta, istilu ugari izan ondoren, Siadeco ari da orain estatistika berria egiten.

kurle kopurua zehazteko inkestak ere egin izan dira. Urte hasieran egunkaria-koek bertakoek egin zuten inkesta baten arabera, 40.000 irakurle inguru ditu. CIESeK eginiko inkesta baten arabera, Hego Euskal Herrian 28.000 dira irakurleak. Iparraldeko irakurleak gehituz, 30.000 irakurle inguruko emaitza ateratzen inkesta honetan. Siadeco ari da orain hirugarren txosten bat egiten. Horren emaitzen zain daude «Euskaldunon Egunkaria»-koak,

«gure lehen inkestaren antzeko emaitzak izango dituelakoan gaudelako», esaten digu Pello Zubiriak.

Urtebetetze ospakizunak

anpaina ere antolatu dute «Euskaldunon Egunkaria»-koek bere lehen urtebetetzea ospatzeko. Abenduaren 6an gehigarri berezia argitaratuko dute. 64 orri izango ditu gehigarri honek, lehen urte horren balantzea

egin. Hamar edizio izango ditu ale honek, eta Euskal Herri osoan dohainik banatuko da, kiosko eta plazetan. «Egunkaria»-ren 150.000 ale kaleratuko dira egun horretan, eta zenbait herritan jaiak antolatu dituzte. Durangoko Azokan ere egunkari honi buruzko hitzaldi eta mahai ingurua izango dira.

«Egunkaria»k salgai jarritako 300 akzioetatik, 140 Egunkaria Sortzen elkartearen izenean daude

Zenbaki berezi horretan berrikuntzak ere izango dira, asterokoa izango den Nafarroako gehigarria ere abenduaren 6an azalduko bait da lehen aldiz. «Horretarako Nafarroako Gobernuak emandako diru laguntza erabiliko dugu», esan digu Joxe Miel Zumalabe. Iparraldean ere asteroko gehigarria ateratzeko proiektua aurrera doa, eta tokian tokiko gehigarriak ateratzen jarraitzeko asmoa dute, herrialde edo herri mailakoak. Gehigarriak «Egunkaria» herrietan sustatzeko tresna egokia diraelakoan daude.

Abenduaren 15ean, Donostiako Anoeta Belodromoan, jaialdi erraldoia ospatuko da, arratsaldeko bostetan. Antzerki talde, abeslari eta pertsonaia ezagun ugari izango dira bertan.

Patxi Sarriegi
Amagoia Iban

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/8
ASTEASU

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/8
BERAUN — ERRENTERIA

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRENTERIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRENTERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

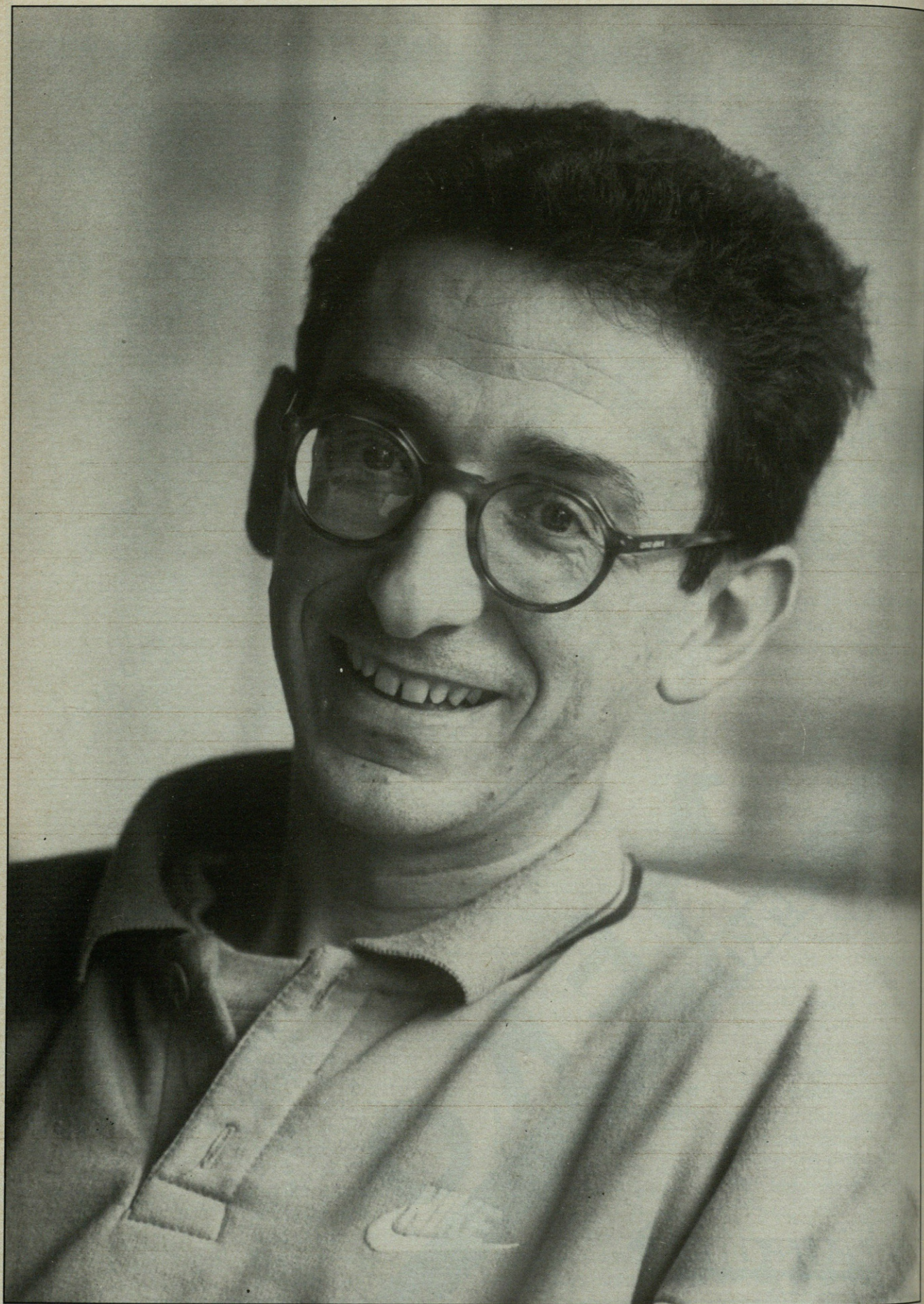
EKO AIETE
Etxadi Saita
AIETE — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO

Vivodist

«Euskal ekonomiak daukan arazorik larriena enpresariak dira»

Orain dela hiru urte amaitu zuen bere tesia Mikel Navarro donostiarrak. Bertan, gaur egun Euskal Herriko siderurgiak bizi duen egoera larria aurreikusten zuen. Acenor, AHV, Forjak... euskal altzairugintzaren erraldoien erorketa heltzear zegoela zioen. Arrazoia eskuraturik, egoera honen eragileez, ondorioez eta konponbide posibleez mintzatu da gurekin egun ESTEko irakaslea den gizon hau.

ARGIA. Zure tesia birmoldaketari buruz idatzi zenuen. Zer azterketa mota egin zenuen? Zer egoera-rekin aurkitu zinen idatzi zenuenean?

MIKEL NAVARRO. Bi gauza aztertzen nituen bertan: alde batetik birmoldaketa politika orokorra, hau da, sektore desberdinen markoa; eta bestetik, aplikazio konkretua egiten nuen siderurgian. Siderurgian dauden hiru azpisektoreak bereizten nituen: integrala, altzairu arrunta eta altzairu berezia. Nahiz eta hirurak siderurgian kokatu, bakoitzak arazo desberdinak zituen eta bakoitzaren birmoldaketa ere bide desberdinetatik joan zen. Gaur egun ere hiru sektore horietatik bat ondo dabil, altzairu arruntaren sektorea. Nahiz eta krisian egon, errentagarria da. Beste biak, aldiz, oso egoera txarrean daude.

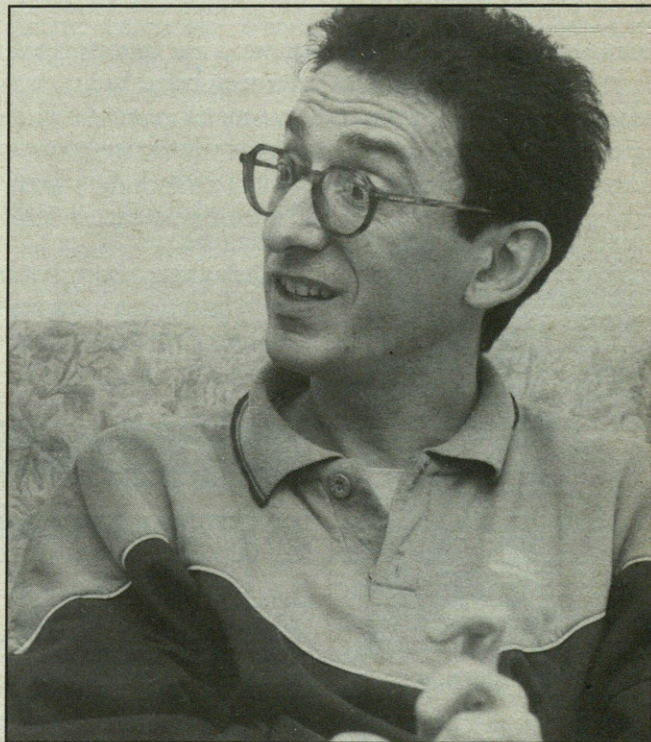
A. Zein lirateke sektore baten perspektibak?

M.N. Altzairu arruntetan perspektibak onak dira. Errentagarritasun aldetik, ez enplegu aldetik. Sektorea ongi ibili arren ez da sortuko enplegu berririk. Are gehiago, etorkizunari begira logikoa enplegua gutxitzen joatea da. Instalazioak teknifikatuz doaz eta gero eta langile gutxiago beharko dira. Hori ondoen doan sektoreari dagokionez. Beste bietan oso beltz ikusten dut etorkizuna. Bizkaiko Labe Garaiek datorren urtean izugarritzko mozketak jasan go dute eta ene ustez epe laburrera sektore integrala desagertu egingo da. Hori da posibleena. Altzairu berezien kasuan ere, krisiaren hasieran hamahiru bat mila langile bazeuden, hiru milara jaitsi dira gaur egun, eta nere ustez hemendik bost urtetara edo, mila langilerekin geratuko da. Gauzak ondo egingo balira, konkpetiboki behintzat, sektorea manten daiteke.

A. Acenor edo Labe Ga-

raien porrotaz asko hitz egiten da, baina zer gertatzen da enpresa erraldoi baten atzetik datozen enpresa txikiagoekin?

M.N. Enpresa hauetatik bi enpresa mota egoten dira zintzilik. Alde batetik enpresaren mantenimendua, garbiketa eta beste zerbitzu auxiliarez arduratzen diren enpresak daude. Normalean fabrika kokatua dagoen herrian bertan eragin handia izaten dute. Hernanin, adibidez, Pedro Orbegoza desagertuko balitz ez lirateke galduko Orbegozoko langileen lanpostuak soilik, baizik eta hamaika lanpostu

«Siderurgia integrala desagertzear dago».

Moldaketari uko egiteak zentzurik ez duela dio Mikel Navarrok. Are gehiago, beharrezkoa ikusten du.

desberdin baita ere.

Horrez gainera, kontutan hartu behar da Pedro Orbegozo, Laudioko altzairua... desagertuko balira sektore eraldatzailea ere ukitua izango litzatekeela.

A. Labe Garaiak beste Acenor bat izango al dira azkenean?

M.N. Bai. Nik hori aspaldian esan nuen. Ez dago kondiziorik Bizkaiko Labe Garaiak dauden egoeran mantentzeko. Ez dut ikusten aukerarik enpresa hau errentagarri bihurtzeko. Egiturazko akats asko dauzka. Instalazio txikiak, sakabatuak, portu handi baten hurbiltasun eza. Zalantzan jartzen dut Bizkaiko Labe Garaien bideragarritasuna.

Beste gauza bat da horren

aurrean zer egin. Moldaketak egin behar badira, kontrapartidak eskatu behar dira, lanpostu berriak sortzeko konpromezuak. Ezin da salbata siderurgia integrala. Acenor bai.

Doikuntzak egin behar direla garbi dago, eta zenbait eta beranduago egin

teak ez dauka zentzurik.

Acenorren kasuan, adibidez, Europako berrienetariakoak dira bere instalazioak. Alde horretatik, dauden soberazko produkzio ahalmenak gutxituko balira mantendatezke. Instituzioetatik laguntza ematen bazaio arazobat sortzen da, Acenor sal-

Ikuspegi ekonomiko huts batetik AHV herstea bada irteerarik egokiena, politikoki ez litzateke posible izango ●

okerrago. Arazoa da Administrazioak ebakuntza bazarrik daukala gogoan. Ez da konturatzen horrekin batera planifikazioa eta irteerak landu behar direla, baina moldaketari uko egi-

batzean Afora eta Patricio Etxeberria pikutara joango direla. Beharrezkoa da ikuspegi sektoriala, eta eztabai datu beharko litzateke ea zein planta mantendu beharko litzatekeen. Puntu

honetan ikerketa serio bate falta somatzen da. Birmoldaketa ez da arazo ekonomikoa soilik, funtzio politikoak ere baditu, eta erizpideak bi faktore hauek kontutan harturik osatu behar dira. Ikuspegi ekonomiko huts batetik Bizkaiko Labe Garaiak herstea bada nertustez irteerarik egokiena politikoki ez litzateke posible izango. Sortuko lukeen erantzun sozialagatik, osogorria izango litzateke. Horregatik, erizpide politikoetan oinarritutako erabakibat hartu behar baduzu beharrezkoa duzu zer nolako egoera ekonomikoa duten jakitea. Eta momentu honetan ez dago ikerketari egoera ekonomiko horiez.

A. Nola ari da jokatzeko?

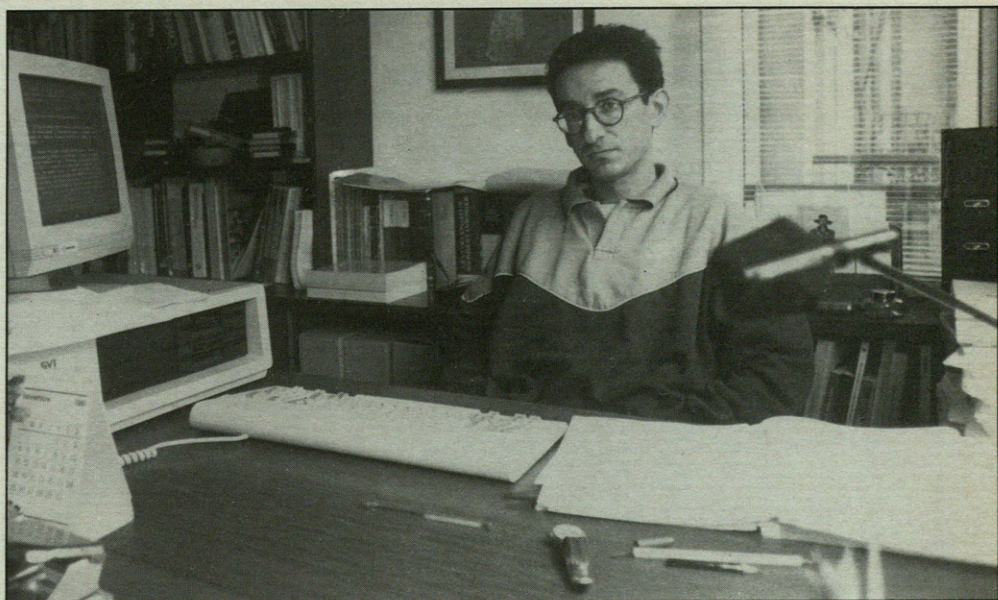
Eusko Jaurlaritzaren birmoldaketa honen aurrean?

M.N. Hasiera batean, balio erantsi handiko altzairuen sektorearen elkartzeari buruzkoak izan ziren. Nere ustez ez zen oso praktikoa izan ikuspegia. Epe laburrera ez zitzaizkion pil-pilean zeuden arazoei heltzen. Balio erantsi handiko altzairuak gure etorkizuna zirela zioten Jaurlaritzakoek. Ace-nor nola zegoen ikusita ez nuen gehiegi sinetsi. Eta Acenoren arazoa guztiz garatu denean planteamendua askoz ere pragmatikoagoa egin da.

A. Ezertarako balio izan al du orain hilabete batzuk Madrilén Gobernu zentrala eta Eusko Jaurlaritzaren ordezkarien arteko bilkurak?

M.N. Ez dago oso garbi. Uztailan Madrilén Azua Plana aurkeztu zenean, madrildarrek errefuxatu egin zuten. Joan den urtean sortutako enfrontamendu batengatik, ez zuen ezer jakin nahi beste sektoreetako euskal enpresek, eta Acenor eta FOARSArekin beste plangintza bat antolatu nahi zuten. Horregatik, komunikazio falta erabatekoa zen. Alde horretatik uztailko gailurrak aldaketa bat suposatzen du. Komunikazioa hasi da. Nere susmoa da presio politikoaren eraginez izan dela. Industri Ministeritzak Acenor eta FOARSAren egoera konpondu nahi zuten eta Soltxagak dirua ukatzen zion. Erreakzioak oso gogorrak izan dira, eta oraingoz behintzat forma aldaketa bat eman da, gailurra antolatuz.

Hala ere, Madrilékoek bileretara joan arren, ez dute sektore honen etorkizunean sinesten. Sindikalista batek esaten zidan bezala, han ez dute industri politikan sines-

Ekonomista honen iritziz, Madrilén ez dute euskal industriaren etorkizunean sinesten.

ten. Nahiago dute merkatuak arazoak konpontzea. Ez dute pezetan gehiago jarri nahi arazo hau konpontzeko. Agian arazo soziala konpontzen saiatuko dira, dirua emanez kaleratzen direnzentzat, baina ez gehiago. Estatuko aurrekontuetan ez dago pezetarik birmoldaketarako. Kontraesan asko daude.

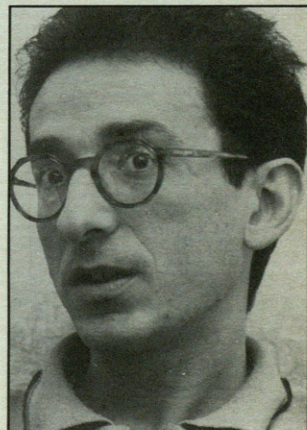
A. Beti esan izan da Madrilék Euskal Herriko buruzkotasun ekonomikoa erekin bukatu nahi izanduela. Birmoldaketa honen atzean horrelako asmo politikorik ikusten al duzu?

M.N. Zenbait kasutan,

nere ustez, botere ekonomiko guneak kontrolpean edukitzen saiatu da Madril. Acenor eta Labe Garaiak, adibidez. Agian horrek ekarri du Eusko Jaurlaritzan sortzen ziren hainbat ekimeni uko egitea. Beste gauza bat da Madriléko Gobernuak Euskal Herria basamortu industrial bihurtu nahi ote duen. Eta nik ez dut gehiegirik sinesten horretan. Begiratzen baditugu nora joan diren birmoldaketa guztietan diruak, gehienetan hona etorri direla ikusten da. Presio sozialagatik, politikoagatik agian.

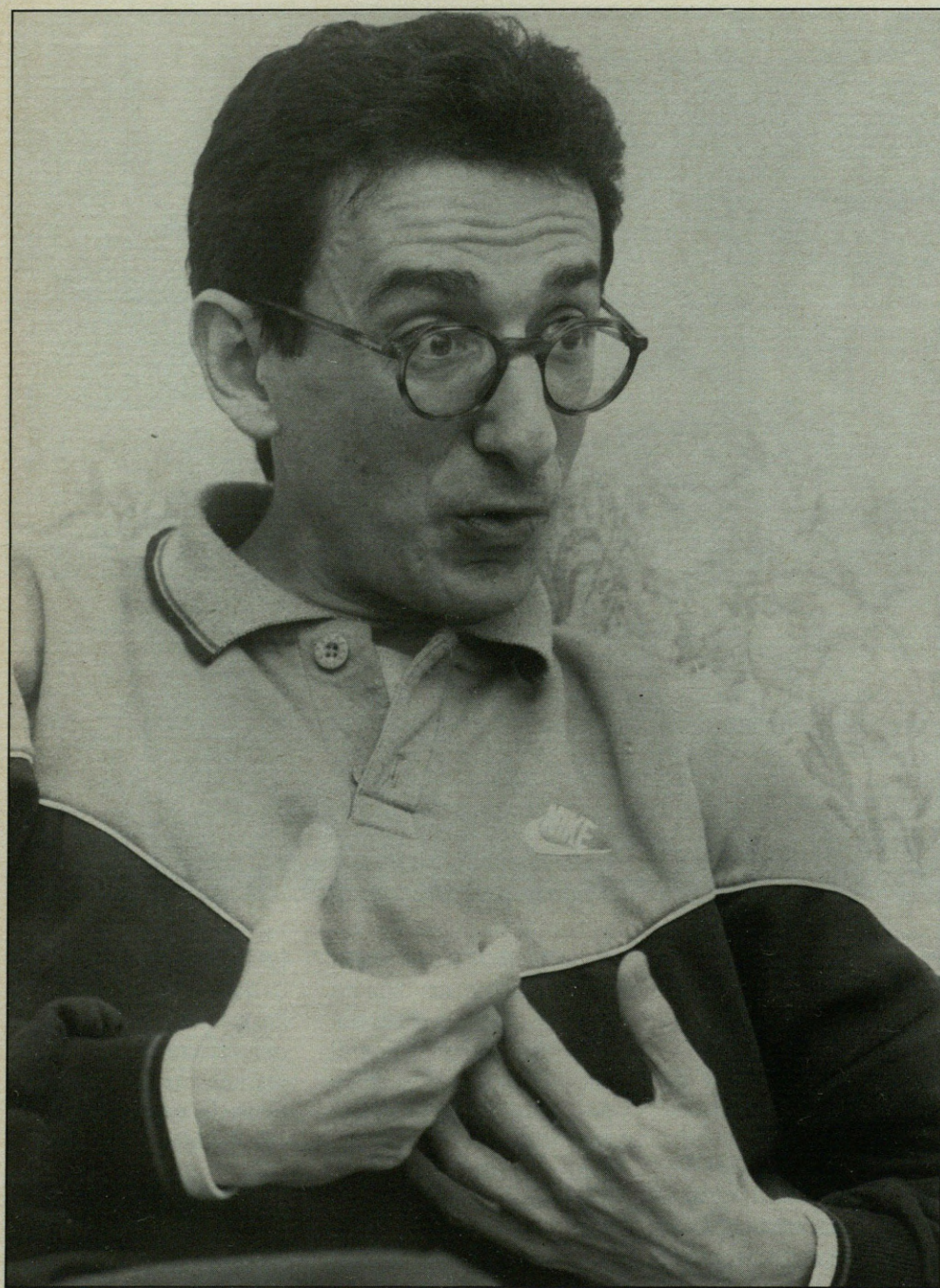
Beste gauza bat da Madriléko Gobernuak merkatu legeei jarraitzen diela esatea,

eta gaur egun garapen ardatzak ez daude Euskadira zuzenduak. Euskal Herrian arazo sozial eta politiko asko dauzkagu, eta atzerri inbertsioa hona ekartzeko oztopo gehiago daude. Hona-ko kasuetan Gobernuari eska diezaiogegu merkatu legeen kontra joatea, eta hori da ikusi ez dena. Ez dut uste Euskal Herria basamortu industrial bihurtzeko politika kontziente bat jarraitzen denik, baina ia horretara garamatza egitez. Estatu espai-

NORTASUN AGIRIA

Donostian jaio zen, duela 37 urte ● ESTEn egin zituen enpresa ikasketak ● Karrera amaitu bezain laster euskara ikasteari ekin zion ● Lau liburu argitaratu ditu, gai ekonomikoei buruzkoak denak ● Zinemaren maitalea, 40ko hamarkadako zine beltza gustatzen zaio ● Gai historikoez irakurtzea oso gustokoa du

«Euskal enpresariak ere birmoldatu beharrean daude».

niarrean industri politika aktiborik ez dago, politika liberalaren eraginez. Eta politika liberal horrek hondamendira eramango gaitugu.

Etorkizuna nahiko kaotikoa ikusten dut. Beti Euskadiko ekonomiaren ardatzak izan diren papelerak, forjak, bizikletak, Michelin eta Firestone, Irungo eskualdea...

beheraka doaz eta. Irageanean, birmoldaketa gogorrenetan ere beste sektoreak nahiko ondo ikusten ziren, baina orain denak daude gaizki.

A. *Euskal enpresariak era egokian prestatu al daude?*

M.N. Neretzat euskal ekonomiak daukan arazorik

larriena enpresariak dira. Ez daude profesionaldurik. Ez dute nazioarteko ikuspegirik. Merkatu konpetitibitatean murgiltzera ez daude ohiturik. Ez diote jaramonik egiten marketing-ari, nazioarteko sareak eratzeari. Indibidualista hutsak dira. Gaur egun beharrezkoa duten elkartasuna lortzeko gai ez dira, beraien arteko

■ Estatu espainiarrean ez dago industri politika aktiborik

gorroto eta ezin ikusiak gaitzeko gai ez diren bezalaxe. Ezin dute sindikatu eta langileekin harreman parte hartzaile bat eraman, ez dakite. Gizarte arazoa ere bada, ez bait zaio konturik eskatzen gobernuari.

A. *Nork inbertitzen du euskal enpresetan?*

M.N. Beherakada orokor bat eman da inbertsioetan. Gertatzen dena da Estatu espainiarrean atzeritar inbertsoreak azalduz joan direla, Euskadin gertatu ez dena. Krisia egiturazkoa da bereziki hemen. Agian ondoen joan dena hemengo kooperatibismoa izan da, baina horiek ere arazoak dituzte, eta erdi epera ikusteko dago nola moldatuko diren Europako merkatuan sartzeko.

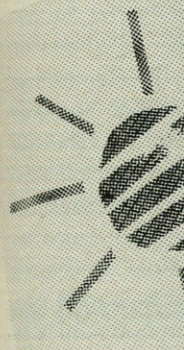
Bertako enpresariak inbertitu dute. Herriarekiko nolabaiteko lotura dutela esan daiteke. Baina beraiek ere birmoldatu behar direla esan behar da.

A. *Zure ustez Euskal Herriko egoera politiko bereziak ba al du zer esanik inbertsio beherakada horretan?*

M.N. Bai. Atzeritar inbertsio asko ez dira gauzatu hemengo egoera dela eta. Hainbat erakundek ere bere zentruak Madrilén kokatu ditu, bai botere gune interesgarriagoa delako Madril, eta baita ere enpresa buru asko ez zeudelako eroso hemen.

A magoia | ban

ZER BEHAR DU
ETBk
BAZKALONDOETAN?

 EGONEAN
GIRO

ETB

RIVIERA
Telesaila
TXANDAKA
LEHIAKETA
ELKARRIZKETAK
eta abar

EGUNERO
14:20

Aitaren etxea metro gutxikoa da

EDUARDO Txillidaren erakusketa erraldoia zabaldu da Bilboko Rekalde areto berrian. Bi hilabetez luzatuko da, eta izena «Giza neurrira» badu ere, neurri ugaritako arte lanak barreiatu ditu Kosme Barañano komisario eztabaidatuak: grabatuak, eskultura bozetoak, marrazkiak, bi metrotik gorako eskulturak... Gure artista esportatuena etxera bueltan dugu, eta bere herrian aski profeta ez dela sentitzen, aitortu du. Artearen merkaturak eza gutzen ez duenak galde dezake, haridura keinuz, ea zer gehiago egin litekeen eskultore donostiarrek zor zaion begirunea jaso dezan. Eta Txillidak, galderarekin poza hartuta, berehala erantzungo lioke: erakusketa antologiko bera Donostian egin ahal izatea.

Txillidaren desioak egiaz dagoen ezintasuna azaleratu du, bere hirian

ez bait dago horrelako erakusketa jasotzeko areto aproposik. Eskultoreak Gernikan badu aitaren etxe poetikoa, baina aitaren benetako etxean—Donostiakoan—bere obrak ez du tajuzko kabadarik. Baina maisu zaharrak besterik ere esan zuen: San Telmo museoan ez dago horretarako baldintzarik. Duela hilabete t'erdia Edorta Kortadik berak antzekoa adierazi zuen: *«urteak pasatu abala, okerrago dago. Zuzendari taldea behar du. Ez da hobekuntzarik ikusten, eta pentsatzen dut baten batek aurre egin beharko diola arazoari»*. Donostiako museoa Euskadiko gai-

nerakoen senide pobrea da, misera-blea ia. Arteleku da gipuzkoar artearen kontsolamendua. Eta ez da Txillidaren arazoa, hark azken finean aurkituko bait du erakusketa non egin. Baina besteez?

EUSKADI sariak, literaturazkoak, bi epetan banatzen dira. Aurrenekoan, generorik zehaztu gabekoak jakinerazten dira. Bigarrenean, itzulpena, haur literatura eta ilustrazioari dagozkienak. Lehenengo eguna bigarrenari psikologikoki gailentzen zaio, balio handiagoko sariak edo. Aurtengo lehen egun horretan, badi-

Publizitatea irudiaren mundua da. Irudiak saltzeko balio badu, ez gintuzke harritu behar euskara eta publizitatearen artekoari buruzko estatistikak. Elikagai, auto, edari, jantzi, banketxe eta beste hainbat arlotan, %90etik %99ra bitartekoa da erdera hutsez egindako iragarkien portzentaia. Publizitateak euskara beste

adjetibo bat gehiago bezala erabiltzen duela, dio Edorta Arana irakasleak, eta eskerrak, esan liteke ondoren. Zappingak bakarrik salba dezake ETB erderatik, eta «Egunkaria»k ere mehatxatu egiten gaitu. Milioien dantza zoro horretan, estatistika berri asko etorriko dira, ez derrigor hobeak; zenbakiak ez bait dira agresiboak, eta publizitatearen eragina agresibitatearen zientzian oinarritzen da.

rudi 'bazterreko' generoak saritu nahi izan direla. Euskarazkoan poesia eta espainierazkoan antzerkia. Juan Mari Lekuona saridunak, sentimendu kolektiboaren ezpain, lehenik eta behin poza agertu zuen poesia saritzeagatik. *«Zer literatura mota saritu nahi den adierazten du. Orain arte poesia baztertua zegoen. Poesia saritu eta indartu nahi dela adierazten du bonek. Berriro bide zaharrera jotzen da: olerkira»*. Baikorregi ageri zaigu Lekuona, hala ere. Ez orain arte bakarrik: oraindik ere baztertua jarraitzen du poesiak. Argialetxe handietan, sari askotan, baita komunikabideetan ere. Eta normala da hotzean ikusita, poesia ez bait da errenta.

— Donostiako San Telmo museoa Euskadiko gainerako senide pobrea da, miserablea ia; Arteleku da gipuzkoar artearen kontsolamendua ●

Bigarren egunean, beste bi berrespen heldu ziren. Mariasun Landa eta Joxe Austin Arrieta. Mariasunek ez du ezkutatu momentu pertsonal onean heldu zaiola saria, ukuilua behar zuela. Maitagarritasunaren eredu, gozoa eta garratzaren orekaduna, ni behintzat gustora utzi nau egunkari-ko argazkian hankutsik eta irribartsu ikusteak. Joxe Austin, aldiz, idazle maratonianoaren prototipoa da, euskal literaturak daukan gutxietakoa. Etsipenik ez du ezagutzen, eta orain artekoan sariek bederen ez diote etsituta sentitzeko arrazoirik eman.

Josu Landa

TXINDOKI AURREAN DUDALARIK

Peter-en printzipioa

ASKI ezaguna da aspalditik Peter-en printzipioa. Ia hogeitabost urte bait dira Peter deituriko doktoreak argitu zigunetik, titulu hori daraman liburuan, zergatik doazen gaizki gauzak eta esplikatu zigunetik inkompetentzia eta ezgaitasunaren funtsa edo mamia non dagoen kokatuta.

Gizaki garenez gero eta printzipioz, gorantza jotzeko, gora igotzeko ekidinezinezko joera dugu dagokigun inkompetentzia maila erdiesten dugun arte. Horrela bizi dugu gure bizitza osoa, lanean, jokuan, amodioan, beti gure Inkompetentzia Mailan finkatuta; horrela Jerarkiologia deituriko zientziaren garatzeari laguntza eta bultzadaxoa ematen. Halaxe dio testualki **Peter-en Printzipio** horrek: «Jerarkia batean, enplegatu orok bere inkompetentzia maila lortu arte gorantza igotzeko joera dauka».

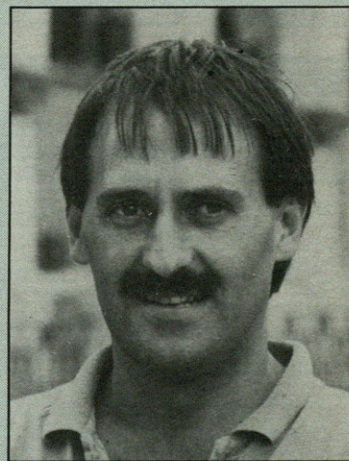
PRINTZIPIO honi ezinbestean jarraituz milaka adibide farregarri eta penagarri aurki ditzakegu gaur egun gure Euskal Herri honetan, nonahi eta edozein arlotan. Hauetatik adibide erridikuloenak, dudarik gabe, politika munduan eta politikarien artean ikus daitezke.

Badago Araba aldean partida sortu berri bat UA deitzen dena. Dibertigarria litzateke horiek diotenaz jabetzea ez balitz oso arazo grabea izango. Urtean bizpahiru aldiz biltzen dira publikoki txorakeria mordo jendearen aurrean lotsagabeki egotzearen. Azkeneko honetan bere Inkompetentzia Mailari tinko eutsiz linguista gisa azaldu zaizkigu, sikiatra baten kontsultan egon beharrean buru barrukaldea pittin bat sikiera konpontzen saiatuz. Araban ez dela inoiz euskaraz egin eta hizkuntza hori arrotz dela bertan, eman dezagun, ingeles batentzat hungariera arrotz litzatekeen moduan. Eta astakeria gehiago ere bota dituzte oraingoan, norbaitek interes handiagorik balu.

Ez da farre egiteko gauza, besterik gabe, halere. Badirudi bizkaia aldean ere antzeko talde bat sortzeaz dagoela eta, asko deskuidatuz gero, baita Gipuzkoan ere.

KASU honetan penduloaren legea aplikatu beharra dago. Hau da, ikusi beharra dago zergatik sortzen ari diren horrelako taldeak, zerk eraginda hasi diren indar hartzen eta noraino ailega daitezkeen beren joera beldugarri horretan. Ez dago dudarik, penduloaren legeari kaso eginda, badagoela beste muturrean horrelako portaerak sor daitezen eragin duen jende taldea. Kasu guztietan kontuz ibili beharra dago eta arretaz jokatu.

eta noizbehinka, kotxeei errebisioa egiten zaien modura, gure, eta bereziki zenbait talde politikoren, Inkompetentzia Maila noraino igo den ikustea eta nola dagoen errebisatzea ez litzateke alferrikako ariketa izango. Gure lasaitasunerako eta Euskal Herriaren osasunerako batipat.

JOXEMARI ITURRALDE

Ekarle dantza garaikideko taldearen azken lana

«Zumezko eskuak» dantza egiten

Azaroaren 29an, Baionako antzokian aurkeztuko du Ekarle dantza taldeak «Zumezko eskuak», bere azken balleta. Mizel Théret hazpandarrak beste hiru dantzarekin landutako koreografian, berriz ere, sorkundeari leku berezia ematen dio euskal kulturako tresna bat, xistera, baliatuz.

ENTSEGUAK egiteko baliatzen duten Polo Beyris-eko gelan aurkitu ditugu Ekarle taldeko dantzariak zuriz jantzita, bakoitza xistera batekin eskuan biziki konzentratuak lanean.

J. Etxeverry, M. Théret, A. Remiro eta M. Zubeldia dira ikuskariko dantzariak.

kezkatu azken zuzenketak egiten ari zirelarik.

Mizel Théret 1983an hasi zen kreazioak egiten eta jadanik bere zazpigarren obra du aurtengoa, dantza garaikidean garbi sartzen dena. «Hamar urte daramat dantza eta koreografiak egiten. Horri esker bizi-tzeko asmoa neukan baina aurren, amets hori bazterrerat utzi dut, gaur egun Euskal Herrian nere arteaz ezin bait dut bizi. Beraz, berriz lanean hasi naiz. Opor denborak eta aste-buruak baliatzen ditut dantza egiteko».

Ipar Euskal Herrian giro falta dagoela aitortu behar baldin badu ere, saio berriak sortzeko ez du Mizelek inondik ere amore eman azken hamar urteetan. «Askotan Parisera joaten naiz ikusgarri berri batzuen bila. Bestalde, Claude Galota eta Dominique Bague koreografoek egiten duten lanez ideiak ere hartzen ditut. Bi horiek dira Frantziar dantza garaikideko maisu nagusiak». Mizelentzat, gaur egun, Euskal Herriak ezagutzen duen egoerari irriak arlo askotan ez du kretzeko lekuri uzten eta gainerat horretan saiatzaren direnak oso gutti lagunduak dira. Orain arte, Euskal Herriko Kultur Erakundeak, Frantses Kultur Ministeritzak nahiz Akitaniako beste erakunde batzuek diru laguntzak eskaini dizkiote, eta Hego Euskal Herriatik ere nolabaiteko laguntza jaso dute. «Gipuzkoa aldean badago diru piska bat dantzagaraikidearentzat baina Hego Euskal Herrian hemen kretzen dela ez daite, pentsatzen dute ardiekin bizi garela oraindik. Alta guk badakigu Hegoaldean zer gertatzen den eta talde guziak ezagutzen di-

M. Théret 1983an hasi zen kreazioak egiten eta «Zumezko eskuak» bere zazpigarren obra da.

tugu». Mizelekin «Zumezko eskuak» lantzen ari diren hiru dantzariak formakuntza sakonekoak dira. Miguel Zubeldia Alegiakoa dugu, eta dantza klasikoan aritu izan da gehien bat. Madrilen eta Malagan dantzan aritu da Ekarle taldean hasi baino lehen. Ana Remiro donostiarra, Ttanttaka taldean aritu da eta «Zilbor hestea» obran parte hartu zuen; Parisen ibili da dantza ikasten eta lehen lana du Ekarle taldean. Johanna Etcheverry-k ere Parisen ikasi du dantza eta lau urte darama jadanik Théreteren. «Dan-

rioenak hartu ditut, baina hor ere arazoak dira ordainketa egiteko momentuan. Dantzari asko daude orokorrean, euskal dantzan ari direnak, baina hortik kanpo ez daukate formakuntza handirik».

Hamar urtez eraman duen lan horretan aldaketak ekarri ditu Théretek. Hasieran euskal urratsak erabili badiu, formakuntza hori ere segitu du ttikitan Hazparneko dantza taldean, eta ondotik Etorki taldearekin. Gero eta gehiago baztertzen ditu urrats horiek eta azken kreazio honetan ez

nez. Abstraktoan lan egiten dut, ikusleari askatasun osoa utziz bere interpretazioa egin dezan». Bere lanez ez du definiziorik eman nahi baina euskal kulturaren kokatzen du bere burua. «Euskal kultura da nere iturri nagusia, baina borrenbeste landuz ez da asko ageri».

Pascal Gaignek egin du «Zumezko eskuak» ikusgarriaren musika. Bere azken obra honetan, Théretek xistera hautatu du oinarri gisa. «Mugimendua landu nahi izan dut eta xisterarekin, mugimenduak arrunt desberdinak dira, luzeagoak bereziki, eskuarekin lortzen ez diren mugimenduak». Obra honetan ez dago beraz mezurik; xistera baliatzen da baina ez pilotariak erabiltzen duten bezala. Pilotako keinuak ere agertzen dira baina beren testuingururitik kanpo; abstraktoan sartzen dira. «Gure baitatik ateratzen dugun lana da eta ondotik elkarrekin estilo bat eman diogu».

Ikuskarian xistera baliatzen da baina ez pilotariak erabiltzen duten bezala; pilotako keinuak ere agertzen dira baina beren testuingururitik kanpo ●

tzari gutti dago Euskal Herrian dantza garaikidea egiten duena, 20 bat izango dira Gipuzkoan eta 5 bat Ipar Euskal Herrian. Beraz, sail horretan ere mugatuak gara, nik se-

ditu gehiago erabiltzen. «Euskal urratsak erabiliz bakarrik mugatua sentitzen naiz, askatasun osoa behar dut nere urratsak sortzeko eta hori lortzen dut dantza garaikidea egi-

Ixabel Etxeberria

Videouno, Euskal Herrian dagoen casting enpresa bakarra

Orain dela urte t'erdi sortu zen Videouno, gaur egun, Euskal Herrian dagoen casting enpresa bakarra. Bertan, Javier Marcos, Elena Godoy, eta Arantxa Jimenez-ek egiten dute lan, zinema ekoizpen etxe nahiz publizitate agentziak, modelo, estra edo aktoreez hornitzeko.

DONOSTIAN kokatzen den Videouno, alde batetik, bideo ekoizpen etxea da eta bestetik, casting enpresa; gaur egun, Euskal Herrian dagoen bakarra. Bideo ekoizle bezala, mota guztietako erreportaiak egiten dituzte eta casting en-

presa moduan, modelo, estra edo aktore aukeraketa egiten dute, ekoizpen etxeek, zinema zuzendariak eta publizitate agentziak egiten dizkieten eskariak aurre egiteko.

Videouno, casting enpresa moduan, orain dela urte

Javier Marcos, Elena Godoy eta Arantxa Jimenez-ek egiten dute lan Donostian kokatzen den Videouno, casting enpresan.

t'ardi jarri zen martxan (bi urte, bideo ekoizpen etxe bezala). Bertan, Elena Godoy, bideo egilea, Javier Marcos, zuzendari artistikoa eta Arantxa Jimenez idazkariak egiten dute lan.

Lan eskariren bat izaten dutenean artxibategian bilatu, eta behar duten pertsona ez badago deialdi bat egiten dute. Deialdiak, normalean, bi hilabetero izaten dira eta aurkezten denari argazki bat atera, eta bideo frogatzen diote. Datuak hartu eta pertsona horiek, artxibategian, ikusentzunezko fitxa bat izango du aurrerantz. «Bideo frogan, kamaren aurrean nola moldatzen diren ikusleek elkar bizketa bat eta aurrez aurre eta perfilezko planoak hartzen dizkiegu», aipatzen digu Elena Godoy bideo egileak.

Bideo frogatzen

Esan, imajina bakarrik eskatzen diete eta argazkiak begiratzat aukeratzen dute behar duten pertsona. Baina beste batzuetan, estrak, egin behar duen lanean hitz egin behar badu edo mugitu egin behar bada, orduan, bere bideo frogatzen behar izaten diote ekoizpen etxeari.

Zinema, telebista edo publizitate enpresek bi eratako eskariak egiten dizkiete eta, ondorioz, aukeraketa ere, bi eratara egiten dute. «Batzuetan, jende asko eskatzen dizkigute, adibidez 50 pertsona filme batean estra moduan lan egiteko. Pertsona horiek aukeratu eta deitzen diegu lana non eta noiz izango den eta zenbat ordainduko zaien esanaz», komentatzen digu Javier Marcosek.

Aukeraketa egiteko beste

Mila Martín, Videounoren artxibategiko estra:

«Gustatuko litzaidake aktore izatea»

ARGIA. Noiz egin zen nuen frogatzen?

MILA MARTÍN. Aurtengo apirilean. Egunkari batean ikusi nuen Videounoren iragarkia eta bertan, desfile bat egiteko, ile luzea zeukan jendea eskatzen zuten. Interesgarria iruditu zitzaidan eta nere burua aurkezteko erabaki nuen. Jende asko aurkeztu zenez denon artean aukeraketa bat egin zuten eta ondoren, bideo frogatzen

bat egin nuen. Videounokoek, bideoaren bitartez lana izateko aukera izan nezakeela esan zidaten.

A. Bideoa egin ondoren lan egiteko eskaintzarik izan al duzu?

M.M. Bai, Euskal Telebistako «Entre Amigos» saioan estra moduan lan

egin nuen. «Codorniu» iragarkian ere parte hartu nuen beste donostiar batzuekin batera.

A. Gustatuko litzaidake aktore bezala lan egitea?

M.M. Bai, noski. Gustatuko litzaidake aktore bezala lan egitea, baina ez berdina da figurazio lanak egitea eta filme bateko aktore izatea. Ez dakit hori egiteko gai izango nintzatekeen, frogak egin behar nituzke.

era, ezaugarri konkrituak dituen pertsona bat eskatzen dietenean egiten dute. Lehenik, artxibategian begiratu eta pertsona hori badago, ekoizpen etxeari bere bideoa bidaltzen diote, etxeak berak, aukera dezan. Artxibategian ez badago, iragarki bat jartzten dute egunkarietan. Horrela aurkitu zuten Laura Bakero, Juanma Bajo Ulloaren «Tximeleta hegoak» filmeko aktorea; baita ere, Julio Medem-en «Behiak» filmeko protagonista den haurra. «Publizitatean, «Codorniu» iragarkia egiteko modeloak eskatu zituzkiguten eta, kasu bonetan, aukeraketa nabik zortza izan zen». Euskal Tele-

bistan, «Bertan zoro» saioko figurazioaz arduratu dira eta beste zenbait saiokoak ere, «Olé tus videos» kasu. Hala ere, beren lehen lana TVE-rako egin zuten.

Frogak, normalean, beren Donostiako bulegoan muntatu duten estudio txiki batean egiten dituzte baina, batzuetan, grabaketa bereziak egiteko, platoak alokatu izan dituzte. Orain dela gutxi, Madrileko etxe batek

eskatu zien lan bat egiteko beren artxibategiko jende gutti erabili zuten, Urnietan egin behar izan zuten grabaketa batean.

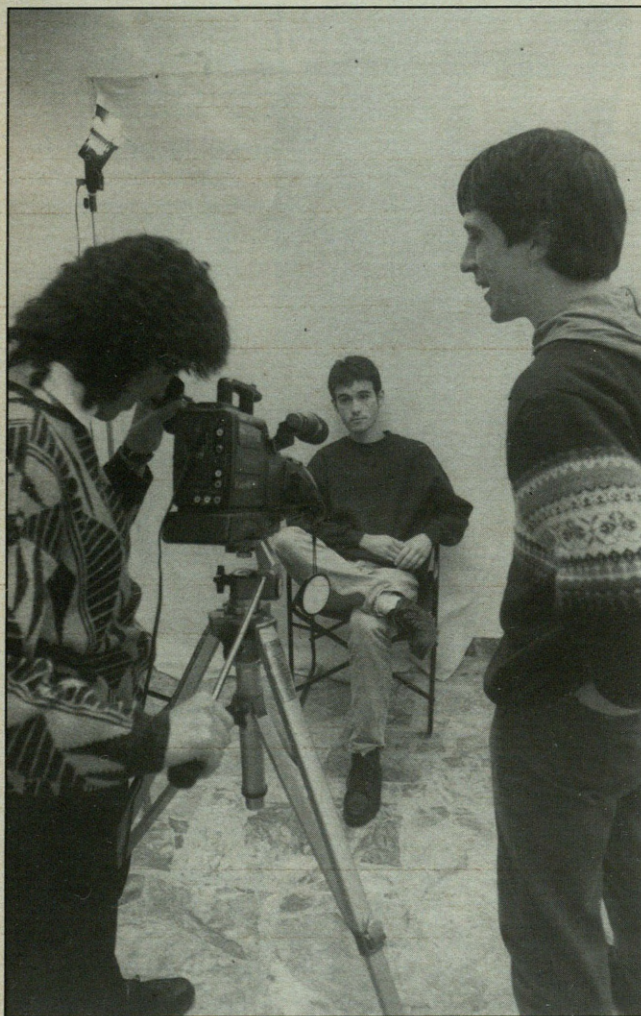
Nahiz eta orain dela urte t'ardi eskas hasi, gero eta jende gehiago aurkezten da euren deialdi-talera eta dagoeneko, beren artxibategian, 2.500-3.000 bat pertsona daude, hilabete gutxi umeetatik hasita 65 urteko agureak arte. «Zinema zuzendariak gero eta jende gehiago eskatzen digute, casting enpresa, egun, beharrezko bilakatzeko den zerbitzua bait da. Euskal Herriko ekoizpen etxeak piskanaka ari dira gure lana kontuan hartzen». Hau dela eta, nahiz eta aktore lanak egiteko ez hainbeste, gero eta estra gehiago eskatzen diete. «Gainera merkeago ateratzen zaie estrak lortzeko casting enpresa batera zu-

■ Videouno, orain dela urte t'ardi jarri zen martxan eta bere artxibategian 2.500 pertsona baino gehiago daude ●

zuten; figurazio lanarekin berdin gertatzen zen. Baina orain, zerbitzu profesionalizatua dagoenez, beren aukera zabalagoada, bai aktore, modelo eta estrak lortzeko garaian. Aktoreek gainera, lan egiteko aukera gehiago izango dute orain».

■ «Casting enpresa baten sekretua, objetibo izatea eta casting zabala izatea da» JAVIER MARCOS

zentzea, beraiek, deialdiak egin, jendea frogetara eraman eta ekarri, frogak egin eta jendeari ordainitzeaz arduratzea baino. Guzti hori, casting enpresa batek egin balu, ekoizpen etxeak, lan borretan denbora ez galtzeaz gain, diru gutxiago gastatuko zukeen». Euskal Herrian, filme bat egiteko, castingaz, zuzendari laguntzailea arduratzen da normalean. Atzerrian ordea, ardurak, horretan iharduten duten enpresak izaten dute..

Casting zabala

Ilme bat egiteko garaian, ekoizpen etxeek zehaztuta izaten dute zeintzuk izango dira aktoreak, baina ez da gauza bera gertatzen, askotan, aktore sekundarioekin. Orduan, casting enpreseetara zuzentzen dira aktoreak lortzeko eta enpresa arduratzen da ezauzgarri horiek beteko dituen aktorea aurkitzeaz. «Orain arte ez zegoen casting enpresarik eta filmeetan, betiko aktoreek lan egiten

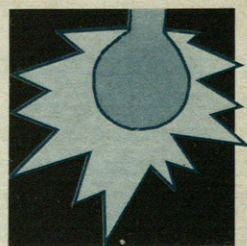
Videouno, Euskal Herrian dagoen mota honetako enpresa bakarra da. Modelo nahiz estra agentziak badira, baina gutxi. Madrileko zein Bartzelonako enprekin kontaktuan daude gainera Videunokoak. «Uste dugu, castingekoak objetibo izan behar dugula. Hau da, jendearen artean ez dugu lehentasunik izan behar, filme guztietan beti jende bera lan egiten egon ez dadin. Bai aktoreekin, bai estrekin gure lan egiteko era da, filme batean lan egin duena, burrengoan ez egitea, beste bati aukera ematearren —Javier Marcosek esaten digunez—, casting enpresa baten sekretua, objetibo izatea eta casting zabala izatea bait da».

Nahiz eta publizitate etxe guztietara ez iritsi, gaur egun, Euskal Herriko zinema ekoizpen etxe guztiek dute Videouno enpresaren berri.

Joxi Goikoetxea

Deialdiak, normalean, bi hilabetero egiten dituzte eta aurkezten denari argazkia eta bideo frogak egiten dizkiote, ikusentzunekeo fitxa izan dezan.

ARGIA

DURANGOKO AZOKAN SALGAI (Abenduaren 5etik 8ra)

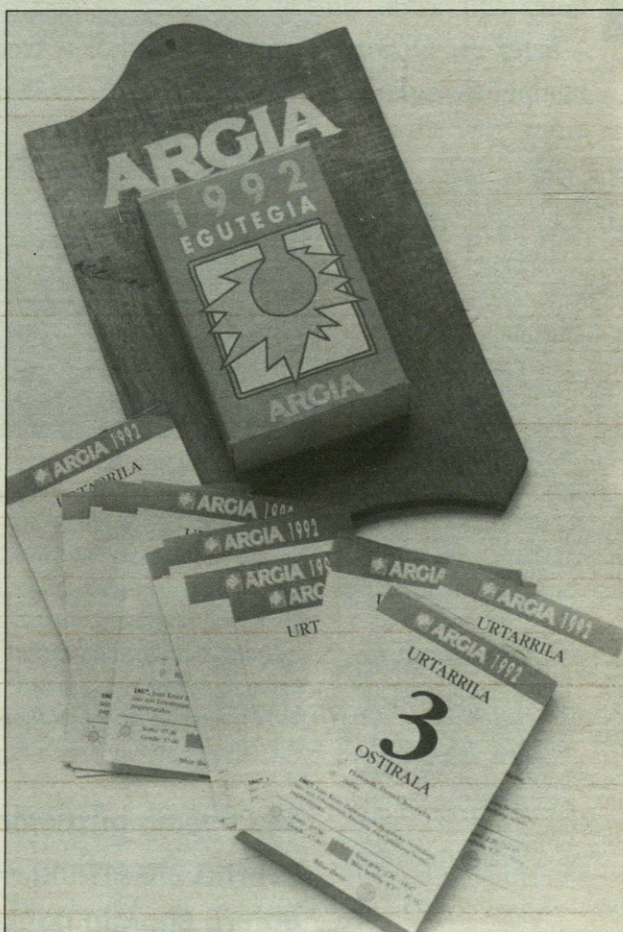

EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA 91

- Diseinu berria
- Euskal Kulturaren agenda gaurkotua
- Mahai inguru interesgarriak

EGUTEGIA 1992

- Takoan joango da
- Satutegia, ilargi, itsaso eta eguzkiaren datuak, txistek, errezetak...
- Erosle bakoitzari egutegia zintzilikatzeko taulatxoak oparituko zaio

Juanjo Olasagarreren «Gaupasak» 55 poemaren bilduma da

«Gaupasa bateko bizipenak atxakia, barne sentimenduak kanporatu ditut»

Sakanako bailaratik dator Susa argitaletxeak argitara eman duen azken poesi liburua. Olasagarrek, lehen lanean, gauaren sentiberatasunaren bidez adierazten ditu bere kezak eta desioak. Poesiak idazteaz gain —batez ere afizioz—, institutuan eskolak eman eta ingeleserazko poesi itzulpenak egitearen artean banatzen du bere denbora.

AZKEN bi urte hauetan irakasle eta idazle arbizuarak idatzi dituen poemen bilduma, «Gaupasak» izenburupean argitara berria den bere lehen liburuaren muina dira. Poesi liburu hau ez da ordea, idatzi duen lehen lana. Orain lau bat urte Iruñeko Udalaren Gazteentzako lehiaketa jaso zuen poesia arloan. Horixe izan da, hain zuzen ere, oraino erabili duen adierazpen modu bakarra, «*izan ere, aditu askok dioen bezala, norberaren ideiak azaltzeko aurkitzen den lehen modua poesia da; gainera, nik olerkiak edozein unetan idazten ditut, baina ezinezkoa zait egunero egunero ordu kopuru finkoa ematea sormen lanari. Errazagoa zait aldiaren behin zerbait idatzi eta*

bandik egun batzuetara berrikustea eta zuzentzea, egunero bizpahiru orduz —nobelak idazteko adibidez— paperaren aurrean jarri eta aurreko egunetan asmatutakoari lotzea baino».

Gaur egun ia ez du astirik «leitzeko», baina oso gustokoa du tarteren bat hartu eta poesiak nahiz nobelak irakurtzea, «*euskal idazleen artean Atxaga dut gogokoena, baina Joseba Sarrionandia eta Xabier Montoiaren lanak ere gertutik jarraitzen ditut. Erdaraz*

idazten dutenen artean, berriz, Vallejo, Gil de Biedma eta Auden ingelesaren idazlanak biziki interesatzen zaizkit».

«Gaupasak» liburuari dagokionez, sei kapitulutuan banatzen ditu Olasagarrek liburuaren osatzen duten berrogeitamabost poemek, «*egitura baten bila ibili naiz, azken bi urteotan idatzi ditudan poesiak hari nagusi batera biltzeko. Horretan nengoela, gaupasa batek bere inguruan dituen une ezberdinekin paralelismoa egitea otu zi-*

tzaidan eta horrela barne sentimenduak kanporatzeko bidea aurkitu nuen. Hori dela eta, kapitulu bakoitzak gaupasarekin du zerikusirik: «Ispiluaren aurrean» eta «Janziak eta batuk» ataletan, kalera atera aurretik, nork bere burua ispilu aurrean ikusi eta egiten duen hausnarketaren irudia adierazi nahi izan dut; birugarrenak eta laugarrenak, «Desioaren bideak» eta «Desioa», alegia, horrelako parranda baten helburu nagusiaren bila ibiltzea izaltzen dute eta, modu berean, mailasunaren gainean egunero esaten diren gezurren isla; azken biak, «Larruak» eta «Goizaldean» desioa gauzatzearen ondorio dira».

Denborak ere badu bere garrantzia poema guztiak elkartzen dituen hari nagusi horrekin «*kontatzen ditudan gertaera guzti horiek gau batean iragatea, modu azkarrean bizitzearekin lotu dut, eta horretara datoz denbora kronologikoa*

■ Poema guztietan nabaria da egileak neurria eta errima —molde klasikoren batera egokitu nahi izanez gero— ez errespetatzeko egin ahalegina ●

Susaren eskutik argitaratu du Olsagarre nafarrak bere lehen poesi liburua.

nabiz psikikoarekin zeri-kusia duten erreferentziak.

Sinbologia klasikoari zabaltzen dio tarte Juanjo Olsagarreren «Gaupasak» lan honetan: «asko erabiltzen diren metaforak badi-ra ere, urtaroak (uda/negua, udaberria, udazkena) eguna (gaua, arratasaldea, goizaldea) oso irudi aberatsak dira».

Liburua poema askok

osatzen ez badute ere, ez da aise irakur daitekeen horietakoa, «oso trinkoak dira, mamitsuak; agian, ematen duten informazio guzti hori dela eta, irakurtzeko zailak dira, bainabori ez da neure asmoa izan eta hurrengo ez horren narratibo egiten abalegin-duko naiz».

Zailtasun hori Nafarroako bere euskalkia erabiltzeak ere areagotu dezake, batez

ere lexikoaren aldetik, «gure euskalkia ez da gebiegi urruntzen batua delakotik, aditza eta joskerari dago-kionez. Hala ere, ni ez naiz saiatu nafarreraren bindikapena egiten, baina litekeena da, konturatu gabe, inguruko esamolde dexente sartu izana. Hala ere, idazten hasi aurretik, lan handia egin dut nere kasa egunero erabiltzen dudana biztegia zabaltzen, eta

erabiltzen ditudan bitz asko eta asko ikasiak dira, liburuetan irakurriak».

Poema guztietan nabaria da egileak neurria eta errima —molde klasikoren batera egokitu nahi izanez gero, beharrezkoak— ez errespetazeko egin duen ahalegina. Horrekin batera, ia ez da ortografi ikurrik ager-

■ «Lan handia egin dut nere kasa, egunero erabiltzen dudana biztegia zabaltzen» ●

tzen, «idatzi eta gero, lehen irakurraldian ulergarritasuna ez galtzeko ezinbestekoak ez ziren ikurrak kentzen saiatu naiz, ia intuitiboa izan da. Izan ere, garrantzia bandiagoo ematen diet jorratu ditudan beste kontzeptuei: batetik, poesien barneko doinua bilatu dut, batez ere hitz homofonoak erabiliz; bestetik, erritmoari sekulako garrantzia ematen diot, zentzu eta ideia nagusiak adierazten dituzten hitz giltzarrien esanabia sendotzeko».

Lehen lana argitaratzeko helburua beteta, estuasunik gabe idazten jarraitzeko asmoa du, baina proiektu zehatzik gabe, «gainera, institutuan eskolak eman beharrak batetik eta, beka bati esker, Wystan Hugh Auden poeta ingelesaren idazlanak itzultzeak behar duen dedikazioak bestetik, ez didate uzten betarik sorkuntza lan berriei ekiteko».

Ritxi zartza

Ikusle ugari 35. London Film Festival-ean

Tatcher ondorengo zinegintza urtebeteko produkzioaren balantzea

Kartel iragarleari kasu eginez gero krisi garaia da Britainia Handiko zinegintzak bizi duena, ez hala ere optimismorik gabekoa. Hamazortzi sailetan banaturik berrehun filmetik gora ari dira egunotan erakusten Londresen, horien artean Jim Jarmusch-en azkena eta irlako produkzio-etxeek buruturiko filmerik berrienak. Erakusleihozabala, dudarik gabe.

MUNSTRUO eta uhin handiek mehatxaturik ikusten du Terry Gilliam-ek Erresuma Batuko zinegintza

eta agertu ere, horrela egin du aurtengo *London Film Festival* iragartzen duen kartelean. Agian salbatu,

agian hondartu egingo da, irudiko zine-makinista naufragoaren antzera. Horixe da balantze posibleetako bat.

Festibalaren berri emateko Marsellessa, Internazionala eta martxa militarak erritmo alai batean biltzen dituenak zine-produkzio britaniararen beste irakurketa bat eskeintzen du, optimistagoa seguruen, beste balantze posible bat. Eta desberdina izango da, dudarik gabe, *Films on the square* sai-

leko paseetan aretoa gainezka betetzen duen jendetza-ren balantzea, zuzendari berrien lanak dastatzeko irrikitan bildua.

Zer ikusirik behintzat, badago. Opera primetan aipatu Mark Peploe-ren *Afraid of the Dark* thriller. Peploe gidongintzan aritu da orain arte eta berea da, esaterako, Bertolucciren

Jim Jarmusch-ek «Night on Earth» aurkeztu zuen

Mike Newell-en «Enchanted April»

azken filmearen gidoia. Zuzendaritzara pasatu den bese gidoigile bat Hanif Kureishi da, Stephen Frears-ekin lan egiteaz gain nobela bat kaleratu berri duena. Kureishiren *London kills me* (Londresek akabatu egiten nau) profesionaltasun handiz egina dago baina agian nabarmenegia da gus-tatzeko nahia.

Mike Newell-en *Enchanted* apirilek lau emakume ingeles biltzen ditu Italiako jauregi batetan, mende hasieran. Erretrato ederra gauzatzen du aktoreen oinarri sendoaren gainean, baina askok gaiztakeria puntu bat bota dute faltan bukaera zoriontsuegiaz.

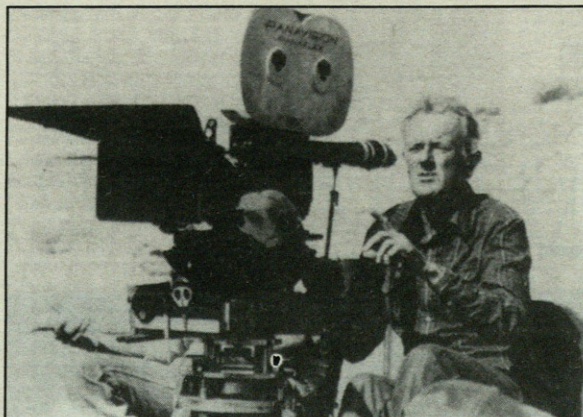
Dena den ez da dena pastel kolorekoa. Brian Crumlish eskoziarraren *Tickets for the zoo* (Zoo-rako txartelak) esterako, filme gogorra da, xinglea eta kupidagabea. Gordintasun osoz agertzen du Edinburgoko gazte langabe eta etxe gabekoengan politika kontserbatzaileak izan dituen eraginak.

Produkzio britanikoetaz gain atzerriko lanak ere agertu dira, hala nola Papua

■ Produkzio britanikoetaz gain atzerriko lanak ere aurkeztu dira, hala nola Papua Ginea Berrian egindako lehen filmea ●

Ginea Berrian egindako lehen filmea edo Amitabh Bachchan indioaren omeneko filmeak. Jim Jarmusch-en *Night on Earth* dagokionez, azkenik, kritikak eskeini dizkion kalifikatiboak baino ez ditugu aipatuko: originala, zolia, maltzurra.

J.M. Heritz

IHESak eraman du Tony Richardson

Karel Reisz, Lindsay Anderson eta Gavin Lambert-ekin batera *Sequence* aldizkaria sortu zuen Tony Richardstonek 50etako hamarkadan,

zinegintza ingelesa berriztun nahi zuten «gazte oldartuen» topalekua. Richardson antzerkian hasi zen eta produktore lanak ere egin izan ditu baina zineak ekarri dio ospea eta itzala. Lehen garaietako tituluen artean azpimarkagarria da «Fondoko korrikalariaren bakardadea», 1962an errodatua, eta egindako azken lanetatik «New Hampshire Hotel», Jodie Foster-ekin eta oraindik estreinatu ez den «Blue Skies» Jessica Lange-rekin.

Eskandalua eta arrakasta telebistan

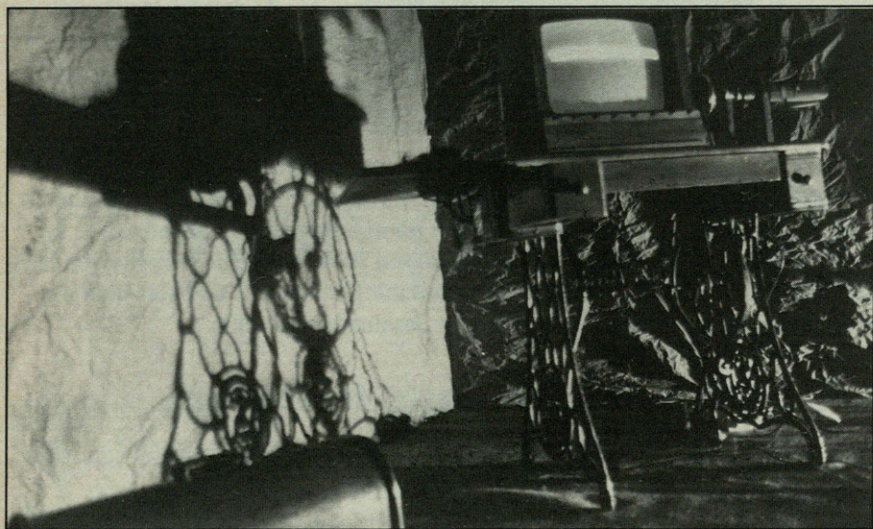
Kaliforniako telebista kate batek aieratu du «Studs» (Sementalak) teleaioa. Arduradunen hitzetan «batez ere ikuslea dibertitu» nahi duen programa honetarako hiru emakumezko eta gizonezko bi aukeratu, ohean bildu eta gero telebista aurrean kontatu behar dituzte beren esperientziak. IHESaren mamua uxatzeko azterketa egiten diete aurretik aukeratutakoei eta oraingoz audientzia-arrakasta izugarria lortu du, moralaren denfendatzaile zenbaitek gogor gaitzetsi arren.

My Bloody Valentine eta «Loveless»

Bi urtez luze behar izan dituzte My Bloody Valentine talde anglo-irlandarrekoek azken produkzioa kaleratzeko. Kevin Shields taldekideak dionez grabaketa etxeekin izan dituzte arazoak eta ez omen dira horrelakoak jasan behar izan dituzten bakarrik. «Loveless» honekin aurrerapausua eman nahi izan dute soinu multidimentsionalaren bidean.

TEILAK

■ BIDEO ARTE ERAKUSKETA BILBON

ARTE Ederretako Fakultateko ikasleek egin duten bideo erakusketa zabalik dago Bilbon, BBV-ko San Agustín Plazako aretoan. Erakusketan, bi motatako lanak daude ikusgai: bideo eskulturak deitu ahal direnak eta bideo artea, hau da, pantailan isladatzen diren ikuskariak. Guztira, Arte Ederretako Fakultateko 2. eta 3. zikloko hogeitamaika ikaslek parte hartzen dute. Hau da fakultateko ikusentzuteko espezialitateko ikasleek horrelako erakusketa burutzen duten laugarren urtea.

■ ANTOLAKETA ALDAKETAK DONOSTIAKO JAZZALDIAN

DONOSTIAKO Udala, Kultur Udal Patronatuaren bidez, arduratuko da aurrerantzean Donostiako Jazzaldiaren antolaketaz, azken urteotan Santi

Ugarte arduraduna izan ondoren. Miguel Martinez da batzorde antolatzaileko zuzendaria eta datorren urteko Jazzaldiaren 27. edizioa lau egunetan burutuko da. Egitarauan, antolatzaileek jazz nagusi izateko asmoa dute eta aurrekontua iazkoaren erdia izango da, hau da, 25.000.000 pezeta (1.250.000 libera inguru).

■ DURANGORAKO, NEGU GORRIAK-EN DISKO BERRIA

NEGU Gorriak taldea, 'Diario 16' egunkariak urtero banatzen duen Icaro Sariko finalisten artean dago. Taldeak, Durangoko Azokan aurkeztuko du, abenduaren 7an, «Gora Herria» maxisinglea eta izenburu bera duen 'Gora Herria Tour-91' biran grabatu duen bideoa. Esan Ozenki disketxeak, «Bilbo, 91-V-24», dagoeneko desegin da dagoen Delirium Tremens taldearen hirugarren Lp-a, eta «Toki berean», Anestesia taldearen Ep-a ere aurkeztuko ditu Durangon.

E R R A N A K E R R A N

«Kalean euskararen erreibindikapena falta da, beharbada orain arte bizkuntzaren aldarrikapena lehenengo kajoian egon delako eta orain, aldiz, azken kajoian dagoelako».

Bilbo Euskalduntzen.
Egunkaria, 1991-XI-20.

«Egiterik ez dagoena duk komunikabideetan publikoki oso gaizki jartzea basten ari den bat. Horrek betirako hondoratu zezake pertsona hori; jendeak, musika arloan, zenbait tipori kasu egiten diolako. Urtean daramatzen bat zigortzea bere mailarik eman ez duelako onartzen diat, baina basten ari direnekin kontu gehiagoz ibili behar buke».

Mikel Markez.
El Diario Vasco,
1991-XI-20.

T X U T X U - M U T X U K A

EUSKAL HERRIARI BURUZ EGINDAKO LEHEN FILME OZENA EUSKADIKO FILMATEGIAK BERRESKURATUA

EUSKAL HERRIARI buruz egindako lehen filme ozentzat har daitekeen «Au Pays des Basques» (Euskaldunon Herrian) hil honen 3an, asteartea, 19.30etan Donostiako Arrasate kaleko Kutxako aretoan proiektatuko dute. Berreskuratutako 43 minututako filme hau zine laborategi espezialdu batean dago, garbitu, arrastoak kendu eta fotogramaz fotograma, behin betirako gordetzeko asmoz. Filme honen kopia bat, 60 urtetan esku ezezagunetan egon ondoren, Euskadiko Filmategiak berreskuratu ahal izan du. Kamarak Gernikatik, Hondarribia, Oiartzun, Donostia, Ondarru eta Zuberoraino eramaten gaitu. Besteak beste, kontrabandoaren irudi xeble batzuk azaltzen dira, eta Ameriketarako migrazioarekin amaitzen da.

«Obra ona eta txarraren artean ez dago ia distantziarik eta denborak ematen dizu azkenik, distantzia bain txikiak neurtzeko behar den oharmena bazteko abalmena».

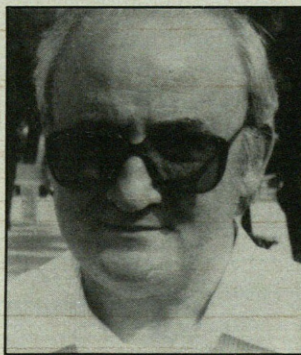
Eduardo Chillida.
Egin, 1991-XI-19.

N O R - N O R I - N O R K

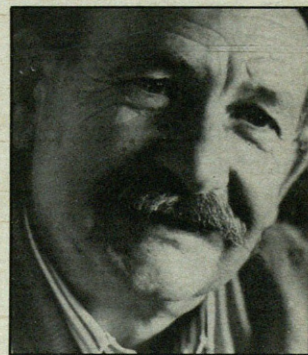
IMANOL ELORZA

«Annuaire de l'art international» izeneko arteari buruzko liburuan agertzen da. Pintore eibartarra, iaz ere agertu zen liburu honetan eta bere olioerliebee esker bilakatu da ospetsu. Ezagunak dira Bartzelonako Nou Camp futbol zelaiarekin eta hiri horretako Miloko Venus iturriarekin egin dituen lanak ●

J. M. LEKUONARI

eman dio Eusko Jaurlaritzak, euskarazko literatur sormenaren arloan, aurtengo Euskadi Saria. Iaz idatzi zuen «Mimodramak eta ikonoak», sari hau irabazten duen lehen poema liburua da. Haur eta gazte literatura, itzulpen eta irudigintzako sariak bestalde, Mariasun Landa, Jose Austin Arrieta eta Asun Balzolarentzat izan dira ●

A. IBARROLAK

parte hartuko du Gasteizko Udaletxeak zabalduko duen zentro kulturalako inaugurazio jaian izango den ikuskarian. Udaletxeak, urtegi zaharra, 250 pertsona bildu ahal izango dituen zentro kultural bihurtuko du. Inaugurazioa, abenduaren 20, 21 eta 22an izango da eta, ikuskarian, hogeitamar artistek parte hartuko dute ere ●

Jon Sarasua.
El Diario Vasco,
1991-XI-20.

Bidaia

Kirola

Atxarte mendizaleentzat!

ZENBAIT mendizale eta eskalatzaile elkarte antolaturik, pertsona ugari bildu ziren hilaren 24ean Atxarteko harrobien magalean. «Urkiolako Parkea ezagutu ezazu» lemapean, bertako eskakizun nagusia Bizkaiko inguru honetan ematen ari diren txikizioei amaiera eman dakien izan zen. Egun berezi horretan, gainera, Eli Ojanguren eta Alberto Biega eskalatzaileek arte berritatu landatu zuten euren eskakizun sinbolotzat.

Kirolzaleentzat paraje ezin ederragoak dira Atxarteko hauek, eta inguruetatik egin daitezkeen irtenaldiak ibilaldiei, eskalatzaileek bertako paretetan gora eta behera egiteko duten aukera paregabea gehitzen zaie. Horrelako bazter ederak zaindu beharra sekulabaino handiagoa da gaur egun.

Praga, kontrastez beteriko hiria

DENBORA luzez horma ospetsuaren atzean gordeta egon den Praga, era azkarrean konkistatu dute mendealdeko turistek. Konkista honek eragin handia izan du bertakoengan, bapatean ikusi bait dute beraien burua merkatu libre basatian murgilduta. Gazte askok, esate baterako, Estatu espainiarrean azken bolada honetan hain ospetsuak egin diren *skin beads* deritzen janzkera eta pentsakera bereak egin dituzte, 10.000 inguruk hain zuzen ere.

Hala eta guztiz, xarma eta

erakargarritasun handia mantentzen ditu egungo Pragak. Hiri ezberdin anitz aurkitzen ditugu bere kaleetan murgiltzen garenean. Komunismo errearen arkitekturaren adierazgarri diren etorbide zabal eta hotzetatik zoazenean, hiri honen kosmopolitasuna ahaztea erraza da oso.

Alde zaharrean gauez edo egunez sartzen bazara, ordea, berehala birbirtuko da zure buruan kosmopolitasun sentazio hori. Beste

sentsazio baten bila bazabiltza, joan zaitez garai batean zentru ekonomiko handienetarikoa izan zen Pragako kaleetatik paseatzera, enbajaden auzora, eta han era guztieta-ko etxauntza eta jauregiak ikusiko dituzu, guztiak dotoretasun handi baten jabeak.

Punk kontzertu bat garito anarkista batean, organu kontzertua katedralean, turistez beterik dauden plastikozko tabernak, proletarioz betetako taberna merkeak eta abar luze eta erakargarria dira Pragako gauak eskaintzen dizkizun aukerak.

Gauak ez bazaitu erakartzen, bertako eliza eta monumentu zoragarriak bisita ditzakezu, edo besterik gabe Pragako kaleetan zehar galdu eta bere handitasun eta edertasunaz gozatu.

Hiri kosmopolita honen gauak aukera ezberdin anitz eskaintzen ditu

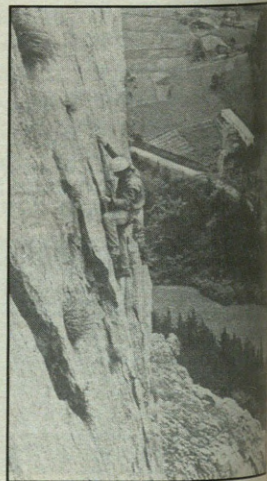
Jakin beharrekoak:

● **Nola joan:** Pragara joateko erarik merke eta errazena trenez joatea da. Konbinaziorik aproposena bidaia hau burutzeko Hendaia-Paris-Praga izango litzateke.

● **Agiriak:** Beharrezkoa

suertatzen den agiri bakarra pasaportea da.

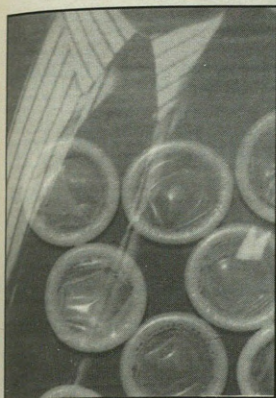
● **Gomendio berezia:** Alkoholik edaten ez baduzu ere, ez zaitez Pragatik buelta bertako garagardo merke eta itzela dastatu gabe.

Zientzia

Gastronomia

Osasuna

Gizonentzako antisorgailuak

EEBBetako Vanderbilt unibertsitateko ikerlari-talde batek, gizonentzako antisorgailu hormonalaren alorrean egindako ikerketen berri eman zuen Washingtonen. Osasun oneko zortzi gizon erabili ziren saiakuntzetan, egunero hormona sintetikoak dosi jakin bat injektio bidez hartzen zutelarik. Pertsona hauei hogeitase hamar zehar, Gn RH (Gonadotropina askatzen duen hormona) edo arraren sexu-hormonen produkzioa oztokatzen duen hormona sintetikoak ere eman zitzaizkien. Tratamendua hasi eta hamabi astera, zortzi gizonetatik seik ez zuten espermatozoiderik beren hazi-isurketetan. Beste biek ez zioten hain ondo erantzun tratamenduari, agian 100 kilo baino gehiago pisatzen zutelako.

E L H U Y A R

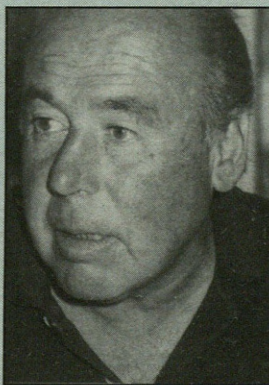
EVA OLAIZOLAREN ELTZA

Mikel Laboarentzat

Mikel Laboaren kanta zoragarriak aditu ondoren, menu on bat prestatzea oso lan erraza da. Aspaldi samarretik gainera, ez du diskorik atera Mikelek, eta gaurko jaki gozo hauek, behar bada, bere hurrengo lana aurki atera dezan indar piska bat emateko egokiak izango dira. Asmo horrekin, hauxe da prestatu diodan menua:

Lehen platera, kabiari iraniarra ostra batzuekin lagunduta. Orainarteko abesti zoragarriek segida egokia izan dezaten primerako platera da honako hau.

Bigarren, berriez, zainzuri goxoak albar daturik. Honako hau, edozein jaialditan kantatzen hasi aurretik, ahotsa prestatzeko oso komenigarria da. Mikelena be-

MIKEL LABOA

zalako ahots ezti bat, hala ere, berez da gustagarri edozein belarrirentzat.

Lehen bi plater hauek dastatu ondoren, hirugarrenez, galeperrak saltzan. Abestien hitzak neurritz eta polit egokitu ahal izateko eta sekula ez dakion etorria buka.

Jaki guzti hauek laguntzeko, honako edari hauek jarriko dizkiot Mikeli: alde batetik 91ko «Valdemar» ardo txuria, eta bestetik, 81eko «Valdemar» ardo beltza.

Mikeli menua prestatzeko poza handia eman dit, eta horrexegatik, asetzeko moduko menua prestatzen ahalegindu naiz. Laster abesti berriak entzuteko aukera izango dugulakoan, lehengo diskoekin konformatu beharko dugu oraingoz.

EVA OLAIZOLA

Orratzen erremedio zaharra

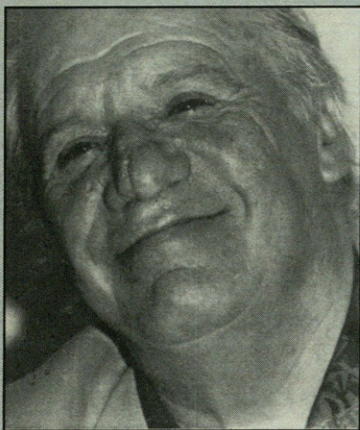
AKUPUNTURA delakoa, ekialdeko kulturetatik datorrigun teknika da. Hala ere, gaur egun, ekialdeaz gain mendebaldean ere oso zabaldua dagoen praktika dugu. Gorputzeko zenbait partetan orratzak jarrita, izan ere, zati horiek elkartuta osatzen den osotasunaren oreka energetikoa bilatu nahi izaten da, energi «positibo» eta «negatibo» arteko oreka nolabait esatearren.

Akupunturaren bitartez era guztietako gaisotasunak tratatzen badira ere, arnas sistemako gaitzak dira —asma eta alergiak esate baterako— gihar eta burukominek batera gehitzen sendatu nahi izaten direnak.

Gaisotasun hauetaz gain, teknika zahar honek beste hainbat erabilpen ditu, eta ikasle nekatuentzako ere ez da erremedio txarra.

Zinema

Izena: El hombre que perdió su sombra.

Antzezleak: Dominic Gould, Paco Rabal, Angela Molina, Valeria Bruni-Tereschi.

Argazkia: J.L. López Linares.

Gidoigilea eta zuzendaria: Alain Tanner.

Bakardadea ailegatzen denean

HIRU naziotako produkzio honek (Frantzia, Suiza, Espainia) arlo lilurakor bat sakontzen du: gizonaren egoera kezkarria bere idealak galtzen dituen hain zuzen ere. Printzipio bilakuntza honetan zuzendariak bi pertsonaia kontrajartzen ditu, alde batetik bere baloreak tinko mantentzen duen gizona eta bestetik bere buruan segurtasuna galdu duena. Aspalditik elkartzen dituen adiskidetasuna kontutan hartuz, Antonioren babesa lortzen saiatuko da gure pertsonaia nagusia.

Historioak urratsak ematean, toki, egoera eta pertsonaia kontrajarriak etengabe agertuko dira (basamortu eta itsasoa, emaztea eta maitale izana eta abar) komedia eta tragedia artean dagoen bikoiztasunaren isla bezala.

Baina Alain Tannerek egindako planteamendu interesgarri hau, indarra galduz joango da amaiera gero eta gehiago hurbiltzean. Filmearen etengabeko ebaketeak eta ondorengo iluntasun hutsarteak, ez dute uzten ikusleak gizon galduaren sentimendua bereganatu dezan, aldiz giro nekagarri batean sartzen gaituzte, batzutan aspertasuna sortaraziz. Guzti honi gehitzen zaio aurpegien lehenengo planoen gehiegizko erabilpena.

Amaiera arazo nagusiaren ondorioa izan beharrean, gertakari soilen zerrenda bihurtzen da.

Badirudi Alain Tanner bera dela bere itzala galdu duena, ona izan zitekeen argumentua lotzeko gai ez denez izan.

JOSE LUIS VÁZQUEZ

Antzerkia

Gasteizko «Kilikatzen» taldea, euskararen ispilu hankapalotan

GASTEIZKO Bagare elkarteko bazkide batzuek osatzen dute «Kilikatzen», eta hankapaloekin kale animazioa egiteaz gain, euskarak Gasteizen bizi duen egoera agertu nahi dute beraien lehen montai honetan.

Oraingoz hankapaloekin egiten dute lan eta hamabi bat dira taldeko partaideak.

Euskararen egoera azaldu ahal izateko bi mozturro mota erabiltzen dituzte. Batzuek mozturro beltzak daramatate eta hauek hasieran atsegin agertu arren azkenean guztiz desatsegin eta faltsu direla konturatzen da ikuslea. Bestalde hauek beti erdararen erabilera bultza-

tzen dute. Besteak, aldiz, zuriz mozturroturik doaz eta beltzak baino atseginagoak dira, euskararen erabilera bultzatuz eta euskara errespetatu dadin lan egiten dute hauek.

«Kilikatzen» hankapalo taldea Bagare elkarteko kide batzuek osatzen dute

petatu dadin lan egiten dute hauek.

Montaia honetan, Gasteizen bizi duen egoera argi eta garbi ikus daiteke, eta aldi berean, irudimena apur bat ezarriaz beltzez mozturro-

turik doazenak UA alderdi politikoaren ispilu direla ikus dezakegu. Hasieran eta atseginen agertzen bait dira, baina gero euskarari oztopoak jarri besterik ez bait dute egiten.

«Kilikatzen»-ekoak, oraingoz, Araba aldean aritu dira gehienbat, eta Gasteizko alde zaharreko festan egindako lehen saioak AEK egunean izan zuten, esaterako, segida.

Bestalde, hankapaloak direnez, umeen zuzendurik daude beretikaldiak, baina gaitzela, ikusleko helduek gorenzat ere oso interesgarri gerta daitezke. Bestetik talde honek aurrerago hankapaloak utzi eta beste zerbaitekin hasteko asmoa du, betiere euskararen loturiko zerbaite.

Bilbon erakusketa ugari

BILBOKO Arte Ederretako Museoan Antonio de Guezalaren lanak dira ikusgai egunotan margolari honek egin zuen obraren erretrospektibari buruz (1899-1956). Honekin batera, ez dira falta Bilboko beste hainbat aretotan ere erakusketa interesgarriak. Foru Aldundiaren Artxibo erakusketaren barne, azaroaren 29tik abenduaren 15era, «Ertibil Bizkaia 91» Bizkaiko

Foru Aldundiak antolatutako erakusketa ibiltaria dugu, besteak beste, honako artisten lanekin; pinturakoen artean, Nekane Zaldua, Angela Gonzalez, Maria Luisa Arbide, Kristina Urretabiz-

kaia eta abarren lanak izango dira. Eskultura-koen artean, berriz, Idoia Elozegi, Alberto Sainz, Aitor Olalde eta Adel Alonso izango dira besteak beste; Grabatuen artean honako hauenak ikus daitezke: Juana Alorriaga, Rosa M. Valbuena, Roberto Landeta eta Ana Armentiarrenak.

Eduardo Urkuluren margo lanak, bestalde, Aritza galerian goiz eta arratsaldean izango dira eta Arteta galerian bertako margolarien bilduma bat ikusteko aukera paregabea izango da.

● **Bergarako Errotalde Kultur Etxean**, abenduaren 8arte, S.D.M. eta Pol-Pol argazki taldeak antolatuta, «Kirol argazkiko lehen lehiaketa»ren erakusketa ikusgai dago.

● **Irun herrian**, Kokoschka galerian abenduaren 20ra arte **Juaristi** bergaratarraren olioak ikusgai dira lanegunetan 11.30etatik 13.30etara eta 17.30etatik 21.00etara.

● **Azpeitiko Antxieta Etxean** abenduaren 14a bitartean XXXII. Artista Berrien Lehiaketan irabazle suertatu ziren **Arribas, Mitxelena eta Lopezen** lanak ikusgai daude lanegunetan 18.00etatik 20.00etara.

Dantza

Kresala, hogeitabost urte dagoeneko

ONDARROAKO herrian sortu zen orain dela hogeitabost urte Kresala Kultur Elkartea. Laurogei partaide inguruk osatu zuten elkartea hasieran, ondarrutarrak denak, helburu finko batekin, euskal kultura ahal zen heinean jorratzeara, garai hartan bizi

zuen zapalkuntza astintzeko asmoz.

Mende laurden osoa igaro da, eta gaur egun hiru-rehun partaidetik gora dauzkan elkarte honen dantza sailak garrantzi handia hartu du. Euskal Herriko herri gehienetako plaza eta frontoiak ezagutu

ahal izan ditu dantza talde honek, eta ehun dantzari inguruk osatzen dute.

Garai txarrak ere ezagutu izan ditu elkartek. Duela hamabi urte inguru, partaide askok taldea utzi egin zuten, eta diru arazoak gehitu egin ziren. Arnasa berritze lana izan da azken urteotako lan handiena, eta elkarteko antolaketa taldea ere aldatu egin da.

Hogeitabost urte hauek ospatzeko antolatutako egitarauetan ere dantzak paper

25 urte dira «Kresala»-k bete dituenak.

garrantzitsua eskuratu du, eta Ondarroako kaleak musikaz eta dantzaz gainezka egongo dira aste honetan urtebetetzea dela eta.

Kresala Elkartearen hastapenak:

1966ko abenduaren 20an sortu zen ofizialki Kresala Kultur Elkartea, laurogei partaiderekin.

1 Ofizialtasuna lortu baino lehen, Kresalako partaideak ibiliak ziren, zaletu

gisa, Ondarroako eta inguruetako herrietan zenbait ikuskizun eskaintzen.

1 Dantzaz gain, antzerkiak, abesbatzak eta musika bandak ere izan zuten beraien lekua Kresalan.

Musika

● Abenduaren 8an, igandea, dantzaldia izango da Urnietako plazan «Egan» plaza taldearen eskutik. Jaialdia gaztetxoentzat, arratsaldeko 18.30etan hasiko da eta gaueko 22.00etan, berriz, zaharxeagoen txanda izango da. Bietan ere, seguru, jendetza ugari bilduko da.

● Aspaldiko partez ekintza ugari antolatzen hasi dira Barakaldo Antzokikoak. Hilaren 4ean, esate baterako, aukera ezin ederra izango dute **Mozart** en musika atsegin dutenek. Izan ere, bere bizitzarena azken uneak aztertuko dira bertan antolaturiko mahai inguru batean.

Euskal Herriko gaztetxeetan zehar «SS-77» talde arrasatearraren bira

ASPALDIAN utzi zioten jotzeari arrasatearrek eta urtebete pasea bada lokalik gabe geratu izanak haien musika entzuteko aukerarik gabe utzi gaituela.

Ez ziren gutxi, gainera, hain epe motzean —urtebete soilik— haien musikaren atzetik mugitzen zirenak, eta horren erakusle egunkarietan jasotako kritika onak dira. Urte hauetarako talde onenen artean kokatzen zituzten askok, baina arazo batzuk medio ezin izan da horrela izan.

Izan ere, 1989an lehen

maketa egin eta «Oihuka» disketxearen bilduma batean parte hartu ondoren, geldione luze samarra izan dute azken bolada honetan arrasatearrek.

Oraingoan, berriz, kontzertu bira hastear dira Euskal Herriko gaztetxeetan zehar. Kanta zaharrak eta berriak adituko ditu bertara hurbiltzen denak, eta baita, nola ez, bertsoak ere.

Abenduaren 6an, beraz, Altsasun izango dira, 7an Elorrión, 13an Azkoitian eta 14ean Soroluzen. Zorte ona opa diegu lerrootatik.

Bertsoak

Izarren eguzki

Doinua: Maitia non zira?

«Orixe» IV. Bertso Paper Lehiaketako A mailan, hamalau urte bitartekoentzat, garaile suertatutako bertso sorta.

I

Heldu da garaia
nire bihotza hustu
ez zaitezen zapuztu
zuga daukat nahia (bis)
bihotza banu ehun
zatiz hautsia
beti gau eta egun
ehun zatitik ehun
zeuretzat guzia (bis)

II

Hain naukazu erol!
beti nire ametsa
eta inoiz ez beltza
zu izanez gero. (bis)
Oraindik ez dut galdu
itxaropenik
batzuk hainbeste musu
eta entzun zaidazu
bat aski nuke nik. (bis)

III

Zerura begira
egoten naiz gauero
afaldu eta gero
Izarren dizdira! (bis)
Bakar bat beti dago
txit dizdiratsu
neronen aburua
ustez da segurua:
bera zarela zu! (bis)

IV

Maitasun imana
hor aurkitzen da zuga
bion arteko muga.
Zugana narama! (bis)
Diana balitz zure
bihotz guzia
duda izpirik gabe
ni egiten naiz jabe:
erdira gezia! (bis)

V

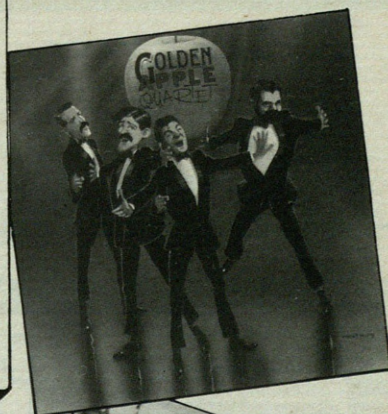
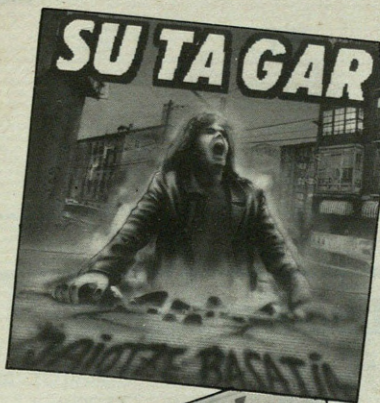
Izarren eguzki
nehoiz itzali gabe
unibertsoko jabe
poetan abesti (bis)
Gau lainotu orotan
nire ilargi
ni itxaropen izpi
xume, apal da ezti
ilusio garbi! (bis)

VI

Gaur ni naiz poeta
zu nire irudia
garbi eta zuria
maite zaitut eta (bis)
Neurekiko dauzkat nik
hainbat agoni
bai bihotz eta barren
zuk nabari ez arren
bati zain nago ni! (bis)

● Abenduaren 7an, Azpeitiko Landeta auzoko kiroldegian, **Andoni Egaña, Iñaki Murua, Mikel Mendizabal, Millan Telleria, Jon Sarasua** eta **Xabier Euzkitze** arituko dira. Saioa gaueko 22.00etan hasiko da. Gaijartzen:

Sebastian Lizaso.

DURANGOKO AZOKARI BEGIRA:

- Txontxongilo
- Egan
- Txirri, Mirri eta Txiribiton
- Ansorenatarren Danbolina - Jose Inazio Ansorena
- Markos Landa - Nere Ametsa

Telebista-Irratia

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Psikiatraren lanak

Asteazkena 4

21.00etan, «Equus»

Zuzendaria: Peter Sahaffer.
Antzezleak: Richard Burton, Peter Firth.

Richard Burton antzezle amerikarra zerrendaburu duen filmea eskainiko digu hilaren 4an ETB-1ek. Bertan psikiatra baten istorioa kontatzen zaigu, bere ka-

rrera osoan zehar suertatutako kasu zailenetakoari aurre egin beharko diona.

Izan ere, Martin Dysarte izena duen sendagile honi, antza denez burutik oso sano ez dagoen Alan Strang izeneko gaztea azalduko zaio egun batez kontsultan, sekulako kuadro klinikoa duena nonbait. Horrela, sendagile eta gaisoaren artean erakarpen handia sortuko da, eta hasierako harreman hotzetik adiskidetzera pasatuko dira biak.

Richard Burton zenaren lanik interesgarriena ez bada ere, ondo doakion pape- ra da filme honetan antze- zen duena. Zuzendaritza al- detik gainera, nahiko ondo eramandako lana da hona- ko hau. Filmeko istorioak, bestela, ez du beste mundu- ko berrikuntzarik eskain- tzen.

● Abenduak 1

15.45etan, Marrazki bizidunak: «Burdinazko maskaraduna».

XVII mendean Frantzian gertatutako azpijoko politi- ko baten istorioa da. Luis XIIak bizkiak izan ditu eta honek beldur handia sortu du bere inguruko artean. Izan ere, bi seme edukitzea ondorengorako, arriskutsua izan daiteke.

● Abenduak 7

22.50etan, Zine erotikoa: «Dulce piel de mujer».

Erotismo ikutuak dituen melodrama antzekoa. Ber- tan, 80 hamarkadan koka- tua, Clio Golsmith izeneko sex-symbol ospetsuaren bi- zimodua kontatzen zaigu. Aipamen berezirik merezi ez duen filme arrunt eta as- pergarria.

IKUSI BAIETZ

● Abenduaren 2an, 22.50- etan, «Boxeo izarrak». Boxeo munduko pertsonaia ezagunenei eskainitako saioa.

● Abenduaren 4ean, as- teazkena, 16.20etan, «Mis- terio giltzak». «Gauza ziur bakarra, gorpua» izenekeko atalaren lehen zatia.

● Hilaren 4ean ere, 18.55- etan, «Saskibaloia». Tau- gres eta Benetton taldeen arteko partidua.

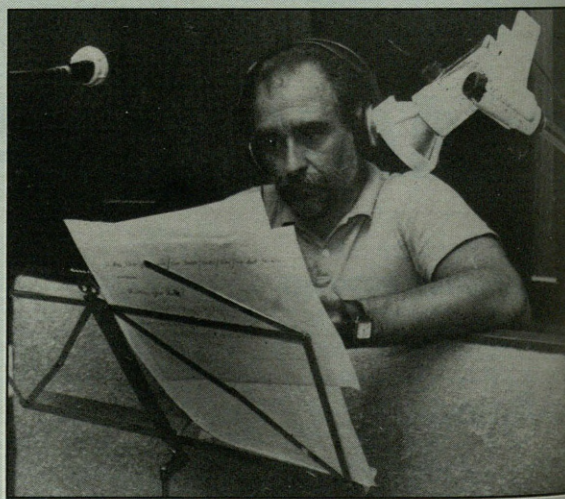
● Hilaren 7an, larunbata, 19.55etan, «futbola». Real Madrid eta Errealaren arte- ko ligako partidua.

● Abenduaren 7an, larun- bata, 22.20etan, «Erre- portari». Estepan Aldamiz eta Jasone Aretxabaletak aurkeztutako saio informa- tibo berria.

● Abenduaren 8an, 14.55- etan, «Hitzetik hortze- ra». Bertsolaritza munduko berri eta gorabeherak.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ «Eresoinka» bikoizketa etxeko langileak aspaldi honetan egiten ari diren greba dela eta, lan ugari pilatzen ari zaie beste bikoizketa etxeei. Telebistako marrazki bizidunei dagokionez, esate baterako, aurki bota beharreko zenbait atal zintzilik daude oraindik.

Telebista-Irratia

Koldo Isusi: «Sorgin ipuinak bilatzea lan itzela izaten da»

Gauero, hamar t'erdietatik hamabietara, Bizkaia Irratian «Gau argi izar» irratsaioa entzuteko aukera ematen digu Koldo Isusi. Kirola, musika eta sorgin kontuak dira gazte honek duela urtebetetik honantz egiten duen saioaren osagarriak.

ARGIA. Kantak, sorgin-ipuinak eta azken orduko musika nobedadeak dira zure saioaren oinarri nagusiak. Nondik ateratzen duzu beharrezkoa den informazioa? Zeintzuk dira iturriak?

K. ISUSI. Hasiera batean sorgin kontakizun horiek betetzen zuten programaren lehen ordu erdia, gero hamaiketan albisteak izaten ziren, eta hortik aurrera musika hamabiak arte. Orain, berrikuntza batzuk direla medio, programa hasierako

hamar-hamabost minutuak «Kirol-Klip» deritzonak betetzen ditu; jarraian, euskal doinuekin batera, sineskeria, kondairak eta abarren txanda izaten da eta hamaiketarik aurrera denak lehen bezela jarraitzen du. Bestalde, lan itzela da sorgin-ipuinak lortzea, zeren egunero hiruzpalau behar bait dira. Horretarako Bizkaiko liburutegi guztiak arakatu behar izan ditut.

A. Harrera onik izan al du jendartean zure programak?

K.I. Hasieran helburua jendeak parte hartzea zen, beraien herrietako kondairak eta abar kontatu zitzaizkien, baina honek ez zuen harrera onik izan, beharbada orduagatik; haatik, oraindik ere edonork dei dezake sineskeriaren bat kontatu nahi izanez gero.

A. Egun egiten duzun saio bonetaz gain, ba al duzu etorkizunerako proiekturik?

K.I. Bai, batzuk bai, gehienbat bigarren ordu horri buruzkoak; euskal taldeen presentzia argiago bat, berauen elkar hizketak lortu... baina erabaki gabe dago, epe luzera izan beharko du. Hala ere nahiko nuke euskal taldeak indartu ahal izatea, nobedadeak gehienetan kanpotik bait datoz.

A. «Gau argi izar» programa zein entzulego motari zuzendua dago?

K.I. Lehen ordu erdian bilatzen ditugun gaiak begiratzeko gero, kirolaz eta kondairak alegia, litekeena da tarte horretan jende helduagoa egotea entzuten. Hamaiketarik aurrera, berriz, jende gazteagoa izaten da, musika bait da orduan eskaintzen dena.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Hautzaroa

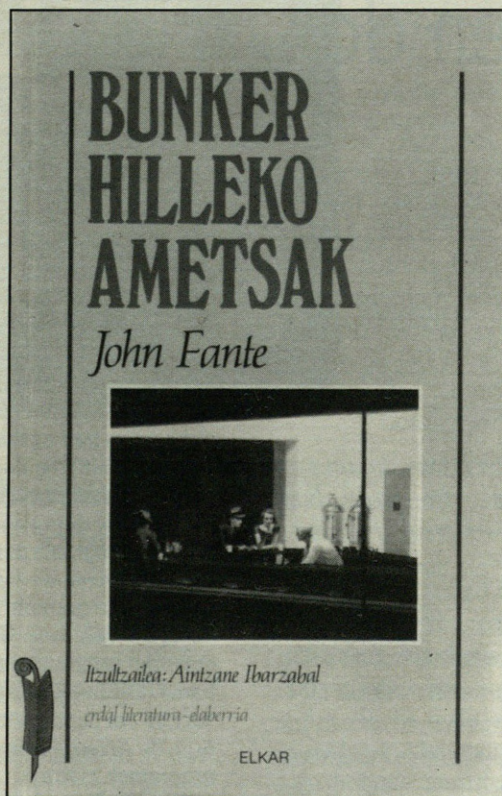
Umeek telebista aparagailuaren aurrean ordu ugari ematen dute. Gehienetan gurasoek duten kezka bakarra haurrak isilik egotea izaten da. Gainera umeak ikusten ari direna marrazki bizidunak izanez gero, ez dira kezkatuko sekulan ere. Baina arduratu beharko litzateke marrazki bizidunak iragartzen dituzten mezuak ez bait dira beti egokienak. ETB-1ek emititzen duen programazioaren %19,5 umei zuzenduta dago. Berezko programazioak %4,96 betetzen du eta atzerriko programak %14,65 bereganatzen dute. Noski atzerriko programa horien barne, EEBBetatik dator %51,57 eta Japonetik %17,19. Atzeritik datozen programak marrazki bizidunak dira gehien bat, eta hauek umeen gustokoenak dira. Ez dago ETB-1eko programazioan Euskal Herrian produzitu den marrazkirik. Bestalde marrazki bizidunen edukia penagarria da. Bientziaz agerian dago beti. Protagonistak superheroiak izan behar dira, ezin dute izan pertsona arruntarik. Umeen benetako mundua ez da islatzen, superheroiak ez dira mundu honetan bizi. Benetan gustatzen zaizkien programen bidez EEBBetako kultura irakasten zaie. Espero dezagun umeak hauen eragina ez jasotzea.

NERE PORTILLO

JAIONE OGIZA

Liburuak

Ameriketako beste aurpegia

«Bunker hileko ametsak». Egilea:

John Fante. Argitaratzen du:

Elkarrek. 178 orr.

EZ da oso ezaguna gure artean, baina horrek gero eta gutxiago esan nahi du. Frantseseraz ia haren liburu gehienak dituzte itzulirik; ingelesez dakienak jatorrizkoan irakur dezake. Gertatzen da hemengo kritikariek (gaztelanierazkoek) ez dutela inoiz aipatu; gertatzen da Estatu Batuetan ez zuela defendatzaile amorraturik izan; salbu eta Bukowsky xaharra, kausa galduen jus-

tiziegilea.

Liburu sendoak idatzi ditu hala ere; liburu pisuak, liburu dentsuak, baina era berean oso amerikarrak, oso dibertigarriak, irakurterrezak, autobidetik doazen «Cadillac»-ak baino azkarragoak. Horien artean orain euskaraz agertu den «Bunker Hill»-eko ametsak.

Ameriketako ametsaz mintzo zaigu John Fante, han bizi diren guztiek bizi-

tzean behin buruan jira-bueltaka dutenaz, han, itxuraz, denek aukera berdintsuak baitituzte eta propagandak dioenez, periodiku saltzaile den oro iritsi daiteke milonario izatera. Propaganda ordea, propaganda besterik ez da. Euskaraz esango genukeen moduan: «Zerri goseak ez kurra amets».

Ameriketako beste aurpegia, infrentzua deskribatzen digu, gauzak ez baitira amesten diren gisakoak. Eta biolentzia handiaz deskribatu ere egiten du, esaldi motzen bidez, lexiko aukeratu baina natural baten bidez. Eta hala ere badute pertsonaiek ternura, badu Fantek xamurtasunik; gal-tzaile izateko jaio den jendearekiko lilura erakusten baitu, beste Amerika osatzen duten marginal, baztertu guztiekiko atxekimendua. Mailukadaka ari dela dirudi batzutan, edo hobe esanda, muturreko bat jotzen du esaldi bakoitzean. Harritzen gaitu erakusten duen indarragatik.

Izan ere, ametsetik errealitatera jaisterakoan, eta gustoko ez dela konturatzean, zeinek ez dio sikiera eskukada bat ematen ondoan duen mahaiari, frustrazioa lehuntzearen?

Inork ez, denok gizaki baikara.

FELIPE JUARISTI

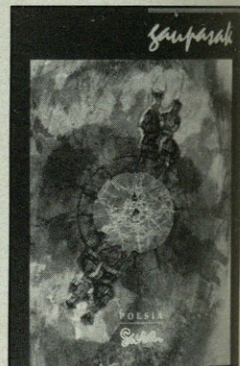
Egilea: Patxi Zubizarreta.

Titulua: Ametsetako mutila

Argitaratzen du:

Elkarrek. 52 orr.

Zubizarretaren lan hau Perkax sailaren 44. liburua da eta Daniel Redondoren marrazki ugariz hornitunik doa. Bertan ume batek bizi duen ametsen mundua ikus dezakegu.

Egilea: Juanjo Olasagarre.

Titulua: Gaupasak

Argitaratzen du: Susak. 93 orr.

Poesia liburu hau sei atalez osotarik dago eta Susaren poesia sailaren hamabigarren liburua dugu. Berrogeitahamalauro bat poesia laburretan zehar, bere tituluak agertzen duen modura, gauari buruzko hainbat kontu agertzen dira.

AZERI BATEK TOPATU
EBAN BELARLUZE EDO
TXARRI GIZEN TA
MARDOA...

MOGEL + HAZIZKO ~ 91

ZER DARABILK
EMEN LAPUR ZITAL
ORREK ?

IRI GUZTIAK
DEUEE GORROTO;
ASKO OSTU TA
BETI ARGAL, BESTE
LAPURRAK LEGEZ

IITEN BAABE
BERE,
EZABE EZETAKO
GURA

EZTAKUSK BARRIZ
NIRE BIZITZA ONA?
IAN DA LO, NOZBAT
URTEN IBILTERA...

IATORT NESKATILLEN
ZUKUAZ, ARTA-GARAUZ
TA KASTAINAKAZ...

...TA BERE POZA DA, NIK ONDO
IAATEA, GIZEN EZITEA; SABELPEAN
TA LEPO-GANEAN NIRI IGORTZEN
OI DABIL...

...TA EGUN BATEN
IAN GURA EZPADOT,
ILLUNDUTEN IAKO
BIOTZA, TA IABILT
EREGAU TA PALAGETAN
IAN FRAGITEKO

...iangartzutu
da gore
lauoinekoo...

A TONTOTZARRA
LO EGIK!
GRENDU ADI!

MAITE IITUEK
IRE ODOLOSTE,
LUKAINKA, GIBEL,
BARE, SOLOMO TA
DOAN GUZTIA

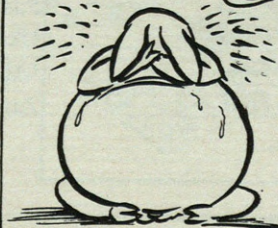
IATORRENEAN
EPAILLEA, TA
SARTUTEN DEUA-
NEAN GANIBETA
SAMATI ERRAIE-
TARAIÑO...

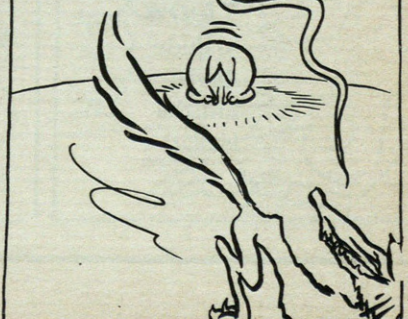
... IRRINTZAKA
AGOANEAN OINI
EZIN ERAGINDA...

... ESANGO DOK:
O AZERI ZORIO-
NEKOA! ETA
ZENBAT DONTSUAGO!
AZAN NI BAIÑO!

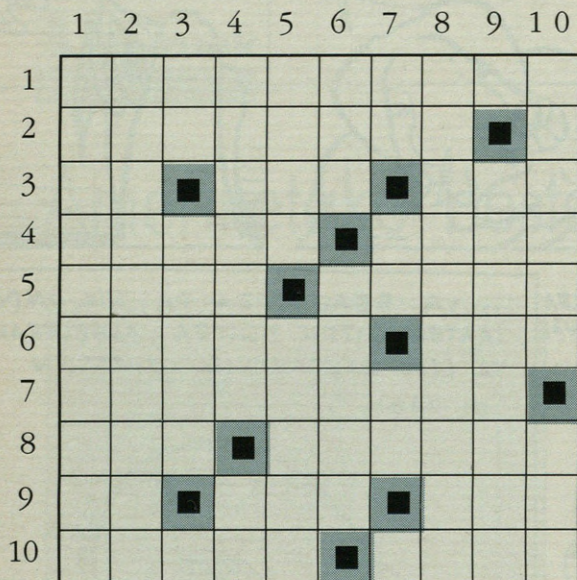

ORRA ZERTARA
IO DABEEN IRE
IAN, LO TA BIZITZA
ONAK!

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.-Egunoroko argitalpenak. 2.- Nafarroako herria (Ezkaabarte). Lehen bokala. 3.- Modu atzizkia. Erdal letra. Jatorri atzizkia. 4.- Langa. Zer ergatiboan. 5.- Kitatu aditzaren infinitiboa. Eremua. 6.- Ikaratua. Ezar. 7.- Ezagutzen zenuten. 8.- Unatu aditzsaren infinitiboa. Sinesbera. 9.- Nafarroako autoetan. Arnas ezak ito. Joan den urtean. 10.- Kalitu. Hika, emakumezkoekin.

GOITIK BEHERA: 1.-Eskaera. 2.- Ezizenak. 3.- Oinarritzko likido. Hagal luzea eta laburra izan daiteke. Bokala. 4.- Naute. Idi, hitz elkarketan. 5.- George Bush-en ameskaitza. Ikutu. 6.- Areago. Lauso. 7.- Musika nota. Bigarren pertsona. Harrapa ezak! Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. 8.- Barne gogoia adierazteko eslamazio. 9.- Lehen bokala. Hegazti harrapariak. 10.- Nafarroako herria (Erribera). Barazki mota... hi, hori jartzeko kapaza!

Hitz kateatuak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Azalerak
Dakusate
Izpiritu
Izukaitez

7 letra

Alapide
Asiriar
Erdizka
Isekari

4 letra

Aita
Alea
Apez
Arau
Asia
Atso
Bait
Bala
Gasa
Giro
Gola
Hari

Hatz
Idun
Irun
Izua
Laku
Lera
Loti
Odol
Pasa
Ukoa
Utzi
Zait

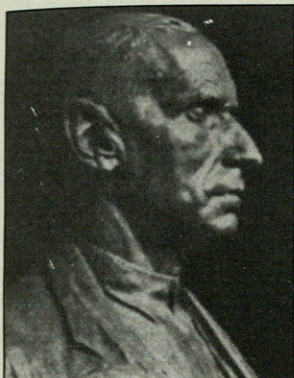
2 letra

At
Az
Ek
Et
Pi
Ra
Sa
Zz

3 letra

Ata
Dit
Ito
Ola

—Hieroglifiko a—

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	11	12

			Amasa	▼	Alabaren anaia	▼	Etor zakizkidate	▼	Suari dariona
			Uripak		Zorroa		Utzi		
				▼		▼			▼
									1
Pesta kuntza	▼		Al. lila bete	▼	Barazki gorri	►			
Irakasle nultzoa	3		Kaiku	2	Gazta ontzi				
►			▼						
									4
Guztiz	►						Lehen eta azkena	►	
Beta	5			7			Bat		Nirekin
►					Musika nota	►	▼	Ahalezko formetan	►
					Untzi			Loki	▼
Pilota jokaldia	►				▼		Zango atal	►	▼
Sindikatu abertzalea				6			Uztai		
►					Zinka	►			
					(Errep.) Bor-bor		Utik!	►	▼
							Kasik		8
Aupa!	►		▼		Jaurti- ketak	►	▼		
Atzerri- tarrak					Tokiaren bokalak		9		
►					▼				
					10			Titanioa	►
								Azke- nekoa	
Kadira	►						Bizk. Izen	►	▼
	11								

B

guztia

50

50

Zer moduz negozio berria?

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

EZKER ESKUIN: 1.-Itzulpenak, 2.-Trikuak, Ha

3.- Zare. Gidoi. 4.- Abando. Osa. 5.- Laudatuak

3.- Zare, Gidoi. 4.- Abando, Osa. 5.- Laudatuak

6.- T. Nu. XL. Az. 7.- Soa. Salatu. 8.- Urkia. Trul

6.- T. Nu. XL. Az. 7.- Soa. Salatu. 8.- Urkia. Trul

9 - Ar. Troxa. II. 10 - Kilo. Tanta.

7.- At. 11000; C. 10. RHO. 10000.

GOITIK BEHERA: 1.-Itzaltsuak. 2.- Traba. Orri

3.- Ziraunak, L. 4.- Ukendu, Ito, 5.- Lu, Da, sa

3. Zhaiduk, L. F. Orehov. RO. 3. Lu. Du. 3a

6.- Pagotxa. Ot. 7.- Eki. Ulitxa. 8.- N. Doa. Arar

9 - Aboskanu T. 10 - Kaia Zukua

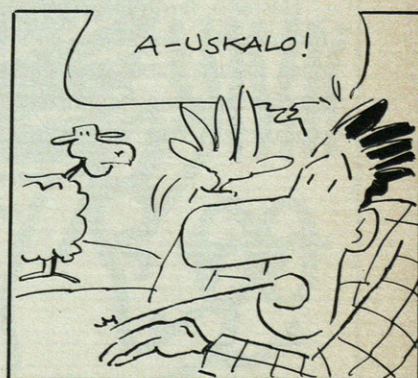
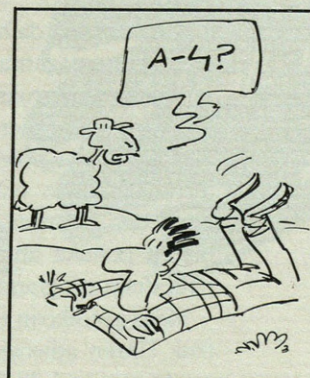
7.- Анонсы. 1. 10.- Раба. Звезда.

Hieroglifikoa: Denbora

L	U	Z	E	F	E	D	E	R	
G	O	N	A	G	A	R	A	U	
O	K	E	R	T	U	A	R	I	P
S	I	P	A	R	T	A	I	D	E
E	P	A	L	A	U	T			I
	O	R	I	O	A	R	O	A	
I	E	L	A	S	K	A			G
L	A	S	A	I	T	U	A		L
D	U	T		I	Z	A	R	R	K
O	T	U	A		O	I	A	I	O
	O	A	S	I		D	A	T	A

Hitz
Kateatuak

KAKU

UAren uharra

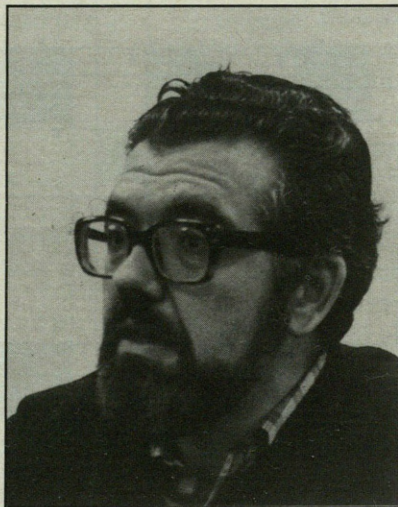
AZKUEREN Hiztegiaren arabera, uharra (uharrea) ur arrea (uherra) da, batetik, uhandia, bestetik. Biak batera joan ohi dira sarritan. Horren ezagutza berria dugu Euskal Herrian, ur-jasa luzeek hase, luiziak eragin eta ibai-erreka puztuak lokaztu dituztenean.

Horra bururatu zaidan irudirik egokiena, UAk (Unión Alavesa) aspalditxotik euskararekin gainean ari duen erasana eta eragin duen luizia adierazteko. Malkorretik behera zalapartaz datorren zelai-soroetan bezala, gure Hizkuntzaren lurra higatzen dihardu UAk.

Horrexegatik erne jartzeko garaia da, horrelako uharrek lurrik gabe eta arkaitz gorrian utz dezaketelako Euskararen soroa. Baina ez ibarretako uholdea eta ez maldan behera doan uharra ez dira menperatzen presak eraikiz, eta bai arekak garbituz eta ibaiak kanalizatuz, ur handiak ahal denik zaratarik eta kalterik txikienez itsasora joan daitezen.

UHARRAREN ondoko uholdeak bere zikinean eraman ohi du lokatza-mordoa; sumatzen hasiak garela uste dut zer daraman UAren uharrak bere zalapartan.

Hasteko, larria da politikariak historiaren eta zientziaren kontrako iritziak lotsarik gabe eta komunikabide guztien aurrean jaulkitzen hastea: Arabak ez omen du sekula santan

PAULO AGIRREBALTZATEGI

EKBko lehendakaria

euskaraz egin, Aramaiok ezik. Euskaltzaindiaren itzala bezten dela? Eta zer, politikoki baliagarria baldin bada jakituria akademikoaren gainetik klixte propagandistikoak asmatzea? Euskal abertzale-susmorik gabeko Caro Barojaren Euskararen mapa historiko-linguistikoa guztiz aldatzen dela? Berdin dio, ez bait da historiaren eta zientziaren kontua, jarraitzaileei entzun nahi dituzten mezuak jaulkitzearena baizik.

Are larriagoa da horixe, ordea: politikoki errentagarria izatea. Estrategia politikoaren barruan gaude, izan ere. UAren azken adierazpenak ez dira aurrenak, ezta polemika biziren baitan emandako erantzun ustegabeak ere; datozen urtetarako alderdiaren politika linguistikoa markatu nahi duen programan gaude.

Maila juridikoan erantzun diete batzuk UAren adierazpenei: Estatutuaren kontra jarri direla... EAEko elebi-

tasuna ez dutela onartzen... Azaleko salaketa formalak iruditzen zaizkit horrelakoak, Euskararen politizazioa eta horren kontrako jarrera sozialen baliagarritasun elektoral daudenean tartean.

ALDERDIETAKO bati, UAren adierazpenen aurka Euskararen ofizialkidetasuna gogoratzen duenean, horixe aintzat hartzea eskatuko genioke, beraren gaitzespena zinismotzat edo oportunismotzat hartuko ez badugu. Beste alderdi nagusietako baten ixiltasuna nabarmenegia eta guztiz adierazgarria gertatu da. Orokorki alderdi politikoak makalduzik gaude euskararen defentsa tinkoa egiteko, horri buruz barrura eta kanpora dituzten kontradikzioengatik, besteren artean. Konplizitate eta ahultasun horietaz baliatzen da UA euskararen aurkako bere kanpaina ausarta aurrera eramateko.

Politikarien momentuko erantzunak baino beharrezkoagoa da erreazio sozial bateratu, iraunkor eta sendoa eratzea; horretara dator, hain zuzen, EKBk antolatu berri duen elkarrizketa-eztabaida sozial zabala. Horrekin batera, Euskararen normalkuntzarako plangintza eta politika eutsiak behar.

Horrelako uharrak iragankorrak izaten dira, zorionez. Berriak etor daitezke, ordea. Arekak garbi eta ibaiak kanalizatuta eduki behar.

ALBISTEGIAK

"Gauza zera da, esan zuen Alicia-k, hitzek esan nahi dutenaren aparteko beste zerbaite adieraztea lortzeko ahal menik duzuen jakitea".

"Gauza da, erantzun zuen Humty Dumpty-k, nork agintzen duen jakitea".
(Lewis Carroll)

ALBISTEGIN 1	Astele. Ostirala	08:00 09:00 08:45	"Kafearen Usainean" (elkarizketa)
ALBISTEGIN 2	Astele. Ostirala	13:00 14:00 13:30	"Bitartean" (solasaldia)
ALBISTEGIN 3	Astele. Ostirala	20:00 20:30	"Eguneko personaia" rekin
ALBISTEGIN 4	Astele. Ostirala	23:00 24:00	"Egunean gertatuaren analisi"
JOKOZ KANPO	Astele. Ostirala Igandea	14:00 14:30 22:00 23:00	KIROLA SAIOA
GOIKO PLAZA	Astele. Ostirala	14:30 15:00	HERRIZ HERRIKO INFORMAZIOA
LABURRAK ORDURO	Astele. Igandea		

MAGAZINAK

"Zoriontasuna arma kolektiboa
izan daiteke...
entzuno duzu"

NOIZ ETA GOIZ	Astele. Ostirala	06:00 08:00	EGUNARI DAGOKIONA ETA ZURI EGUNONAK
KALE GORRIAN	Astele. Ostirala	09:00 12:00	GOIZEKO PASEALDI BIZIA
ATALAIA	Astele. Ostirala	12:00 13:00	MUNDARI ETA ZURI BEGIRA
ITAKA	Astele. Ostirala	16:00 18:00	ETORRI GUREKIN BIDAIAAREN IRLARA
ORDU ALFERREN SEGIDAN	Astele. Ostirala	18:00 20:00	BOLEROAK AGINDURIK, ERLOJUUA PAUSATZEN DENEAN
MARI BONBILLEN AFAL OSTEAN	Astele. Ostirala	00:00 01:30	GAUTXORIEK HEGALALDIAK IZAN OHI DIRA OPAROENAK
BATEGIN	Larunbata Igandea	08:00 12:00 13:30 15:00	EGIN IRRATIA, EGIN IRRATIAZ
SHANGRI-LA	Larunbata	23:00 00:00	OHINAK FANTASIAZ EGINAK
KOTXASPLAO	Igandea	09:00 12:00	UTZI GURASOAK ETA ZATOZ GUREKIN
GAUA ORRAZTEN	Igandea	23:00 00:00	IRRATIKO LAMI KONTUAK

MUSIKALAK

"Estilo guztietako musika du Egin Irratiak,
baina zera batek bereizten gaitu: estiloz egiteak.
Egin Irratia: musika estiloz egina"

103 ARMONIA	Astele. Ostirala	15:00 16:00	GUK MUSIKA KLASIKOA, ETA ZUK?
IGO BOLUMENA	Astele. Ostirala	21:00 23:00	EUSKARAZKO ROCK MAGAZINE BAKARRA
LA KUEBA	Larunbatetan	16:00 19:00	HEMENGO ETA ORAINGO ROCK GUZTIA
SYNTORAMA	Larunb. eta Igandea	19:00 20:00	MUSIKA ELEKTRONIKOAREN BIDE BERRIENAK
SECUENCIAS DE PLASTICO	Larunbatetan	21:00 23:00	JAZZA TAUPADAZ TAUPADA
TRIKI NOT DEAD	Igandetan	12:00 13:00	TRIKITIXAREN LEHENA, ORAINA ETA...?
LA NOTA LATINA	Igandetan	16:00 18:00	RIO GRANDETIK BEHERA, MUNDUA DOINU BAT DA
TODO NEGRO	Igandetan	18:00 19:00	60. HAMARKADAKO MUSIKA GOGOAN
PAUSARIK GABE	Larunbat eta igande goizaldera		HARTAZU ATSEDEN, MUSIKA GEURE KONTU

KULTURALAK

"Luma bakarrak ez daki egan...
urak darama".
(Koldo Izagirre)

HITZ KONJUROAK	Astele. Larunbata	20:30 21:00	HITZ-ETZ, OLERKIZ OLERKI
UMEKERIAK APARTE	Larunbatero	12:00 13:00	GAZTEON GAIK GAZTEON ARTEAN
BOTA PUNTTUBA	Larunbatero	13:30 15:00	BERTSOAK EGIN IRRATIKO PLAZAN
LA LINTERNA MAGICA	Larunb. eta Igandea	15:00 16:00	FOTOGRAMAK ENTZUN DATEZKELAKO...

120.000

ENTZULE
EGUNERO
EUSKAL
HERRI
OSOAN

ADI PROGRAMAZIO BERRIARI

INFORMATIBOAK

GOIZ KRONIKA	06,00 - 09,00
ALBISTEGIA - 1	13,00 - 14,00
ALBISTEGIA - 2	14,30 - 15,00
ALBISTEGIA - 3	20,00 - 20,30
KIROL BERRIAK	20,30 - 21,00
ORDUERO ALBISTEGI LABURRAK	

EUSKADI
IRRATIA

Esan eta izan!